

KEHITYKSEN KESKIÖSSÄ

100
Työtehoseura

100 VUODESTA 1924

Metsäalan perustutkinnosta 2011–2018 valmistuneiden työllisyys ja alan pitovoima

TTS Työtehoseuran julkaisu 477
Kilpeläinen Riitta & Lautanen Eila
TTS Työtehoseura

METSÄALAN PERUSTUTKINNOSTA 2011-2018

VALMISTUNEIDEN TYÖLLISYYS JA ALAN PITOVOIMA

Hankkeen on rahoittanut Metsämiesten Säätiö. Lahjoitukset ja säätiöfuusiot ovat tärkeä osa Säätiön yleishyödyllisen toiminnan vaikuttavuutta. Lisätietoja www.mmsaatio.fi

Julkaisija: Työtehoseura ry
Kiljavantie 6, 05200 Rajamäki
www.tts.fi 09 2904 1200

TTS: n julkaisuja 477

ISBN: 978-951-788-493-8
ISSN: 2489-8341 (verkkójulkaisu)
Nurmijärvi 2024

Sisälllys

Tiivistelmä	5
1 Johdanto	6
1.1 Tutkimuksen tausta	6
1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja toteutus	8
2 Tutkimuksen kohderyhmä ja kyselyn vastaajat	9
3 Kokemukset metsäalan perustutkintokoulutuksesta	14
3.1 Tyytyväisyys metsäalan perustutkintokoulutukseen	14
3.2 Työelämässä oppimisjaksojen suorittaminen ja merkitys ammatin oppimisessa	17
3.3 Yhteenvetoa metsäalan perustutkintokoulutuksen ja työelämässä oppimisjaksojen kokemuksista ...	20
4 Työllisyys metsäalan perustutkinnosta valmistumisen jälkeen	23
4.1 Työuran alku metsäalan perustutkinnosta valmistumisen jälkeen.....	23
4.2 Työllisyys kyselyhetkellä	26
4.3 Suunnitelmat työuran jatkosta metsäalalla	30
4.4 Metsäalan perustutkinnosta valmistumisen jälkeen työuran metsäalan ulkopuolella tehneet.....	34
4.5 Yhteenvetoa työllisyydestä ja työuran etenemisestä	35
5 Metsäalan pitovoimatekijät	36
5.1 Metsäalalla palkkatyössä tai yrittäjänä toimivat	36
5.2 Metsuri-metsäpalvelujen tuottajien arviot metsäalan pitovoimatekijöistä.....	37
5.3 Metsäkoneenkuljettajien arviot metsäalan pitovoimatekijöistä	39
5.4 Metsäkoneasentajien arviot metsäalan pitovoimatekijöistä	42
5.5 Puutavara-autonkuljettajien arviot metsäalan pitovoimatekijöistä	44
5.6 Metsäenergian tuottajien arviot metsäalan pitovoimatekijöistä	45
5.7 Yhteenveto metsäalan pitovoimatekijöistä.....	46
6 Metsäalan ulkopuolella työskentelyyn vaikuttavat tekijät	48
6.1 Metsäalan ulkopuolella työskentelevät metsuri-metsäpalvelujen tuottajat	48
6.2 Metsäalan ulkopuolella työskentelevät metsäkoneenkuljettajat.....	49
6.3 Metsäalan ulkopuolella työskentelevät metsäkoneasentajat	51
6.4. Metsäalan ulkopuolella työskentelevät puutavara-autonkuljettajat.....	53
6.5 Metsäalan ulkopuolella työskentelevät metsäenergian tuottajat.....	54
6.6 Suunnitelmat paluusta työhön metsäalalle	56
6.7 Yhteenveto metsäalan ulkopuolella työskentelyyn vaikuttavista tekijöistä.....	57
7 Johtopäätökset	58
7.1 Koulutusvalintaa tekeville nuorille vastuullisesti tietoa metsäalasta ja alan ammateista	58
7.2 Metsäalan koulutuksessa varmistettava laadukas osaaminen ja hyvä alku vahvan ammatti-identiteetin rakentumiselle	59
7.3 Työhyvinvoinnista pidettävä huolta	60
7.4 Metsäalan tulevaisuuden osaamistarpeet edellyttävät jatkuvaa osaamisen päivittämistä.....	61

Kirjallisuus	62
Liitekuvio 1. Vuonna 2022 ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden ikärakenne valmistuessa	64
Liitetaulukko 1. Metsuri-metsäpalvelujen tuottajien työllisyyden pysyvyys ja muutokset valmistumisen ja kyselyhetken välillä.....	65
Liitetaulukko 2. Metsäkoneenkuljettajien työllisyyden pysyvyys ja muutokset valmistumisen ja kyselyhetken välillä.....	65
Liitetaulukko 3. Metsäkoneasentajien työllisyyden pysyvyys ja muutokset valmistumisen ja kyselyhetken välillä.....	66
Liitetaulukko 4. Puutavara-autonkuljettajien työllisyyden pysyvyys ja muutokset valmistumisen ja kyselyhetken välillä.....	66
Liitetaulukko 5. Metsäenergian tuottajien työllisyyden pysyvyys ja muutokset valmistumisen ja kyselyhetken välillä.....	67
Liitetaulukko 6. Metsäalan pitovoimatekijät ammateittain.....	67

Tiivistelmä

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää metsuri-metsäpalvelujen tuottajien, metsäkoneenkuljettajien, metsäkoneasentajien, puutavara-autonkuljettajien ja metsäenergian tuottajien työuran etenemistä perustutkinnoista valmistumisesta kyselyhetkeen (seuranta-aika 5–12 vuotta). Lisäksi selvitettiin mitkä tekijät ovat metsäalan pitovoimaa edistäviä tekijöitä ja mitkä vaikuttavat metsäalan ulkopuolella työskentelemiseen. Syksyllä 2023 toteutetun kyselytutkimuksen kohderyhmänä olivat vuosina 2011-2018 metsäalan perustutkinnoista valmistuneet, kyselyhetkellä alle 65-vuotiaat henkilöt (n=3689). Kyselyyn vastasi 683 henkilöä (vastausprosentti 18,5).

Palkkatyössä tai yrittäjänä työskenteli metsäalalla 47 % ja muulla alalla 41 % vastaajista syksyllä 2023. Metsäalan palkkatyössä olleiden osuus laski ja muun alan palkkatyössä olleiden osuus kasvoi työuran edetessä. Yrittäjien osuus niin metsäalalla kuin muullakin alalla kasvoi. Myös työttömien ja opiskelua jatkaneiden osuudet kasvoivat. Metsäalan palkkatyössä olleiden osuus pieneni valmistumisesta kyselyhetkeen 25 prosenttiyksikköä, mutta työn sisältö monipuolistui. Osa metsäalan perustutkinnon suorittaneista jatkoi opiskelua esimerkiksi metsätalousinsinööriksi ja työllistyi sitten metsäalan opetustehtäviin tai metsäasiantuntijoiksi.

Naisista työllistyi metsäalalle palkkatyöhön tai yrittäjäksi selvästi pienempi osuus kuin miehistä. Alle 30-vuotiaista suurempi osuus oli jatkanut metsäalan työssä valmistumisesta kyselyhetkeen kuin tätä vanhemmissa ikäryhmissä. Metsäalan yrittäjien osuus puolestaan oli suurempi yli 40-vuotiailla. Lähes viidesosa kyselyn vastaajista ei ollut työskennellyt valmistumisen jälkeen metsäalalla. Tämä tilanne oli yleisintä metsuri-metsäpalvelujen tuottajilla.

Kokemus palkkauksen ja työn vaatimusten kohtaamisesta oli vastaajien arvioimana erittäin merkittävää metsäalan pitovoimassa. Vaikutusmahdollisuus omiin työaikoihin, työn itsenäisyys ja hyvä työilmapiiri, vahva metsäalan ammatti-identiteetti sekä työn merkityksellisyys ja arvostus olivat myös keskeisiä metsäalan pitovoimaa vahvistavia tekijöitä kyselyn vastaajien mielestä. Metsäalan pitovoimaa lisääviä tekijöitä ovat myös hallinnan tunne työajoista, työn ja vapaa-ajan tasapaino, päivittäisten työmatkojen kohtuullisuus sekä työturvallisuudesta huolehtiminen. Kyselyn vastauksissa tuli esiin kokemuksia työpaikkakiusaamisesta sekä syrjimisestä iän tai sukupuolen vuoksi. Metsäalan tulee olla toimiala, jossa ei sallita työpaikkakiusaamista tai syrjimistä.

Kyselyhetkellä metsäalan työstä pois siirtymistä suunnittelevat kokivat metsäalan tarjoamat mahdollisuudet oman osaamisensa kehittämiseen ja työuralla etenemiseen heikommiksi kuin alan työssä jatkavat. Myös kokemus omasta ammatti-identiteetistä, työn merkityksestä ja arvostuksesta oli alalta pois siirtyvillä heikompina kuin metsäalalla jatkavilla. Metsäalan ammattilaiset kokivat, että heidän työtään arvioidaan vahvasti ilman oikeaa tietämystä työn todellisesta luonteesta ja sisällöstä. Tällä on merkittävä vaikutus metsäalan työssä viihtymiseen ja haluun rakentaa työuraa metsäalan ammattilaisena.

Koulutusta vastaavassa työssä suoritettu työelämässä oppiminen oppilaitoksen ulkopuolella on merkittävää, jotta työura metsäalalla pääsee alkuun. Koulutuksen jälkeinen ensimmäinen työpaikka on todennäköisemmin metsäalalla ja pysyvyys metsäalalla parempi niillä henkilöillä, jotka suorittivat työelämässä oppimisen koulutusta vastaavassa työssä oppilaitoksen ulkopuolella ja saivat työelämässä oppimisen aikana vahvistusta oman ammatti-identiteettinsä kehittämiseen.

Koulutuksen aikana on varmistettava opiskelijoiden käytännön osaamisen riittävä laatu, jotta työelämässä oppiminen onnistuu ja vahvistaa koulutuksen aikana opittuja taitoja. Opiskelijakohtaista käytännön työskentelyaikaa tulee olla riittävästi, sitä on seurattava ja varmistettava eri työvaiheiden oppiminen. Osaamisen kehittymisestä tarvitaan riittävän yksityiskohtaista ja säännöllistä palautetta niin oppilaitoksen opettajilta kuin työelämässä oppimisen aikana työpaikkaohjaajiltakin.

1 Johdanto

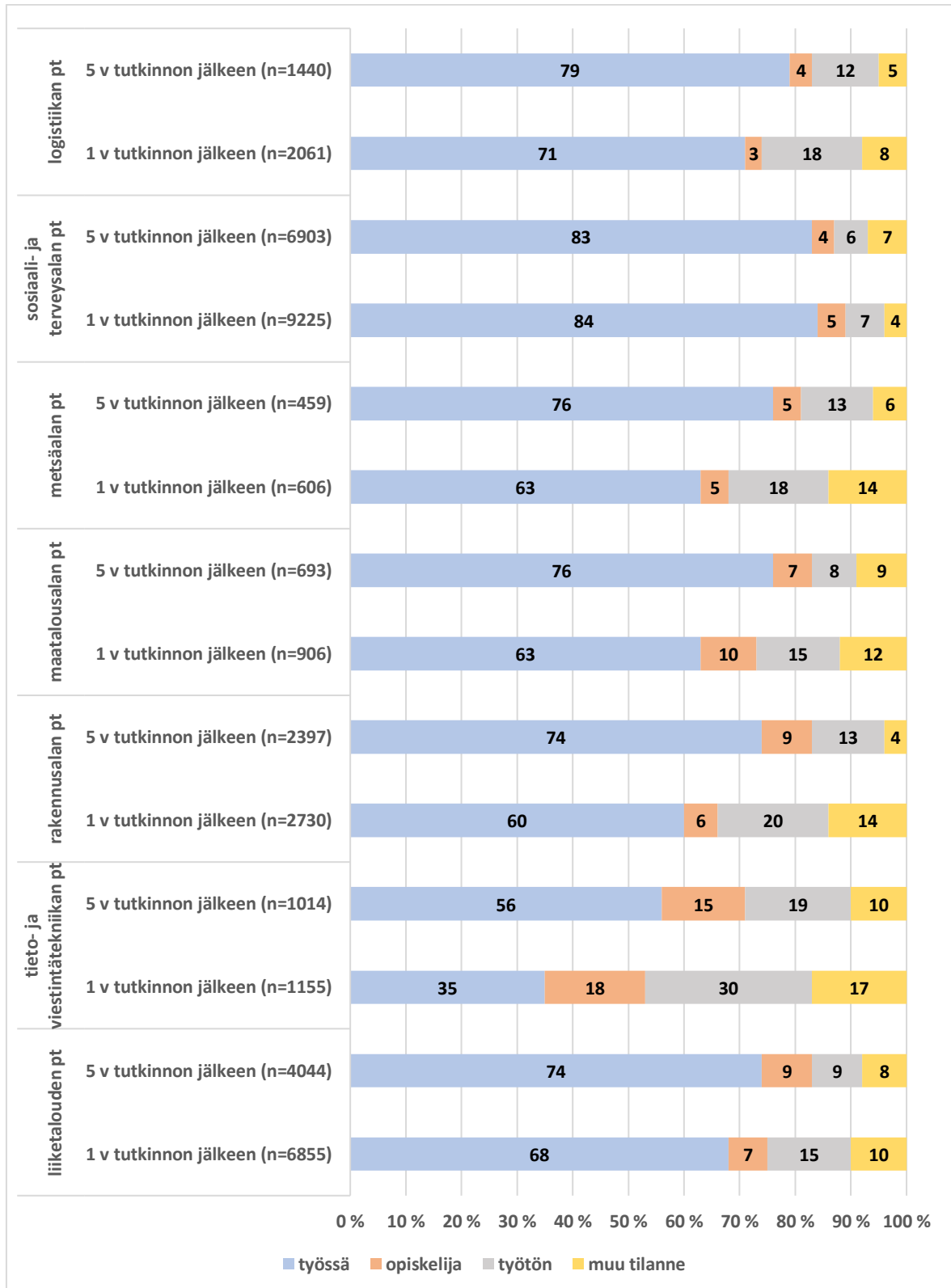
1.1 Tutkimuksen tausta

Metsäalan ammatillisesta perustutkintokoulutuksesta valmistuneiden työllisyyttä on seurattu TTS Työtehoseuran metsäkoulutuksen laadullisen tuloksellisuuden mittauksissa ([Metsäkoulutuksen tutkimus - Työtehoseura \(tts.fi\)](https://www.tts.fi)). Vuosina 2017, 2019 ja 2022 toteutetuissa mittauksissa havaittiin, että työllistyminen koulutusta vastaaviin tehtäviin ei kaikilla metsäalan perustutkinnosta valmistuneista onnistunut. Lisäksi metsäalalle työllistyneistä moni siirtyi jo muutama vuosi tutkinnon suorittamisen jälkeen metsäalan ulkopuolelle. (Kilpeläinen & Lautanen 2023; Lautanen & Kilpeläinen 2020; Lautanen & Kilpeläinen 2017; Lautanen, Kilpeläinen, Jaakkola & Sirviö 2020.)

Metsätalouden työvoimatarve kohdistuu pitkälti ammatillisen perustutkinnon suorittaneisiin. Ennakoitu tarve on Strandströmin ja Poikelan (2020) laskelmien perusteella ammatillisen perustutkinnon suorittaneissa kaikkiaan 910–1020 uutta työntekijää vuodessa. Metsäkoneenkuljettajia tarvitaan 380–450/vuosi, puutavara-autonkuljettajia 300–340/vuosi ja metsuri-metsäpalvelujen tuottajia 230/vuosi. Kysynnästä huolimatta osa metsäalan perustutkinnosta valmistuneista ei sijoitu alan töihin, ja syitä tähän oli tarpeen selvittää tutkimuksessa.

Tutkittua tietoa siitä, mitkä tekijät edistävät metsäalan perustutkinnosta valmistuneiden työuran etenemistä metsäalalla tai vetävät alalta pois, ei ole kattavasti kaikista ammateista olemassa. Metsäkoneenkuljettajien työllisyyttä ja metsäalan pitovoimaa on selvitetty aiemmin alan työstä pois siirtyneiden osalta (Lautanen, Kilpeläinen, Jaakkola & Sirviö 2020; Minkkinen 2023). Puutavara-autonkuljettajien ja metsäkoneenkuljettajien kokemia metsäalan pitovoimatekijöitä selvitti Alkkiomäki (2008). Metsäkoneenkuljettajien koulutuksen jälkeistä työllistymistä tutki Kittamaa (2005). Lahti (2024) selvitti tutkimuksessaan metsäalan työhön muilta aloilta siirtyneiden näkemyksiä metsäalan pitovoimatekijöistä.

Ammatillisesta perustutkinnosta valmistuneiden työllisyyttä on Opetushallinnon Vipunen palvelussa seurattu tutkinnon suorittamisen jälkeisinä vuosina. Kuvioon 1 on poimittu muutamalta koulutusosalta työllisyystiedot vuonna 2017 ammatillisen perustutkinnon suorittaneilta yhden vuoden ja viiden vuoden kuluttua valmistumisesta. Vuoden kuluttua valmistumisesta työssä olleiden osuudet vaihtelivat tieto- ja viestintätekniikan perustutkinnon suorittaneiden 35 prosentista sosi-aali- ja terveysalan perustutkinnon suorittaneiden 84 prosenttiin. Työssä olleiden osuudet kasvoivat kaikilla ammatillisen perustutkinnon suorittaneilla työuran edetessä (ks. myös Hievanen, Goman, Hiltunen & Hakamäki-Stylman 2024). Metsätalouden perustutkinnon suorittaneilla työllisten osuus oli vuoden kuluttua valmistumisesta 63 %, ja se kasvoi 76 prosenttiin työuran edetessä. Työllisten osuus ei poikkea merkittävästi muiden alojen perustutkinnon suorittaneiden työllisten osuuksista. Vipusen tilastot eivät kerro sitä, miten hyvin valmistuneet työllistyvät koulutustaan vastaaviin työtehtäviin.

Kuvio 1. Ammatillisen perustutkinnon vuonna 2017 suorittaneiden työllisyystilanne 1 vuotta ja 5 vuotta valmistumisesta (muutama valittu koulutusala, %) (Lähde: Vipunen – Opetushallinnon tilastopalvelu)

1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja toteutus

Tämä tutkimus tuottaa tietoa siitä, miten vuosina 2011–2018 metsäalan perustutkinnon suorittaneet metsäkoneenkuljettajat, metsuri-metsäpalvelujen tuottajat, metsäkoneasentajat, puutavara-autonkuljettajat ja metsäenergian tuottajat sijoittuivat työmarkkinoille, ja mitkä tekijät auttavat työuran luomisessa metsäalalla tai vetävät alalta pois.

Tutkimus edisti maa- ja metsätalousministeriön Metsätalouden koulutuksen kehittämisverkoston (2020–2021) esittämiä ammatillisen koulutuksen kehittämistoimenpiteitä ([Metsätalouden koulutus ja sen kehittäminen \(valtioneuvosto.fi\)](#)). Lisäksi se tuotti taustatietoa Metsäalan perustutkinnon perusteiden työelämävastaavuus ja tutkinnon kehittäminen -hankkeeseen (TTS 2022-2024) Opetushallitukselle 2024 jätettäviä kehitysehdotuksia varten ([Metsäalan perustutkinnon työelämävastaavuus ja tutkinnon kehittäminen TTS 476](#)).

Tutkimuksen toteuttajana toimi TTS Työteho-seura yhteistyössä Metsäkoulutus ry:n kanssa. Hankkeen ohjausryhmässä toimivat Koneyrittäjät ry, Yksityismetsätalouden työnantajat ry ja Teollisuusliitto ry. Hanke toteutettiin Metsämiesten Säätiön rahoituksella.

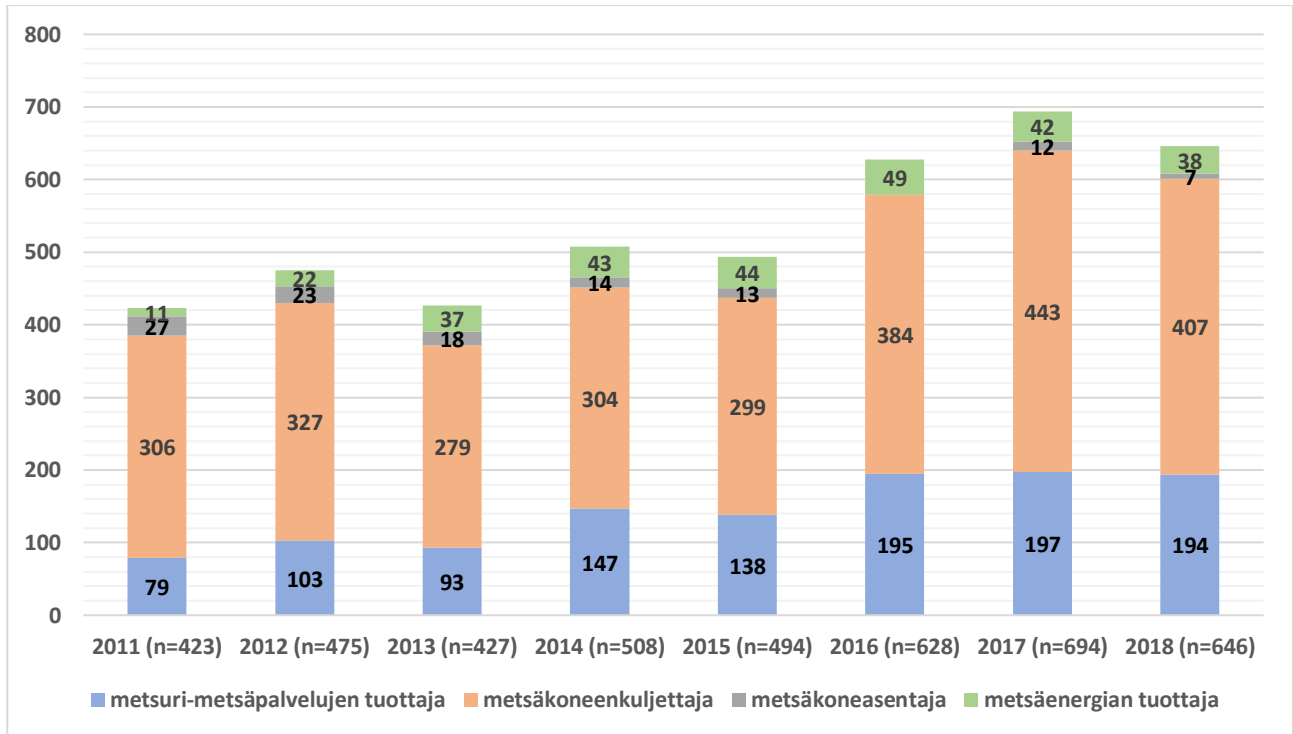
Tutkimuksessa toteutettiin kysely vuosina 2011–2018 metsäalan ammatillisesta perustutkinnosta valmistuneille. Tutkimuksen kohteena olivat metsuri-metsäpalvelujen tuottajat, metsäkoneenkuljettajat, metsäkoneasentajat, puutavara-autonkuljettajat ja metsäenergian tuottajat.

Tavoitteena oli selvittää pidempään työelämässä olleiden metsäalan perustutkinnosta valmistuneiden työuran etenemistä. Keskeisiä kysymyksiä olivat seuraavat:

1. Millainen työllisyystilanne metsäalan perustutkinnosta valmistuneilla oli 5–12 vuotta tutkinnon suorittamisen jälkeen?
2. Millaiset tekijät vaikuttivat metsäalan perustutkinnon suorittaneiden pysyvyyteen metsäalan työtehtävissä?
3. Mitkä tekijät ohjasivat työhön metsäalan ulkopuolelle?

2 Tutkimuksen kohderyhmä ja kyselyn vastaajat

Toteutetun kyselytutkimuksen kohderyhmänä olivat vuosina 2011-2018 metsäalan perustutkinnosta valmistuneet (n=4295, kuvio 2). Kohderyhmä rajattiin alle 65-vuotiaisiin henkilöihin. Osoitetiedot saatiin Digija väestötietovirastosta 3689 henkilölle, joille kysely postitettiin syyskuussa 2023.

Kuvio 2. Vuosina 2011-2018 suoritettut metsäalan perustutkinnot ammateittain (n=4295; puutavara-autonkuljettajat sisältyvät metsäkoneenkuljettajien lukuihin)

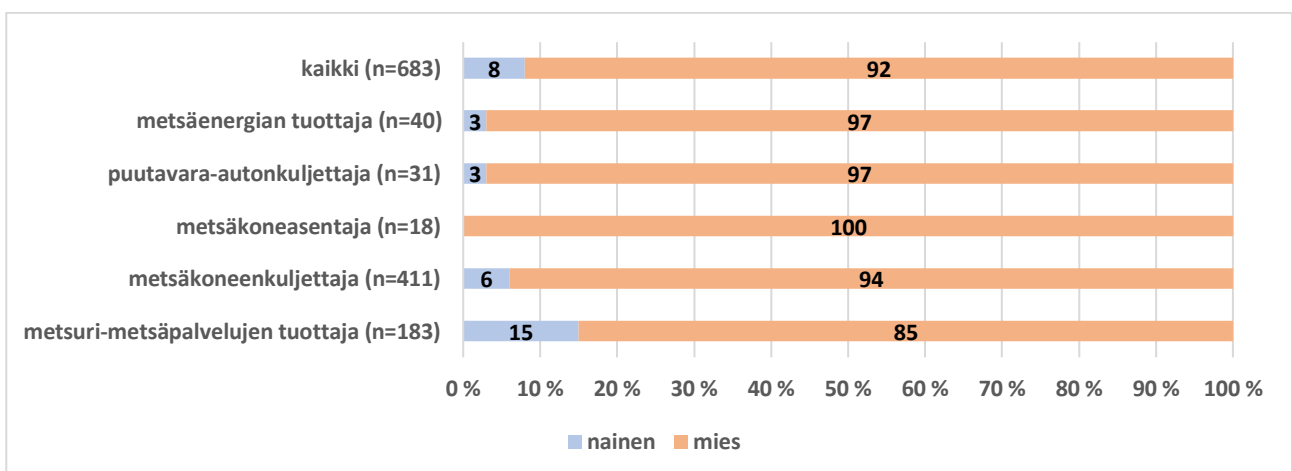
Kyselyyn vastasi 683 henkilöä (18,5 % kyselyn saaneista). Vastauksia saatiin kaikista ammattiryhmistä, eniten metsäkoneenkuljettajilta ja toiseksi eniten metsuri-metsäpalvelujen tuottajilta (taulukko 1). Kyselyn vastaajat edustavat varsin hyvin koko valmistuneiden joukkoa niin sukupuolen, iän kuin valmistumisvuoden osalta.

Taulukko 1. Kyselyyn vastanneiden ja vuosina 2011–2018 metsäalan ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden taustatietoja

Taustamuuttujat	Vastaajat		2011-2018 valmistuneet	
	n	%	n	%
Ammatti				
metsuri-metsäpalvelujen tuottaja	183	26,8	892	24,2
metsäkoneenkuljettaja	411	60,2	2463*	66,8*
puutavara-autonkuljettaja	31	4,5		
metsäkoneasentaja	18	2,6	92	2,5
metsäenergian tuottaja	40	5,9	242	6,6
Sukupuoli				
nainen	55	8,1	178	4,8
mies	327	91,8	3511	95,2
jokin muu / ei halua kertoa	1	0,1		
Ikäryhmä kyselyhetkellä				
alle 25-vuotiaat	75	11,0	329	8,9
25–29-vuotiaat	244	35,7	1605	43,5
30–39-vuotiaat	213	31,2	1111	30,1
40–49-vuotiaat	61	8,9	299	8,1
50–59-vuotiaat	58	8,5	238	6,5
60–64-vuotiaat	32	4,7	107	2,9
Valmistumisvuosi				
2011	98	14,3	354	9,6
2012	75	11,0	391	10,6
2013	82	12,0	364	9,9
2014	60	8,8	436	11,8
2015	85	12,4	423	11,5
2016	85	12,4	548	14,9
2017	95	13,9	601	16,3
2018	103	15,1	572	15,5
Yhteensä	683	100,0	3689	100,0

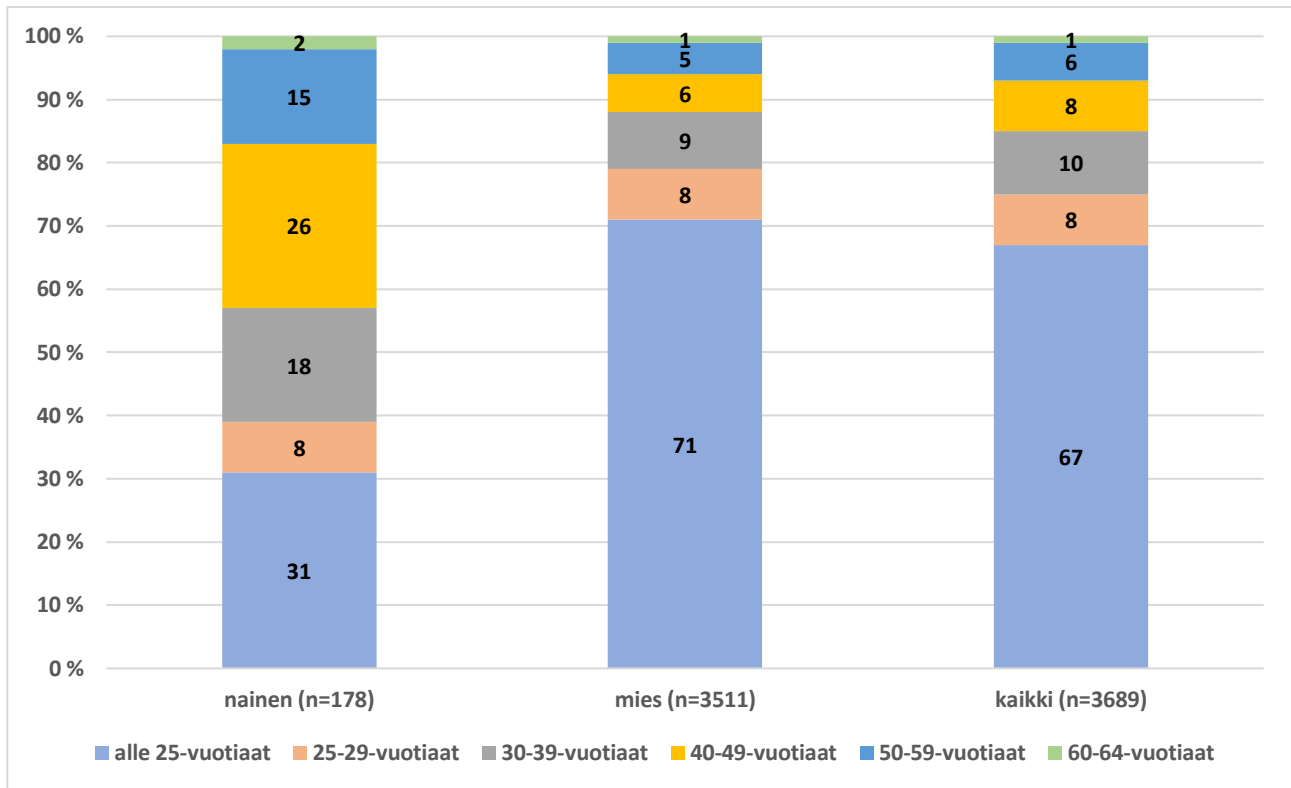
*luku sisältää puutavara-autonkuljettajat, jotka valmistuivat metsäkoneenkuljettajakoulutuksesta puutavara-autonkuljettajan erikoistumisopinnoilla

Metsäalan perustutkintokoulutus on miesvaltaista. Naisten osuus oli suurin metsuri-metsäpalvelujen tuottajissa (kuvio 3). Vuosina 2011–2018 valmistuneissa metsäkoneasentajissa ei ollut yhtään naisia.

Kuvio 3. Kyselyyn vastanneiden naisten ja miesten suorittamat metsäalan perustutkinnot ammattittain (n=683, %)

Metsäalan perustutkinnon suorittaneiden naisten ikärakenne poikkesi miesten ikärakenteesta (kuvio 4). Naisista kolmasosa oli valmistuessaan alle 25-vuotias, kun miehistä 71 % kuului tähän ikäryhmään. 43 % naisista oli yli 40-vuotias metsäalan perustutkinnon suorittaessaan. Miehillä yli 40-vuotiaiden osuus oli 12 %.

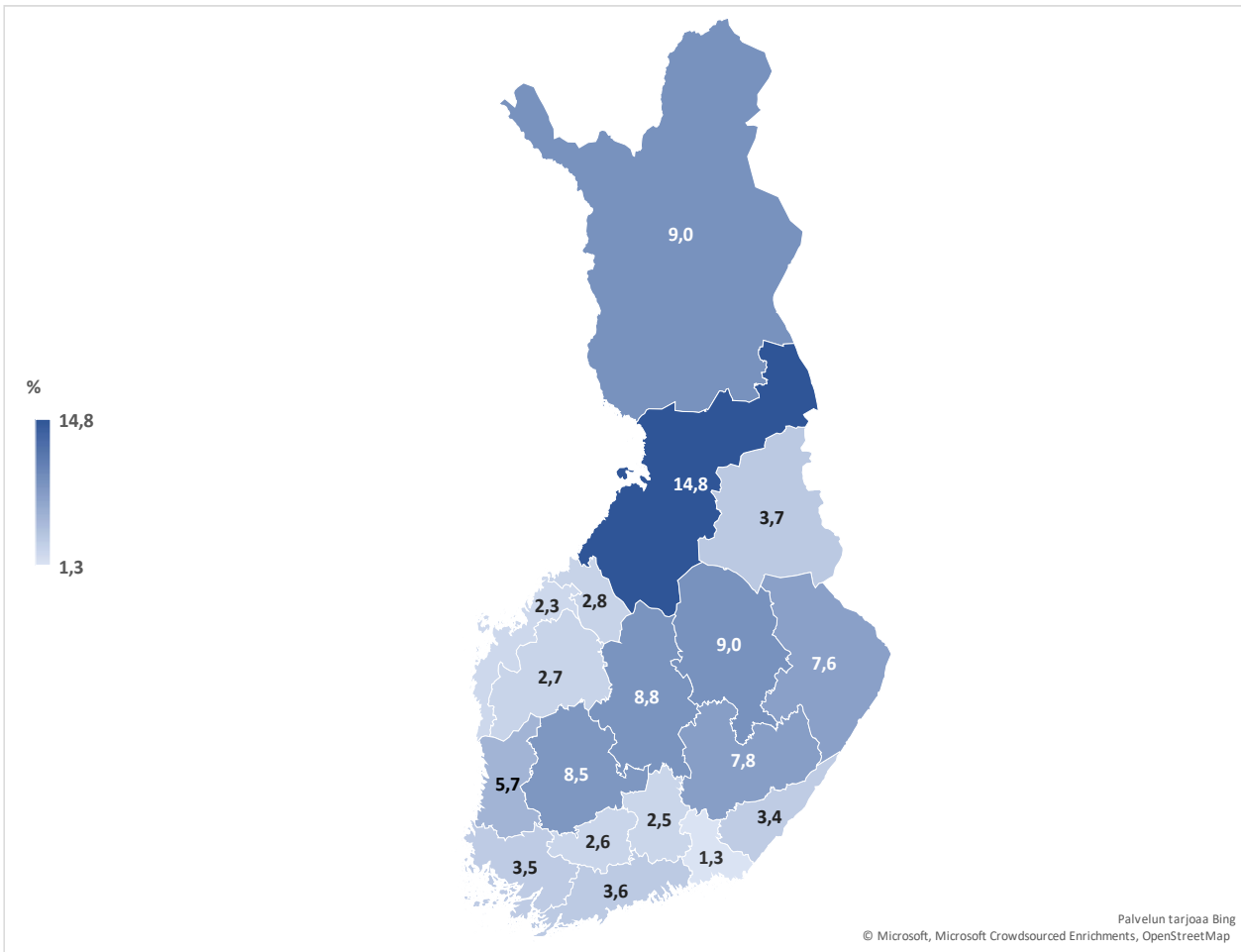

Kuvio 4. Metsäalan perustutkinnon 2011-2018 suorittaneiden naisten ja miesten ikärakenne valmistuessa (n=3689, %)

Vuonna 2022 ammatillisen perustutkinnon suorittaneista oli 56 % alle 25-vuotiaita ja kuusi prosenttia yli 50-vuotiaita valmistuessaan (liitekuvio 1, Vipusen tilastot). Metsäalan perustutkinnon suorittaneiden ikärakenne on hyvin samankaltainen kuin ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden ikärakenne keskimäärin.

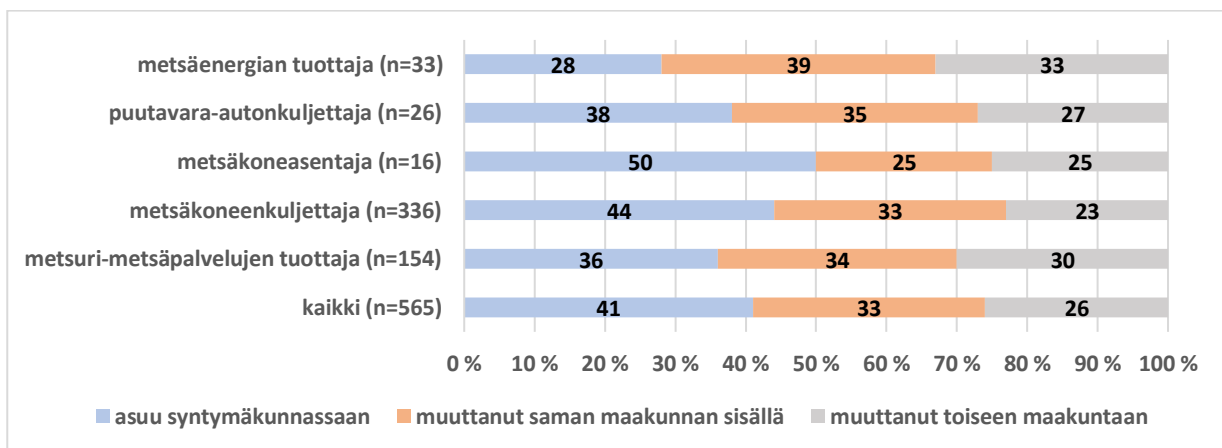
Metsäalan ammatillisen perustutkinnon vuosina 2011–2018 suorittaneista lähes sata oli jatkanut opiskelua metsäalalla metsätalousinsinöörikoulutuksessa. Kymmenkunta henkilöä oli suorittanut kaksi metsäalan perustutkintoa. Yleisin yhdistelmä oli metsuri-metsäpalvelujen tuottajan ja metsäkoneenkuljettajan tai metsäkoneenkuljettajan ja metsäkoneasentajan tutkinto.

Metsäalan perustutkinnosta valmistuneet asuivat melko tasaisesti eri puolilla Suomea (kuvio 5). Niin kyselyyn vastanneista kuin valmistuneista asui suurin osuus Pohjois-Pohjanmaalla. Ulkomailla asui 16 henkilöä (maita olivat Viro, Latvia, Venäjä, Unkari, Norja, Ruotsi, Sveitsi, Kanada ja Japani), mutta kukaan heistä ei vastannut kyselyyn.

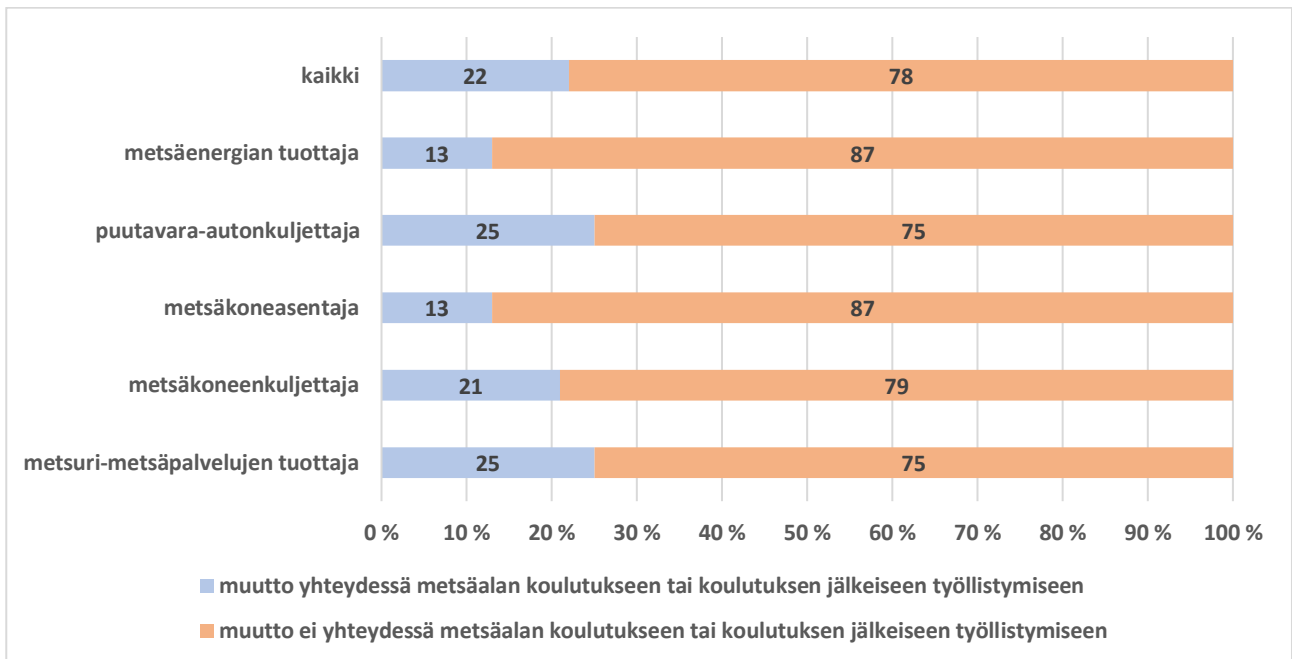
Kuvio 5. Metsäalan perustutkinnon 2011-2018 suorittaneiden asuinmaakunta 2023 (n=3689, % - ulkomailla asui 0,4 % valmistuneista)

Kun tarkastelussa olivat ne vastaajat, joiden asuinkunta oli tiedossa (n=565), asui 41 % syntymäkunnassaan, kolmasosa oli muuttanut saman maakunnan sisällä ja 26 % oli muuttanut toiseen maakuntaan (kuvio 6). Syntymäkunnassaan kyselyhetkellä asuneiden osuus oli suurin metsäkoneasentajilla ja metsäkoneenkuljettajilla, pienin metsäenergian tuottajilla ja metsuri-metsäpalvelujen tuottajilla.

Kuvio 6. Kyselyyn vastanneiden alueellinen liikkuvuus (n=565, %)

Hieman yli viidesosalla alueellinen liikkuvuus oli yhteydessä metsäalan koulutuksen suorittamiseen tai välittömään koulutuksen jälkeiseen työllistymiseen (kuvio 7).

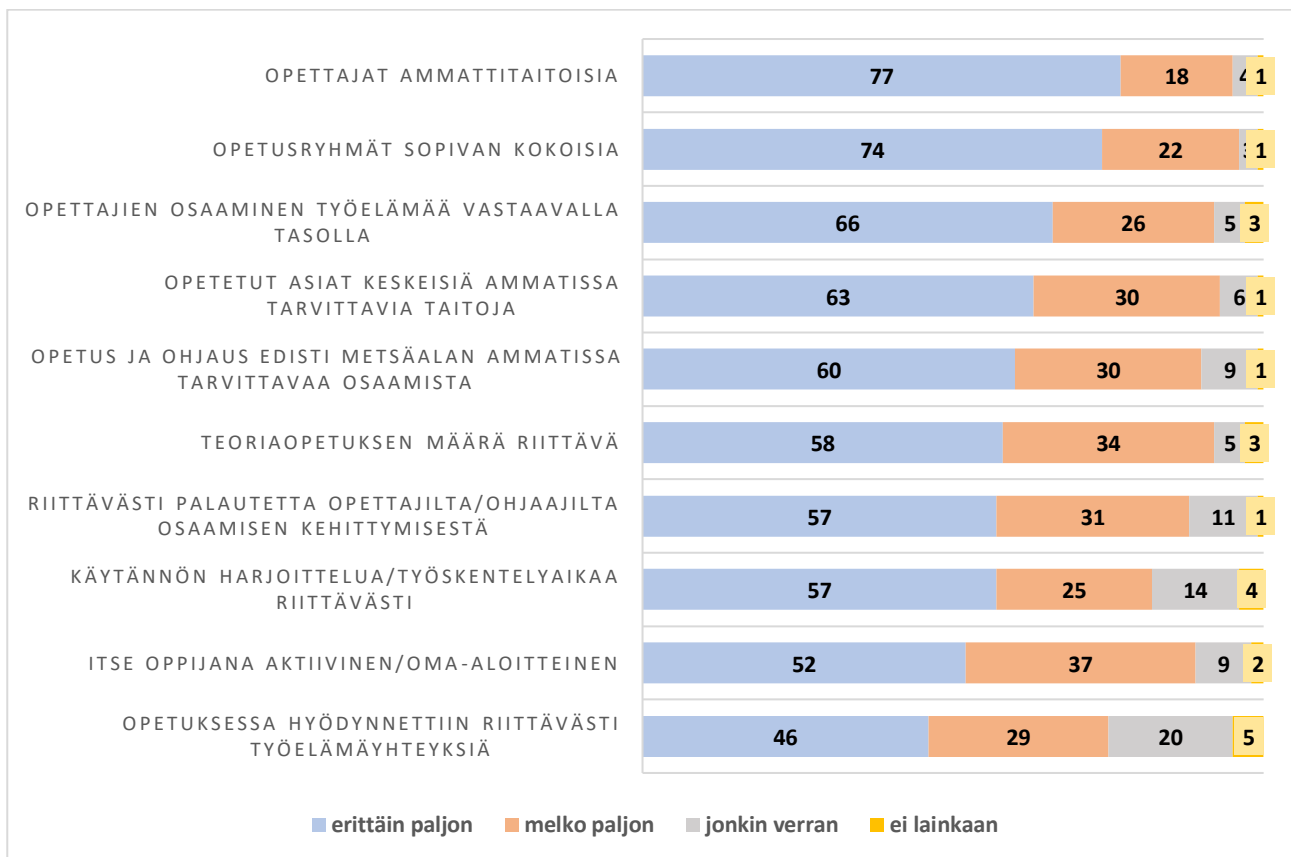
Kuvio 7. Kyselyyn vastanneiden muuton yhteys metsäalan koulutuksen suorittamiseen tai koulutuksen jälkeiseen työllistymiseen (n=334, %)

3 Kokemukset metsäalan perustutkintokoulutuksesta

Vastaajia pyydettiin arvioimaan suorittamaansa metsäalan perustutkintokoulutusta. Lisäksi heiltä pyydettiin arvioita koulutukseen sisältyvistä työelämässä oppimisen jaksoista ja niiden merkityksestä koulutuksen jälkeisessä työllistymisessä.

3.1 Tyytyväisyys metsäalan perustutkintokoulutukseen

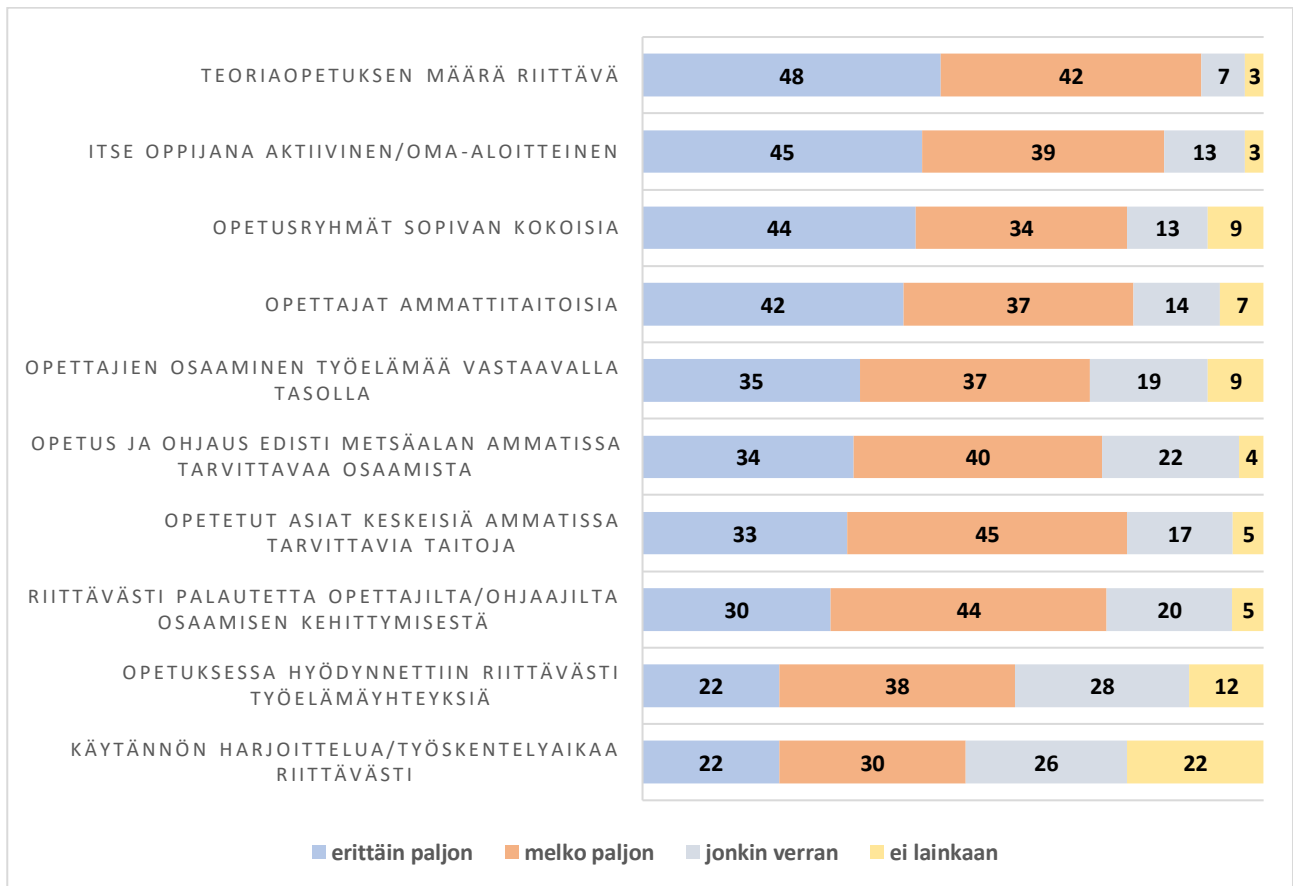
Metsuri-metsäpalvelujen tuottajat olivat monelta osin erittäin tyytyväisiä suorittamaansa koulutukseen. Yli 70 % koki opettajat ammattitaitoisiksi ja opetusryhmät sopivan kokoisiksi. Yli 60 % arvioi opettajien osaamisen olleen työelämää vastaavalla tasolla, opetettujen asioiden olleen keskeisiä ammatissa tarvittavia taitoja sekä opetuksen ja ohjauksen edistäneen metsäalan ammatissa tarvittavaa osaamista (kuvio 8). Vähiten tyytyväisiä vastaajat olivat opetuksessa hyödynnettyihin työelämäyhteyksiin ja omaan toimintaansa aktiivisena ja oma-aloitteisena oppijana.

Kuvio 8. Metsuri-metsäpalvelujen tuottajien arviot metsäalan perustutkintokoulutuksesta (n=183, %)

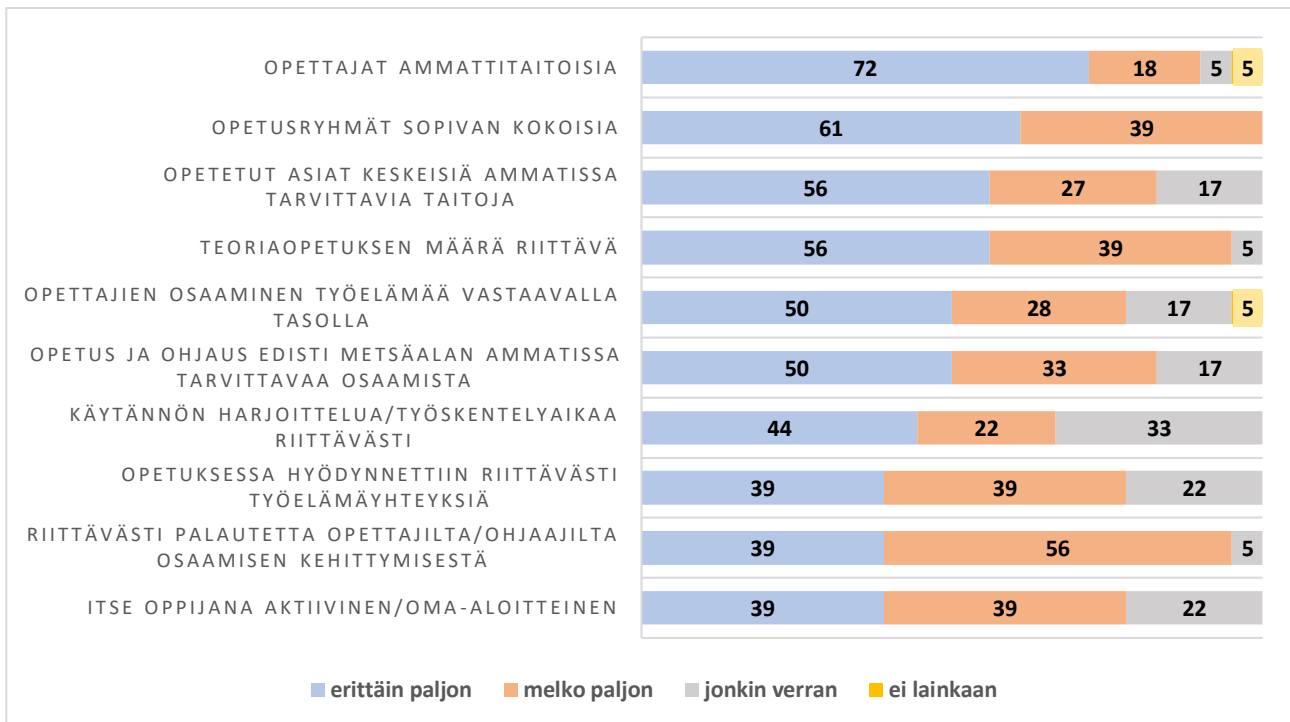
Metsäkoneenkuljettajat olivat suorittamassaan koulutuksessa tyytyväisimpiä riittävään teoriaopetuksen määrään, omaan rooliinsa aktiivisena ja oma-aloitteisena oppijana sekä sopivan kokoihin opetusryhmiin (kuvio 9). Vähiten tyytyväisiä metsäkoneenkuljettajat olivat opiskelijakohtaiseen käytännön harjoittelu- ja

työskentelyaikaan sekä opetuksessa hyödynnettyihin työelämäyhteyksiin. Tyytyväisten vastaajien osuus oli selvästi pienempi kuin metsuri-metsäpalvelujen tuottajilla.

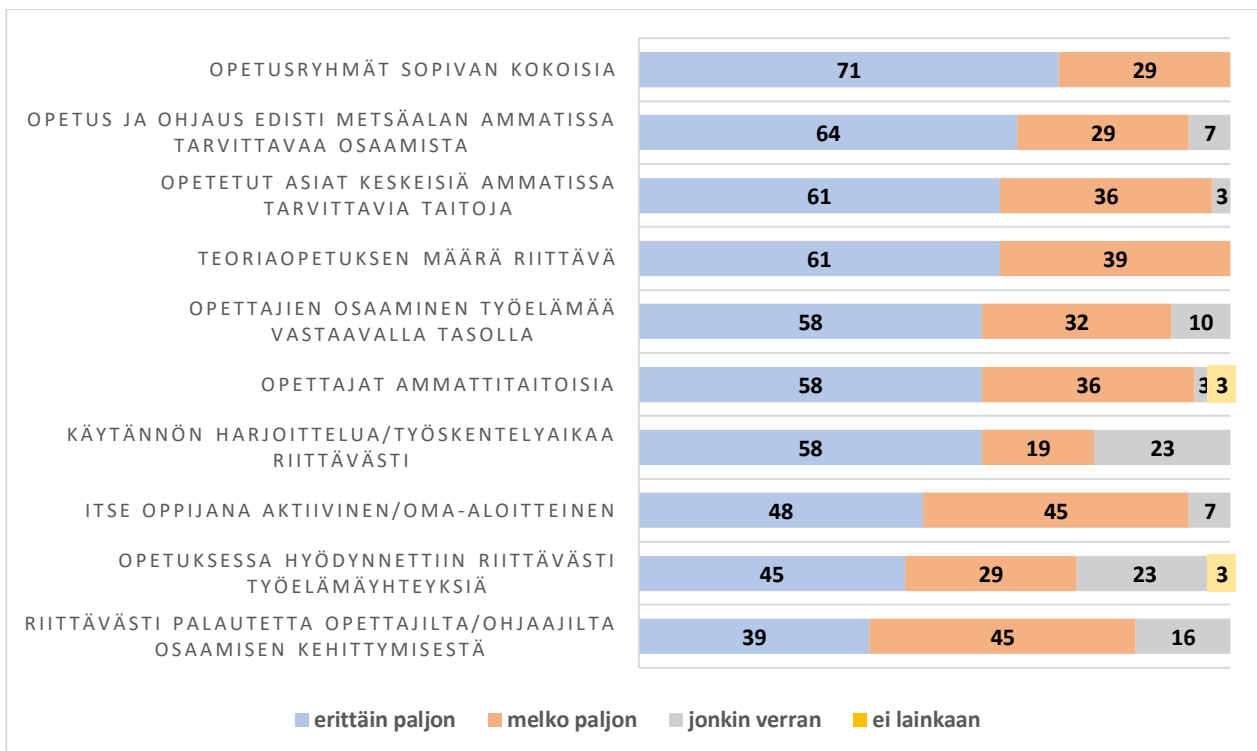
Kuvio 9. Metsäkoneenkuljettajien arviot metsäalan perustutkintokoulutuksesta (n=411, %)

Yli 70 % **metsäkoneasentajista** oli sitä mieltä, että opettajat olivat ammattitaitoisia (kuviokuva 10). Yli puolet koki opetusryhmien olleen sopivan kokoisia, opettajien asioiden olleen keskeisiä ammatissa tarvittavia taitoja ja teoriaopetuksen määrän olleen riittävä. Vain reilu kolmasosa koki itse olleensa oppijana aktiivinen ja oma-aloitteinen tai saaneensa opettajilta tai ohjaajilta riittävästi palautetta osaamisen kehittymisestä.

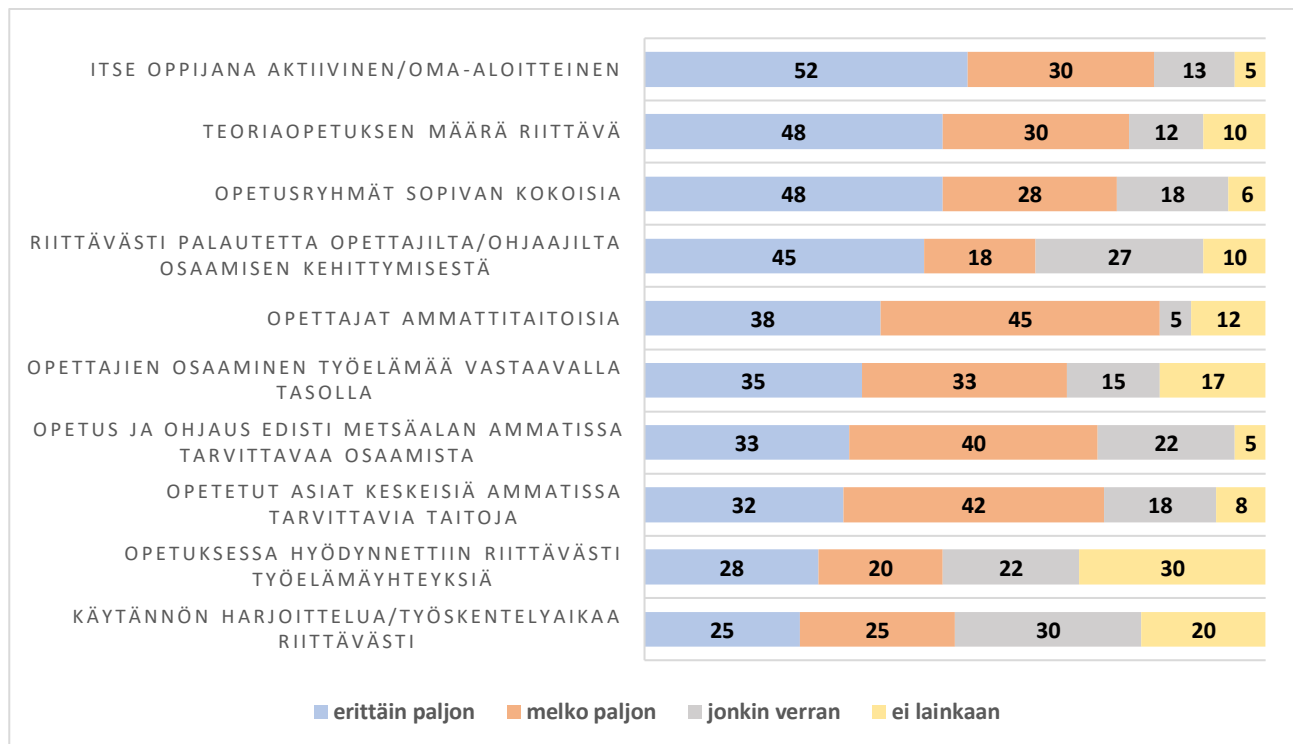
Kuvio 10. Metsäkoneasentajien arviot metsäalan perustutkintokoulutuksesta (n=18, %)

Puutavara-autonkuljettajista 71 % oli sitä mieltä, että opetusryhmät olivat sopivan kokoisia. Yli 60 % koki opetuksen ja ohjauksen edistäneen metsäalan ammatissa tarvittavaa osaamista, opettajien asioiden olleen keskeisiä ammatissa tarvittavia taitoja ja teoriaopetuksen määrän olleen riittävä (kuviot 10 ja 11). Opettajien ja ohjaajien antama palaute osaamisen kehittymisestä sekä opetuksessa hyödynnetyt työelämäyhteydet koettiin heikoimmiksi osa-alueiksi.

Kuvio 11. Puutavara-autonkuljettajien arviot metsäalan perustutkintokoulutuksesta (n=31, %)

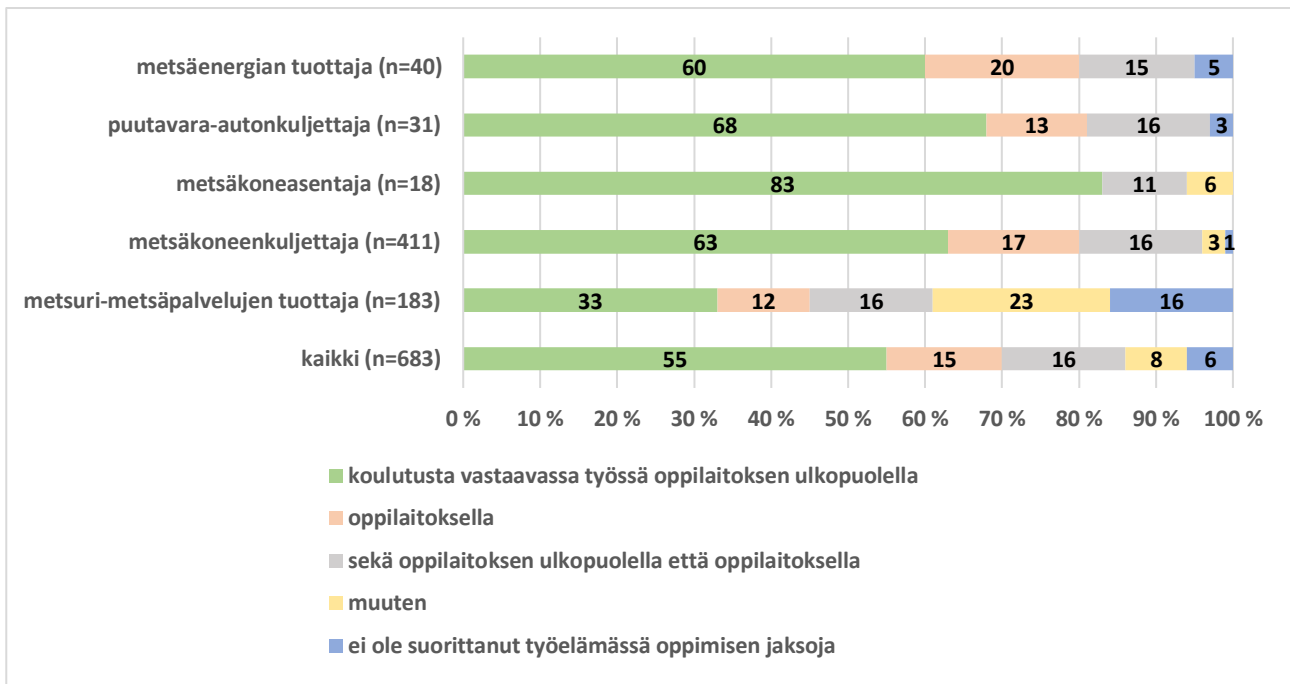
Metsäenergian tuottajista yli puolet arvioi olleensa itse aktiivisia ja oma-aloitteisia oppijoina. Lähes puolet arvioi opetusryhmien olleen sopivan kokoisia ja teoriaopetuksen määrän olleen riittävä (kuvio 12). Vain neljäsosa koki käytännön harjoittelu- ja työskentelyaikaa olleen riittävästi ja opetuksessa hyödynnetyn riittävästi työelämäyhteyksiä.

Kuvio 12. Metsäenergian tuottajien arviot metsäalan perustutkintokoulutuksesta (n=40, %)

3.2 Työelämässä oppimisjaksojen suorittaminen ja merkitys ammatin oppimisessa

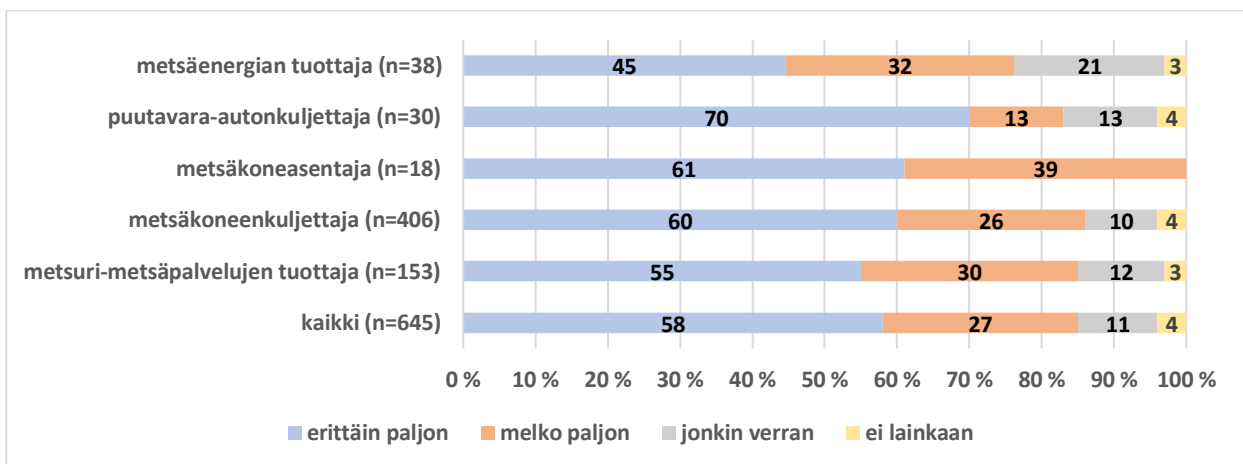
Kyselyyn vastanneista 55 % oli suorittanut työelämässä oppimisjaksoja koulutusta vastaavassa työssä oppilaitoksen ulkopuolella (kuvio 13). Pelkästään oppilaitoksella työelämässä oppimisen oli suorittanut 15 % ja sekä oppilaitoksen ulkopuolella että oppilaitoksessa 16 % vastaajista. Jollakin muulla tavalla työelämässä oppimisen suoritti 8 %, ja näitä tapoja olivat omassa metsässä tai yrityksessä työskentely. Työelämässä oppimista ei ollut suorittanut 6 %. Syitä tähän olivat, ettei koulutukseen kuulunut työelämässä oppimista tai aiemmasta koulutuksesta hyväksi luettiin jo suoritettuja työelämässä oppimisjaksoja.

Kuvio 13. Työelämässä oppimisjaksojen suoritus tapa ammateittain (n=683, %)

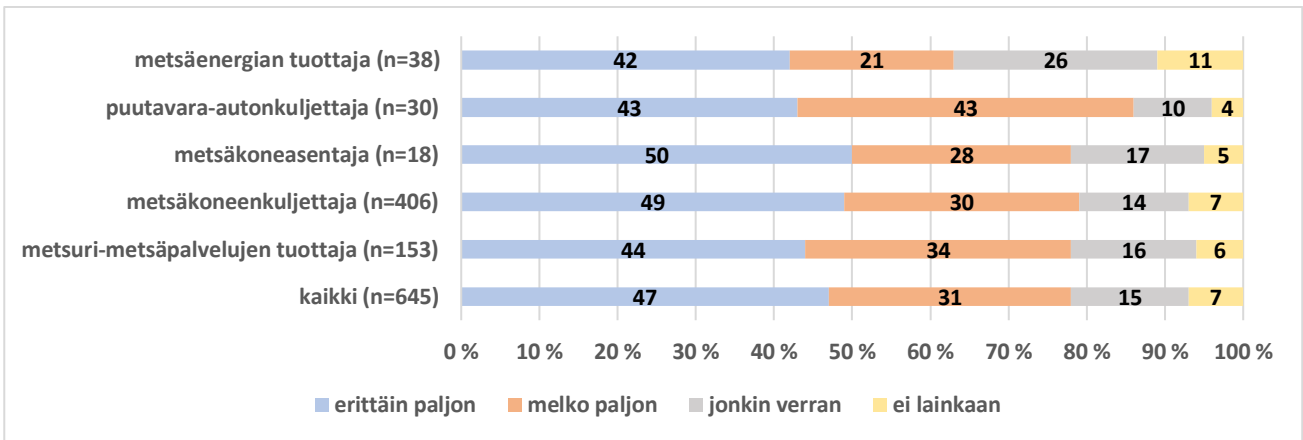
Metsuri-metsäpalvelujen tuottajia lukuun ottamatta yli 60 % vastaajista oli suorittanut työelämässä oppimisen koulutusta vastaavassa työssä oppilaitoksen ulkopuolella. Oppilaitoksella työelämässä oppimisen suorittaneiden osuus oli suurin metsäenergian tuottajissa. Omissa metsäissä tai yrityksessä työelämässä oppimisen suorittaneiden osuus oli suurin metsuri-metsäpalvelujen tuottajilla. Myös niiden osuus, jotka eivät metsäalan perustutkintokoulutuksen aikana suorittaneet työelämässä oppimista, oli suurin metsuri-metsäpalvelujen tuottajilla.

85 % metsäalan perustutkintokoulutuksen aikana työelämässä oppimisjakson suorittaneista koki tämän kehittäneen taitojaan erittäin paljon tai melko paljon (kuvio 14). Jonkin verran taitojensa arvioi kehittyneen 11 % ja ei lainkaan 4 % vastaajista. Työelämässä oppimisen omien taitojensa kehittäjänä kokivat parhaimmaksi metsäkoneasentajat ja heikoimmaksi metsäenergian tuottajat.

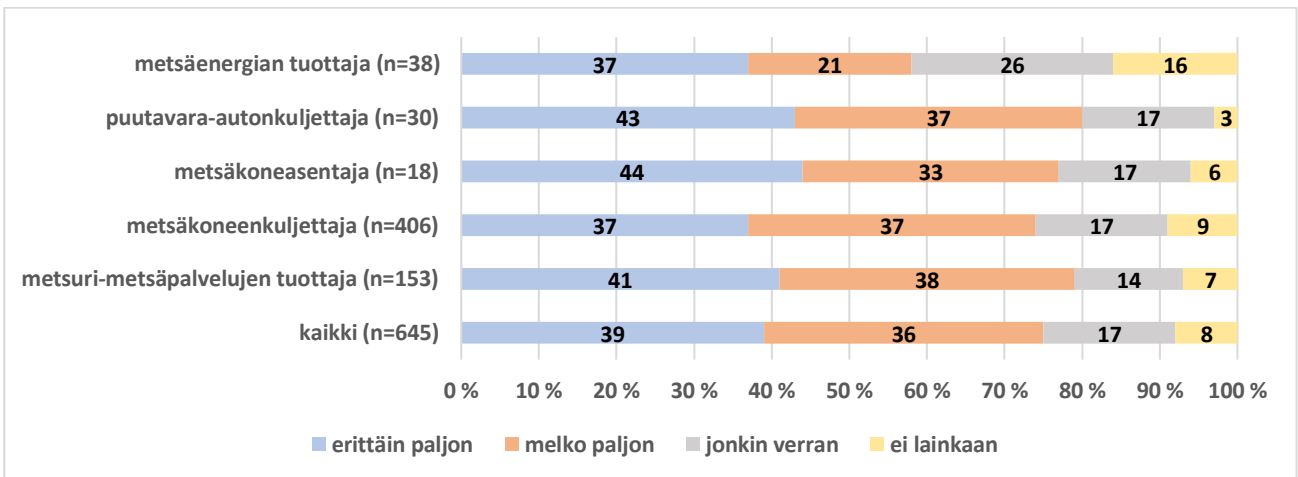
Kuvio 14. Työelämässä oppiminen kehitti taitoja (n=645, %)

Tunne oikeasta alanvalinnasta vahvistui erittäin tai melko paljon 78 % vastaajista työelämässä oppimisen jaksoilla (kuvio 15). Reilulla viidesosalla tämä jäi heikoksi tai ei toteutunut lainkaan. Kokemus oikealla alalla olemisesta vahvistui työelämässä oppimisessa eniten metsäkoneasentajilla ja metsäkoneenkuljettajilla. Vähiten tämä kokemus vahvistui metsäenergian tuottajilla.

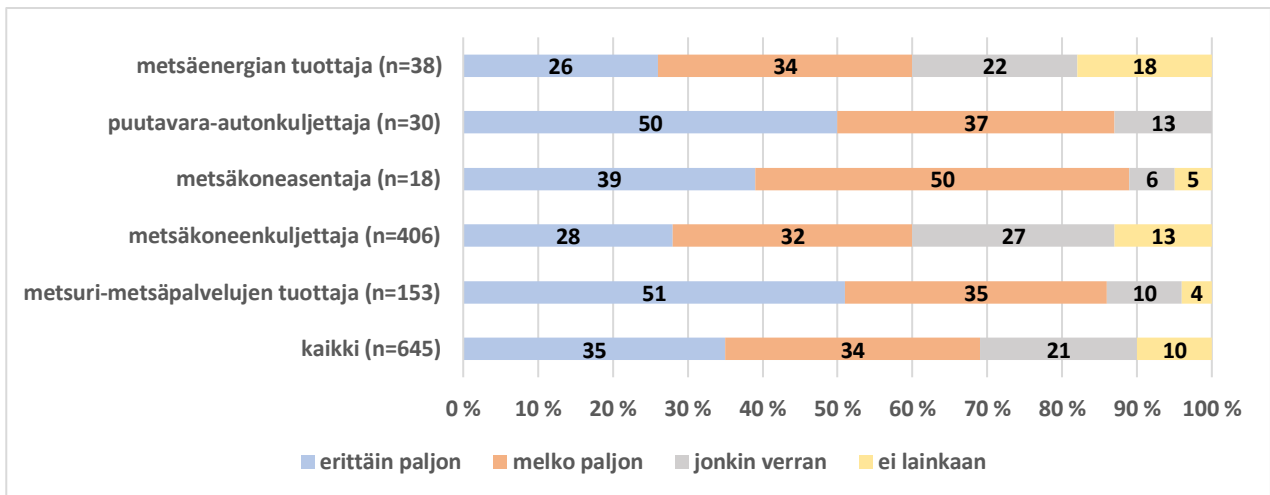
Kuvio 15. Koki työelämässä oppimisen aikana olevansa oikealla alalla (n=645, %)

Kolme neljästä vastaajasta koki, että sai erittäin paljon tai melko paljon kannustavaa ja rakentavaa palautetta työnantajalta tai työpaikkaohjaajalta. Neljäsosa koki, että ei saanut tällaista palautetta lainkaan tai vain jonkin verran (kuvio 16). Metsäenergian tuottajat erottuvat muista: jonkin verran tai ei lainkaan kannustavaa ja rakentavaa palautetta työnantajalta tai työpaikkaohjaajilta saaneiden osuus oli selvästi suurin (42 %).

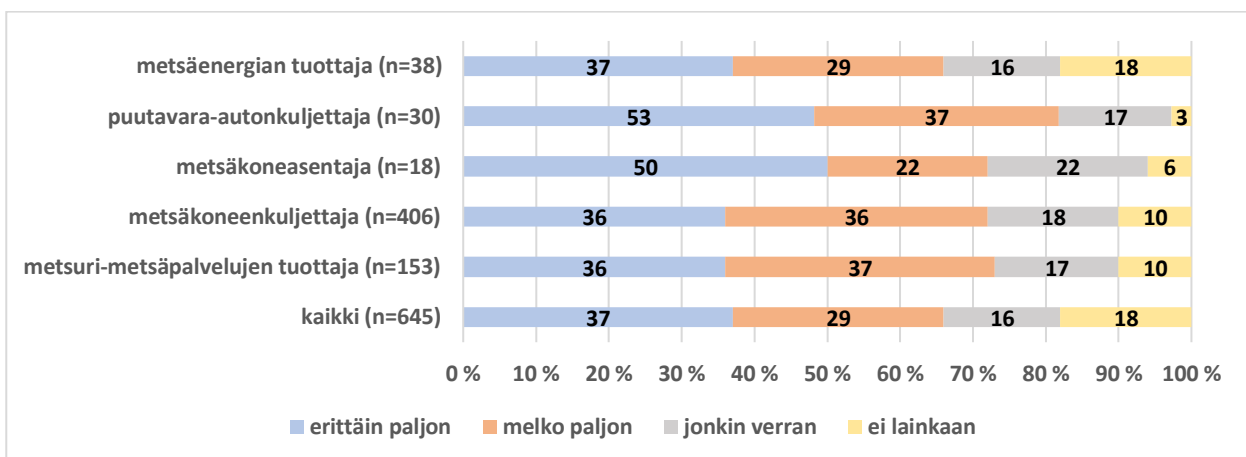

Kuvio 16. Palaute työnantajalta tai työpaikkaohjaajalta kannustavaa ja rakentavaa (n=645, %)

Kaksi kolmasosaa vastaajista koki, että sai erittäin paljon tai melko paljon ohjausta työelämässä oppimiseen oppilaitoksen opettajilta (kuvio 17) tai työpaikkaohjaajilta (kuvio 18). Vähiten tukea kokivat saaneensa metsäenergian tuottajat ja metsäkoneenkuljettajat.

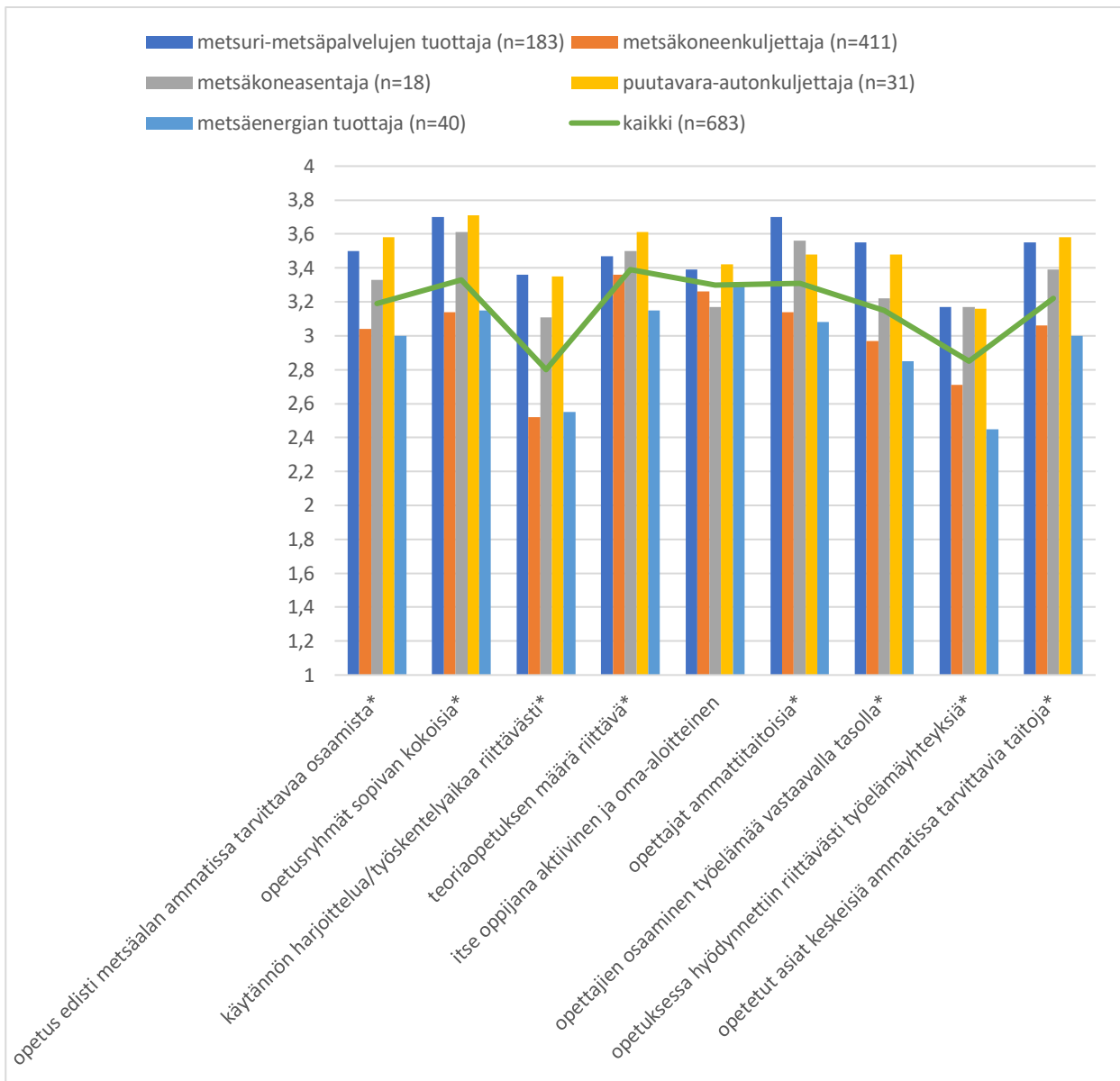
Kuvio 17. Sai riittävästi ohjausta työelämässä oppimiseen oppilaitoksen opettajilta (n=645, %)

Kuvio 18. Sai riittävästi ohjausta työelämässä oppimiseen työpaikkaohjaajilta (n=645, %)

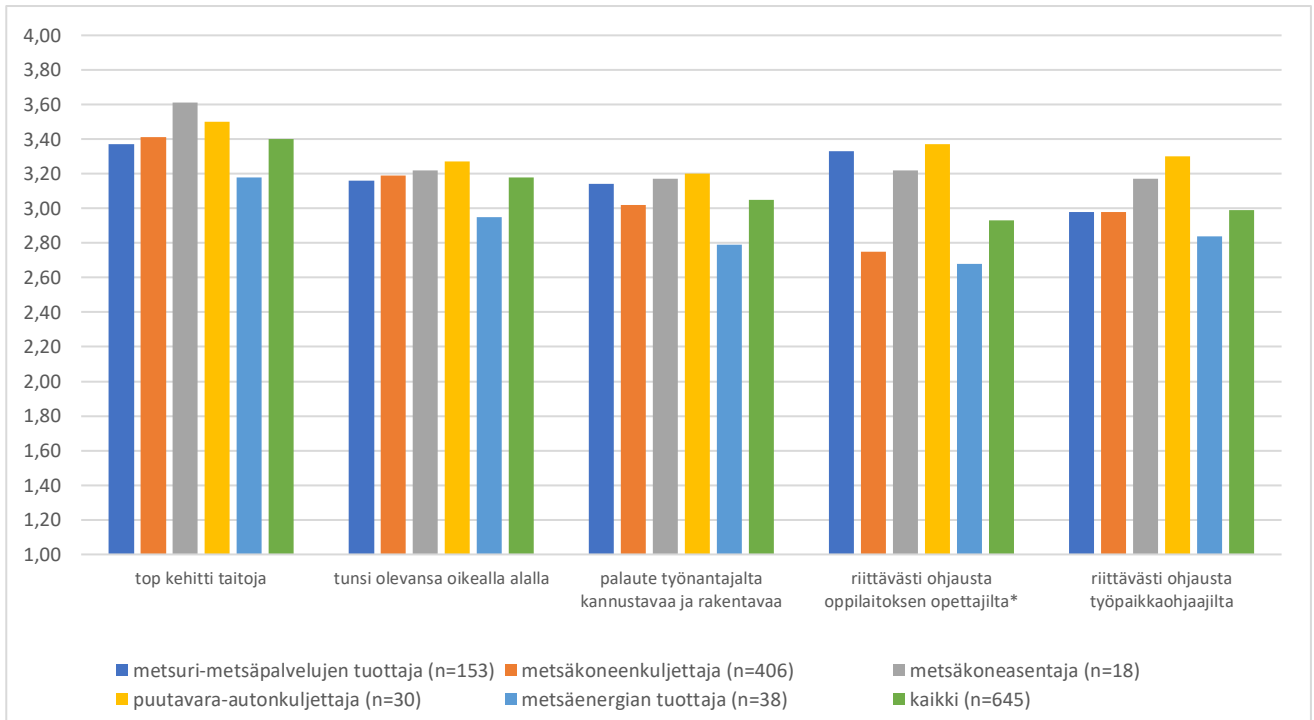
3.3 Yhteenvetoa metsäalan perustutkintokoulutuksen ja työelämässä oppimisjaksojen kokemuksista

Vastaajat olivat tyytyväisimpiä teoriaopetuksen määrän riittävyyteen ja opetusryhmien sopivaan kokoon. Metsuri-metsäpalvelujen tuottajat olivat tässä tarkastelussa mukana olleista ammattiryhmistä tyytyväisimpiä suorittamaansa metsäalan perustutkintokoulutukseen. Tyytymättömiä olivat metsäenergian tuottajat ja metsäkoneenkuljettajat (kuvio 19). Vastaajien kokemukset käytännön harjoittelujen määrästä ja työelämäyhteyksien hyödyntämisestä olivat negatiivisimpia. Lisäksi ammattiryhmien välillä oli selkeitä eroja siinä, miten riittäväksi käytännön harjoittelumäärä koettiin sekä siinä, missä määrin koulutuksen arvioitiin hyödyntäneen työelämäyhteyksiä.

Kuvio 19. Kokemukset metsäalan ammatillisen perustutkintokoulutuksen toteutuksesta ammattiryhmittäin (n=683, keskiarvoina: 1=ei lainkaan --- 4=erittäin paljon, *tilastollisesti merkitsevä ero ammattiryhmien välillä)

Työelämässä oppimisen merkitys ammatissa tarvittavien taitojen kehittämisessä koettiin parhaiten onnistuneeksi osa-alueeksi (kuvio 20). Erot ammattiryhmien välillä olivat suurimmat siinä, miten riittäväksi oppilaitoksen opettajilta saatu ohjaus koettiin. Heikoimmaksi tämän kokivat metsäenergian tuottajat ja metsäkoneenkuljettajat. Metsäenergian tuottajat antoivat kokonaisuutena heikoimmat arviot työelämässä oppimisesta.

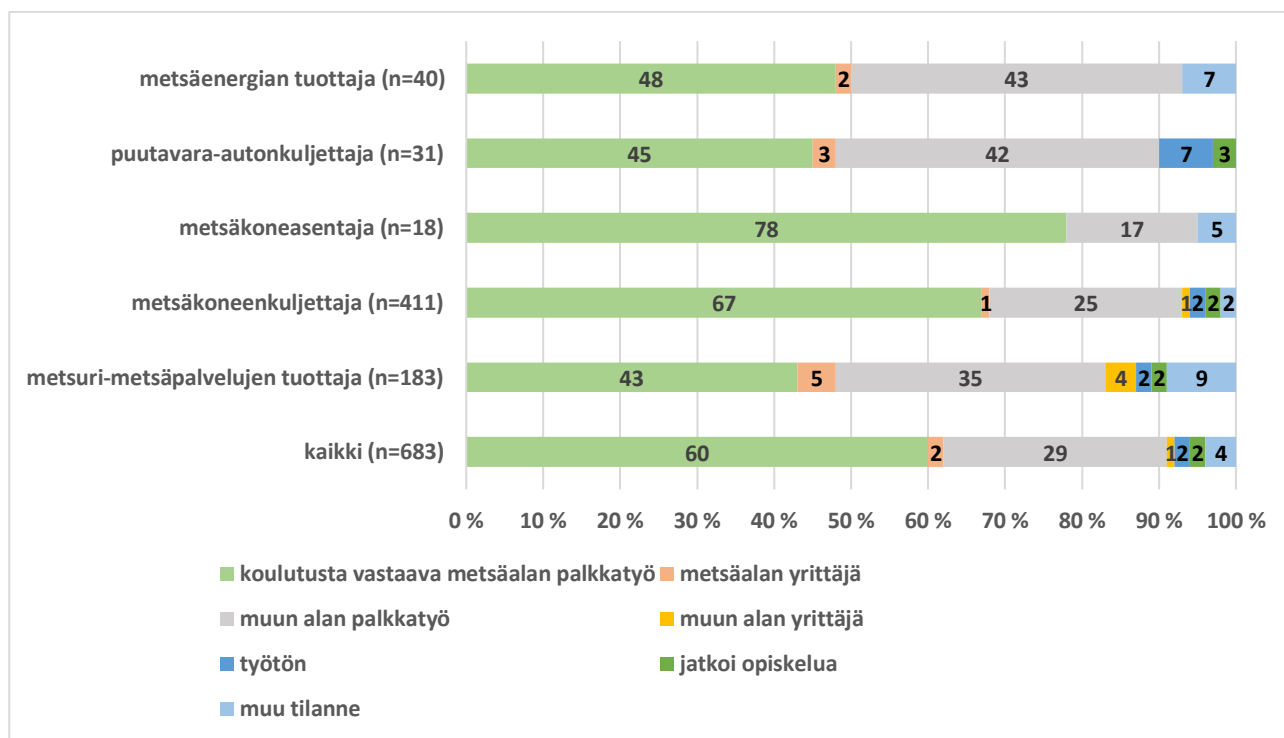
Kuvio 20. Työelämässä oppimiseen liittyvät arviot ammateittain (n=645, keskiarvoina: 1=ei lainkaan --- 4=erittäin paljon, *tilastollisesti merkitsevä ero ammattiryhmien välillä)

4 Työllisyys metsäalan perustutkinnosta valmistumisen jälkeen

Tässä tutkimuksessa metsäalan perustutkinnosta valmistuneiden työllisyyttä tarkasteltiin kahtena eri ajan-kohtana: heti valmistumisen jälkeen sekä kyselyn vastaushetkellä. Työuran seurannassa olivat mukana myös ne, jotka jatkoivat metsäalan perustutkinnon jälkeen opiskelemaan ja sen jälkeen takaisin työhön. Vastaajilta kysyttiin, kuinka kauan he olivat työskennelleet metsäalalla, sijoittuiko työ metsäalalle vai alan ulkopuolelle, ja millaisia suunnitelmia heillä oli työskentelyn jatkamisesta metsäalalla tulevaisuudessa.

4.1 Työuran alku metsäalan perustutkinnosta valmistumisen jälkeen

Kaikista kyselyyn vastanneista oli palkkatyössä tai yrittäjänä 92 % metsäalan perustutkinnosta valmistumisen jälkeen (kuvio 21). Kuusi kymmenestä oli koulutusta vastaavassa metsäalan palkkatyössä ja kaksi prosenttia toimi metsäalan yrittäjänä. Muun alan työssä oli 29 % ja muun alan yrittäjänä 1 % vastaajista. Työttömänä oli 2 %, samoin opiskelua jatkavia oli 2 %. Jokin muu tilanne oli neljällä prosentilla vastaajista (eläkkeellä, sairauslomalla, hoitovapaalla, varusmies- tai siviilipalvelus).

Kuvio 21. Työllisyystilanne metsäalan perustutkinnosta valmistuessa ammateittain (n=683, %)

Metsuri-metsäpalvelujen tuottajista oli palkkatyössä tai yrittäjänä 87 %. Metsäalalla koulutusta vastaavassa palkkatyössä tai yrittäjänä toimi 48 % ja muulla alalla palkkatyössä tai yrittäjänä 39 %. Yrittäjänä toimineiden osuus oli metsuri-metsäpalvelujen tuottajilla suurempi (yhteensä 9 %) kuin muissa ammattiryhmissä. Muu tilanne (eläkkeellä, sairauslomalla, hoitovapaa) oli yhdeksällä prosentilla, mikä oli myös suurempi kuin muissa ammattiryhmissä.

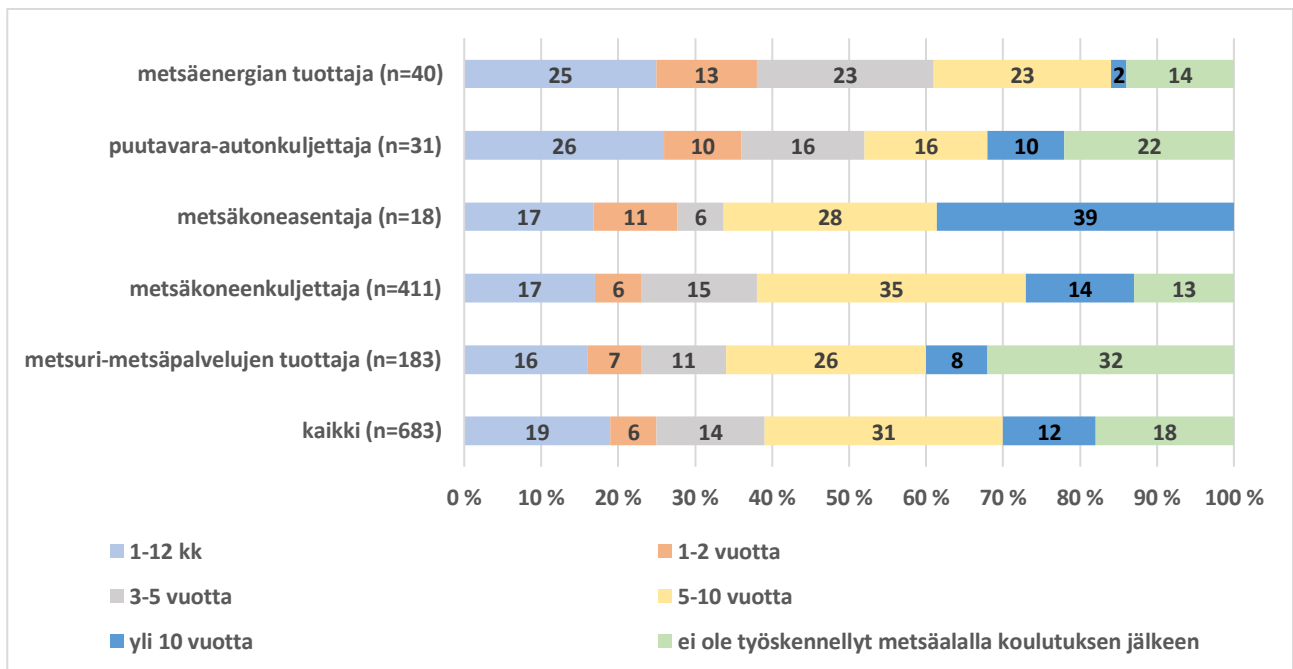
Metsäkoneenkuljettajista palkkatyössä tai yrittäjänä oli 94 %. Koulutusta vastaavassa työssä metsäkoneenkuljettajana työskenteli 68 % ja muun alan palkkatyössä oli 26 %. Yrittäjänä toimi kaikkiaan 2 %. Työttömänä, opiskelua jatkavana tai muussa tilanteessa (varusmies- tai siviilipalvelu, sairausloma, hoitovapaa) oli yhteensä 6 %.

Metsäkoneasentajista palkkatyössä oli 95 %. Koulutusta vastaavassa työssä metsäkoneasentajina työskenteli 78 % ja muun alan työssä 17 %. Metsäkoneasentajista kukaan ei toiminut yrittäjänä. Muu tilanne oli viidellä prosentilla (varusmies- tai siviilipalvelu).

Puutavara-autonkuljettajista oli valmistumisen jälkeen 90 % palkkatyössä tai yrittäjänä. Metsäalalla heistä työskenteli 48 % ja muulla alalla 42 %. Yrittäjänä metsäalalla toimi kolme prosenttia. Työttömänä oli 7 %, mikä oli tässä vertailussa korkein osuus. Kolme prosenttia jatkoi opiskelua.

Metsäenergian tuottajista oli palkkatyössä tai yrittäjänä 93 %. Metsäalalla toimi 50 % ja metsäalan ulkopuolella 43 %. Yrittäjien osuus oli 2 % ja muu tilanne oli seitsemällä prosentilla (varusmies- tai siviilipalvelu, hoitovapaa).

Kaikista vastaajista 43 % oli työskennellyt metsäalalla yli viisi vuotta metsäalan perustutkinnosta valmistumisen jälkeen (kuvio 22). Alle vuoden työskennelleiden osuus oli viidesosa samoin kuin 1–5 vuotta metsäalalla työskennelleidenkin. Vastaajista 18 % ei ollut metsäalan perustutkinnon suorittamisen jälkeen työskennellyt metsäalalla.

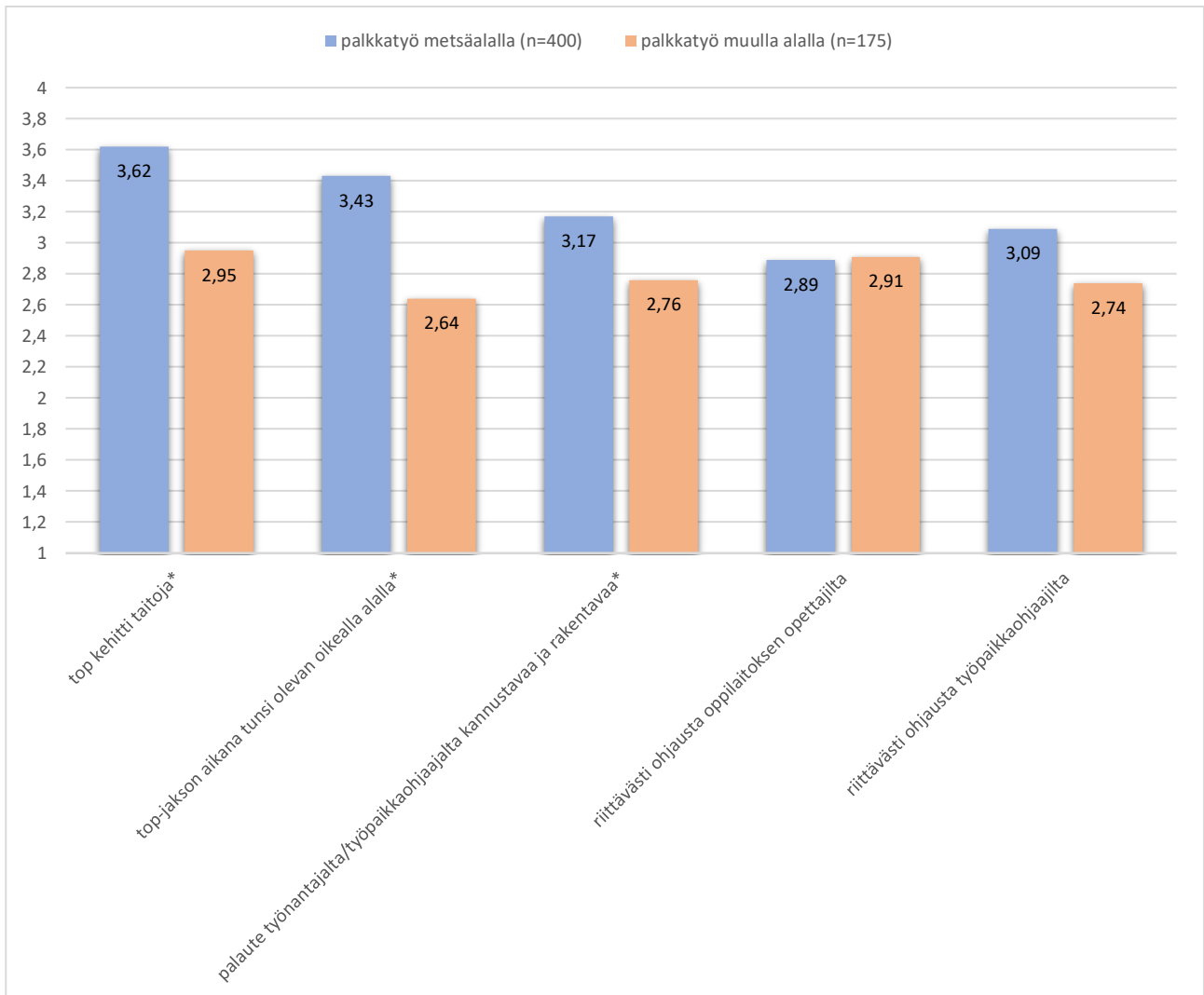

Kuvio 22. Työskentelyaika metsäalan työssä metsäalan perustutkinnon suorittamisen jälkeen (n=683, %)

Yli viisi vuotta metsäalalla oli työskennellyt metsäkoneasentajista kaksi kolmasosaa, metsäkoneenkuljettajista 49 %, metsuri-metsäpalvelujen tuottajista 34 %, puutavara-autonkuljettajista 26 % ja metsäenergian tuottajista 25 %. Lähes kolmasosa metsuri-metsäpalvelujen tuottajista ei ollut metsäalan koulutuksen suorittamisen jälkeen työskennellyt metsäalan tehtävissä. Toiseksi suurin tämä osuus oli puutavara-autonkuljettajilla (22 %), kolmanneksi suurin metsäenergian tuottajilla (14 %) ja neljänneksi suurin metsäkoneenkuljettajilla (13 %). Kyselyyn vastanneet metsäkoneasentajat olivat kaikki olleet metsäalan työssä koulutuksen jälkeen.

Työelämässä oppimisen onnistumisella on aiemman tutkimuksen perusteella suuri merkitys koulutuksen jälkeisessä työllistymisessä (Kilpeläinen & Lautanen 2023). Vahva yhteys tuli esiin myös tämän tutkimuksen tuloksissa. Metsäalan palkkatyössä valmistumisen jälkeen olleista kolme neljästä oli suorittanut työelämässä oppimisen koulutusta vastaavassa työssä oppilaitoksen ulkopuolella. Muun alan työssä olleista

työelämässä oppimisen oli suorittanut tällä tavoin vain kolmasosa. Metsäalan työhön valmistumisen jälkeen sijoittuneet kokivat taitojensa kehittyneen, kokeneensa tunteen oikealle alalle kouluttautumisesta vahvistuneen sekä saaneensa kannustavaa ja rakentavaa palautetta työnantajilta ja työpaikkaohjaajilta metsäalan ulkopuolella työskennelleitä enemmän (kuvio 23).

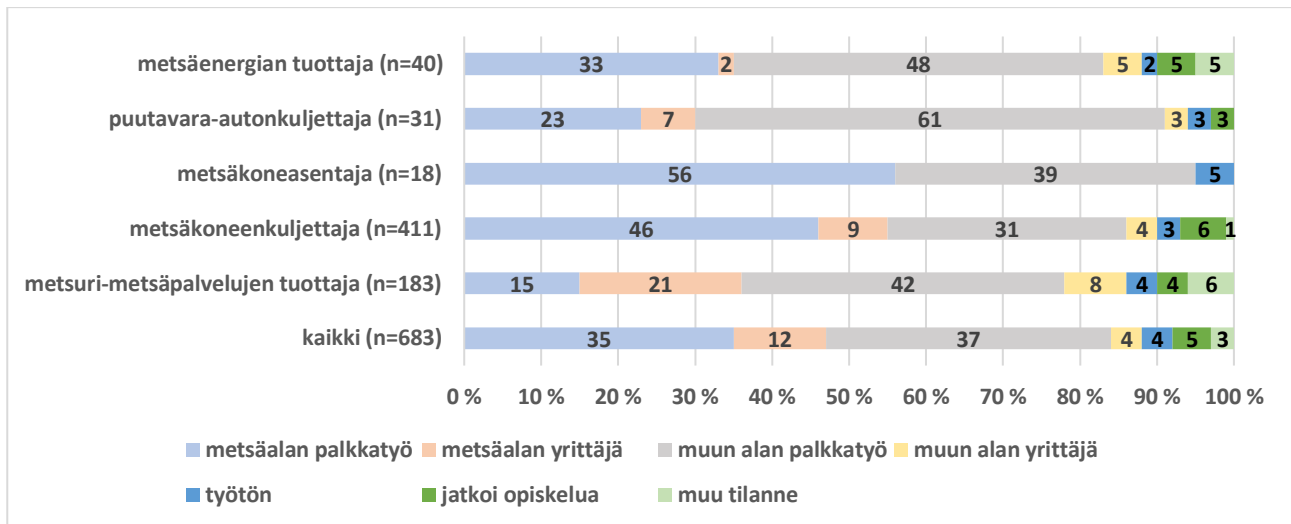

Kuvio 23. Työelämässä oppimisjaksojen arviointi heti valmistumisen jälkeen metsäalalle tai muulle alalle palkkatyöhön työllistyneillä (keskiarvoina: 1=erittäin huono ... 4=erittäin hyvä, *erot ryhmien välillä tilastollisesti merkitseviä)

4.2 Työllisyys kyselyhetkellä

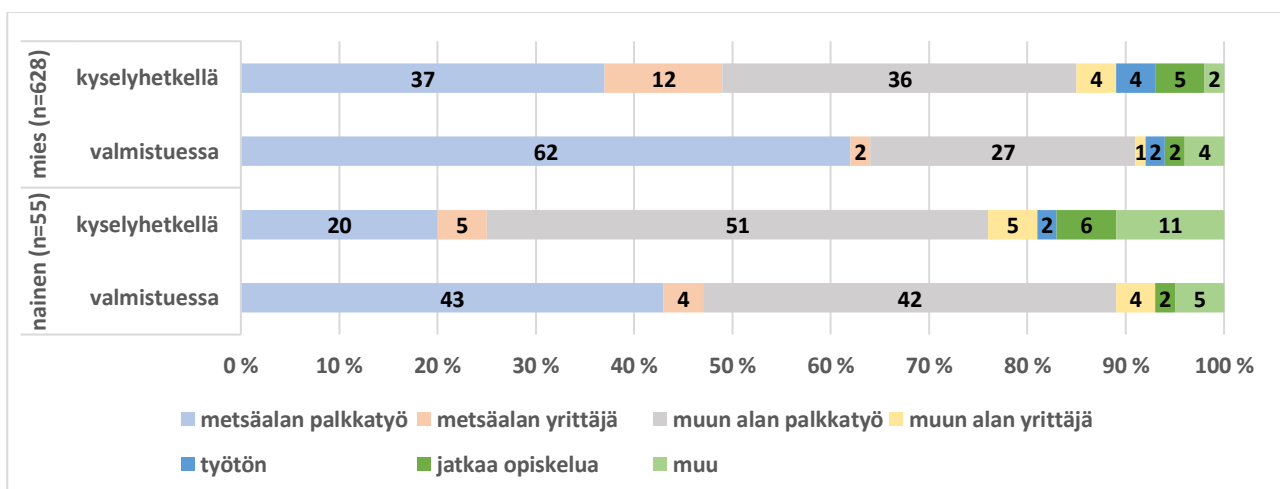
Kaikista vastaajista oli 88 % työssä kyselyhetkellä. Metsäalalla palkkatyössä olleiden osuus laski valmistumishetkestä (60 %) kyselyhetken tilanteeseen (35 %). Metsäalan yrittäjien osuus puolestaan kasvoi valmistumishetken kahdesta prosentista kyselyhetken 12 prosenttiin. Muun alan palkkatyössä ja yrittäjänä toimineiden osuudet kasvoivat myös (kuvio 24). Ammattikohtaisia tietoja työllisyyden kehityksestä valmistumisesta kyselyhetkeen on esitetty liitetaulukoissa 1–5.

Metsäalan palkkatyössä olleiden osuus oli suurin metsäkoneasentajilla (56 %) ja metsäalan yrittäjien osuus metsuri-metsäpalvelujen tuottajilla (21 %). Muun alan palkkatyössä olleiden osuus oli suurin puutavara-autonkuljettajilla (61 %) ja muun alan yrittäjien metsuri-metsäpalvelujen tuottajilla (8 %).

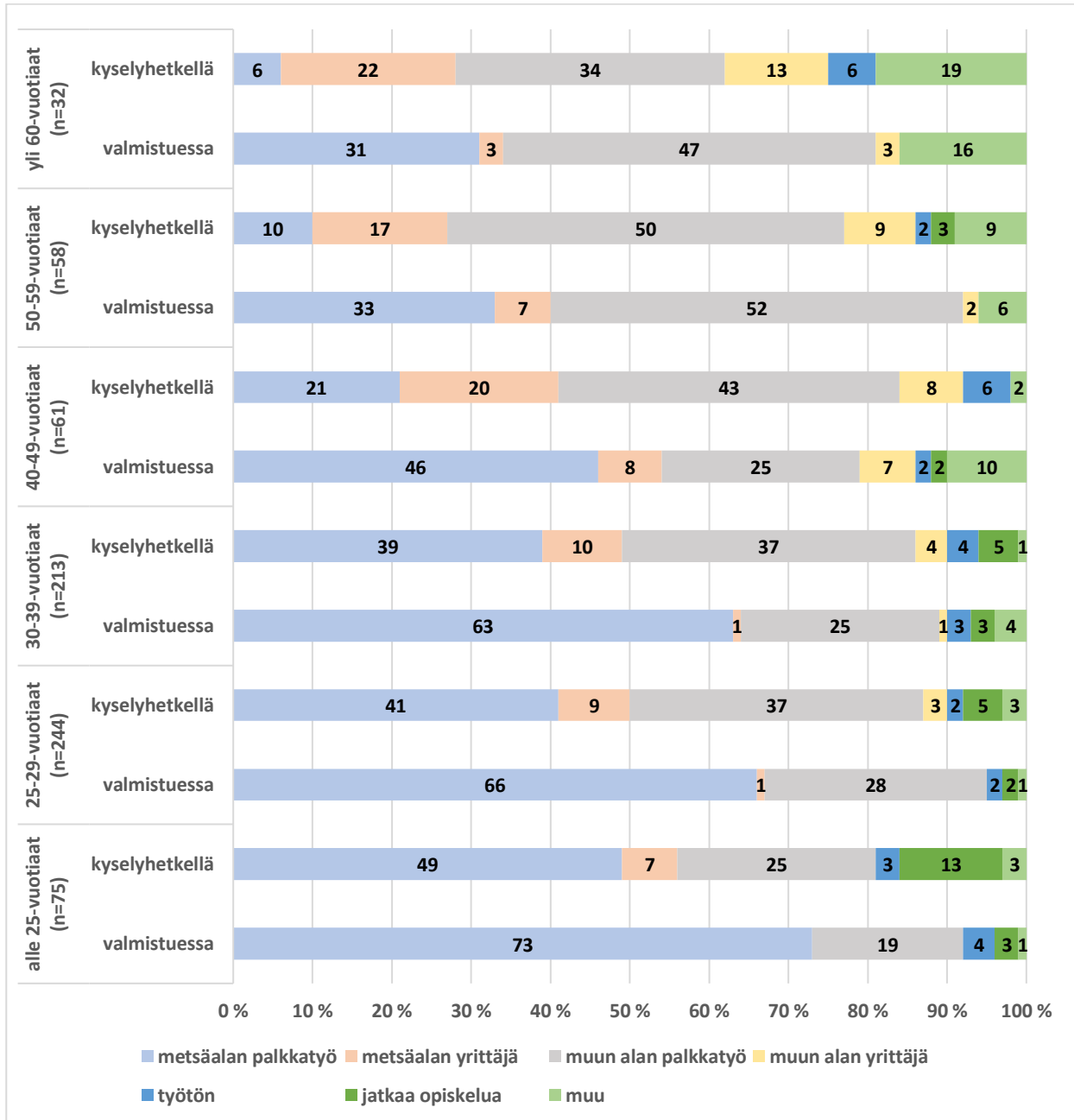
Kuvio 24. Työllisyys kyselyhetkellä ammateittain (n=683, %)

Naisista 93 % ja miehistä 92 % oli palkkatyössä tai yrittäjänä heti metsäalan perustutkinnosta valmistumisen jälkeen (kuvio 25). Miehistä 62 % oli palkkatyössä metsäalalla ja 27 % muulla alalla. Naisilla metsäalan palkkatyössä oli selvästi pienempi osuus (43 %) ja muun alan palkkatyössä suurempi osuus (42 %) kuin miehillä. Metsäalan palkkatyössä olleiden osuudet laskivat sekä miehillä että naisilla yli 20 prosenttiyksikköä työuran edetessä. Metsäalan yrittäjien osuus kasvoi miehillä ja muu työmarkkinoiden ulkopuolinen toiminta naisilla.

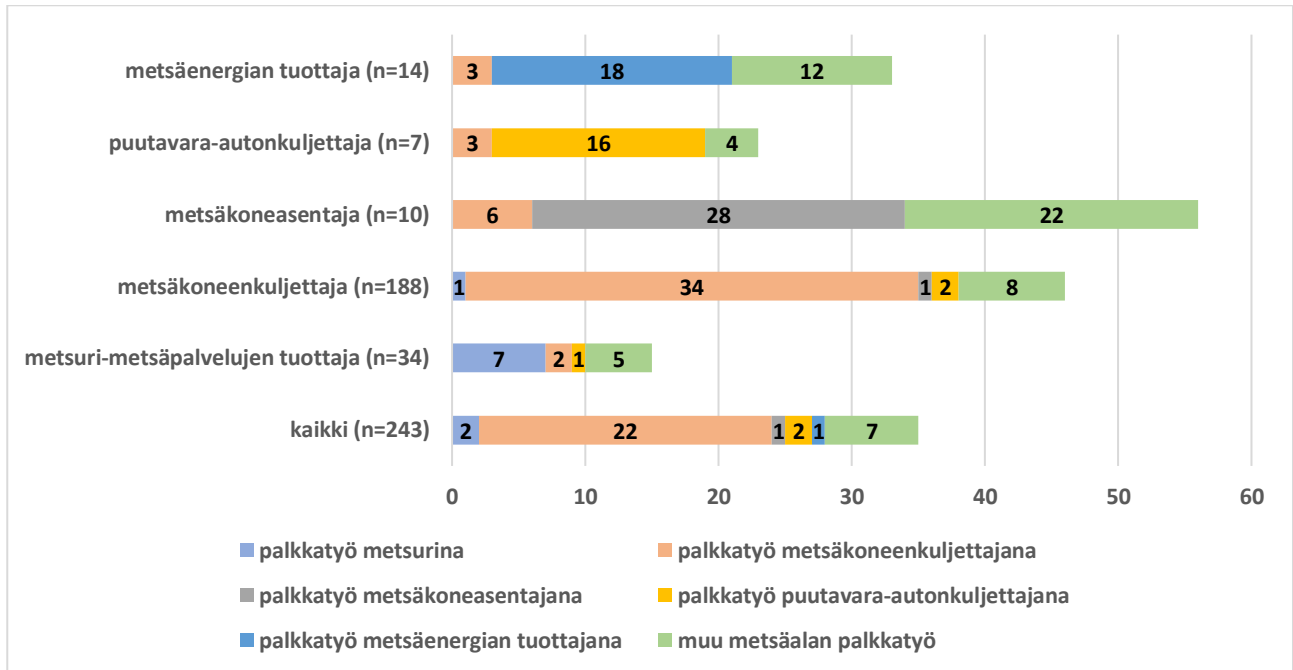
Kuvio 25. Työllisyystilanne valmistuessa ja kyselyhetkellä sukupuolen mukaan (n=628, %)

Ikäryhmittäin tarkasteluna metsäalan palkkatyössä olleiden osuudet niin valmistuessa kuin kyselyhetkelläkin olivat suurimmat nuorimmissa ikäryhmissä (kuvio 26). Kyselyhetkellä alle 25-vuotiaista lähes puolet oli metsäalan palkkatyössä, kun vastaava osuus 50–59-vuotiaissa oli 10 %. Metsäalan yrittäjinä toimivien osuus puolestaan kasvoi iän myötä. Opiskelua jatkaneiden osuus oli suurin alle 25-vuotiailla, ja muu tilanne oli useimmin yli 60-vuotiailla.

Kuvio 26. Työllisyystilanne valmistuessa ja kyselyhetkellä ikäryhmittäin (kyselyhetken ikä, n=683, %)

Kyselyhetkellä metsäalalla koulutusta vastaavassa palkkatyössä olleiden osuudet laskivat kaikissa ammattiryhmissä, sekä miehillä että naisilla ja kaikissa ikäryhmissä. Suurinta lasku oli metsuri-metsäpalvelujen tuottajilla. Työtehtävät kuitenkin moninaistuivat työuran edetessä (kuvio 27). Esimerkiksi metsäkoneenkuljettajista kolmasosa työskenteli kyselyhetkellä metsäkoneenkuljettajana ja sen lisäksi metsuri-metsäpalvelujen tuottajana, metsäkoneasentajana, puutavara-autonkuljettajana sekä 8 % oli muussa metsäalan palkkatyössä.

Kuvio 27. Kyselyhetkellä metsäalan palkkatyössä toimineet ammateittain (n=243, %)

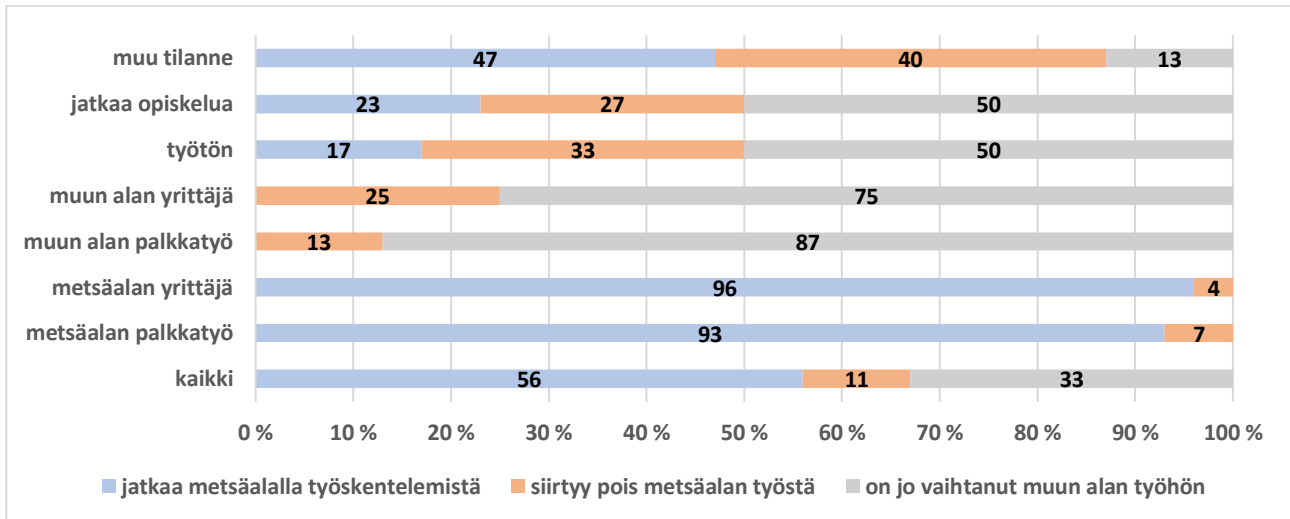
Muu metsäalan palkkatyö (taulukko 2) sisältää metsäalan opetus- ja ohjaustyötä, terminaalityöntekijän tehtävät, metsäasiantuntijana työskentelemistä, puunkorjuun esihenkilönä toimimista tai metsäkonetehtaan tuotannonkehitystyötä. Tässä tuli näkyviin ammatillisen koulutuksen jälkeen suoritettu metsätalousinsinöörin koulutus, ja sen jälkeinen eteneminen muuhun työhön metsäalalla. Tähän kyselyyn vastanneista muuhun metsäalan työhön edenneistä kaikki olivat miehiä.

Taulukko 2. Kyselyhetken työtehtäviä ammateittain

Ammatti	Muu palkkatyö metsäalalla	Muun alan palkkatyö	Muun alan yrittäjä	Jatkaa opiskelua
Metsuri-metsäpalvelujen tuottaja	ICT-asiantuntija Metsäalan opettaja (2) Metsäasiantuntija (4) Metsäteollisuus (kemisti)	Elintarvikeala Hoitotyö IT-ala Kaivosala Kaupan ala Koulutusala Kunta-ala Logistiikka-ala Pelastusala Poliisi Puolustusvoimat Puutarha-ala Rakennusala Teollisuus	Hieronta Kaupan ala Maatalous Maarakennus Sosiaaliala Taksi	Kasvatus- ja ohjausala Maanmittausala Metalliala Rakennusala Tieto- ja viestintätekniikka Turvallisuusala Yhteiskuntatieteet
Metsäkoneenkuljettaja	Metsäalan opettaja (3) Metsäasiantuntija (23) Sahateollisuus Terminaalityöntekijä	Automyyjä Kaivinkoneenkuljettaja CNC-koneistaja Elintarvikeala Fysioterapeutti Kartoittaja Kasvatusala Kaupan ala Kiinteistönhoitaja Kodinkoneasentaja Logistiikka-ala Lähihoitaja Maarakennusala Maatalous Media-ala Metalliala Rakennusala Teollisuus Terminaalityöntekijä Turvallisuus	Korjaamoyrittäjä Logistiikka Maarakennus Maatalous Rakennusala Raskaskoneasennus	Maatalousala Rakennusala Kalatalous Media-ala Metsäala Musiikki Pelastusala Rakennusala Sosiaali- ja terveysala Sähköala
Metsäkoneasentaja	Metsäalan opettaja (1) Tuotannonkehitystyö (1) Työnjohtotehtävät (1)	Huoltomekaanikko Fysioterapeutti Metalliala Maarakennus Konetekniikka Sote-ala		
Puutavara-autonkuljettaja	Hirsitalojen rakennus (1) Ammatillinen opettaja (1)	Hinausautonkuljettaja ICT-asiantuntija Kaivosala Kaupan ala Logistiikka-alan opettaja Rakennusala Teollisuus	Maatalous	Kuljetustekniikka
Metsäenergian tuottaja	Metsäalan opettaja (1) Metsäasiantuntija (2) Kuljetusten ohjaus ja suunnittelu (1)	Elintarvikeala Linja-autonkuljettaja Logistiikka Maarakennus Rakennusala Ravintola-ala Taksikuski Teollisuus	Maarakennus Rakentaminen	Tieto- ja viestintätekniikan insinööri Sairaanhoitaja

4.3 Suunnitelmat työuran jatkosta metsäalalla

Kyselyhetkellä metsäalan palkkatyössä tai yrittäjänä toimineista yli 90 % suunnitteli jatkavansa metsäalan työssä myös tulevaisuudessa (kuvio 28). Muun alan palkkatyössä tai yrittäjänä olleista suurin osa oli vaihtanut pysyvämmiin metsäalan ulkopuolelle, mutta palkkatyössä olleista 13 % ja yrittäjistä 25 % ilmoitti lopullisen siirtymän olevan vasta käynnissä. Työttömänä olleista 17 %, opiskelua jatkaneista 23 % ja muussa tilanteessa olleista 47 % ilmoitti olevansa valmis jatkamaan metsäalalla myös tulevaisuudessa.

Kuvio 28. Tulevaisuuden urasuunnitelmat kyselyhetken työllisyyden mukaan (n=557, %)

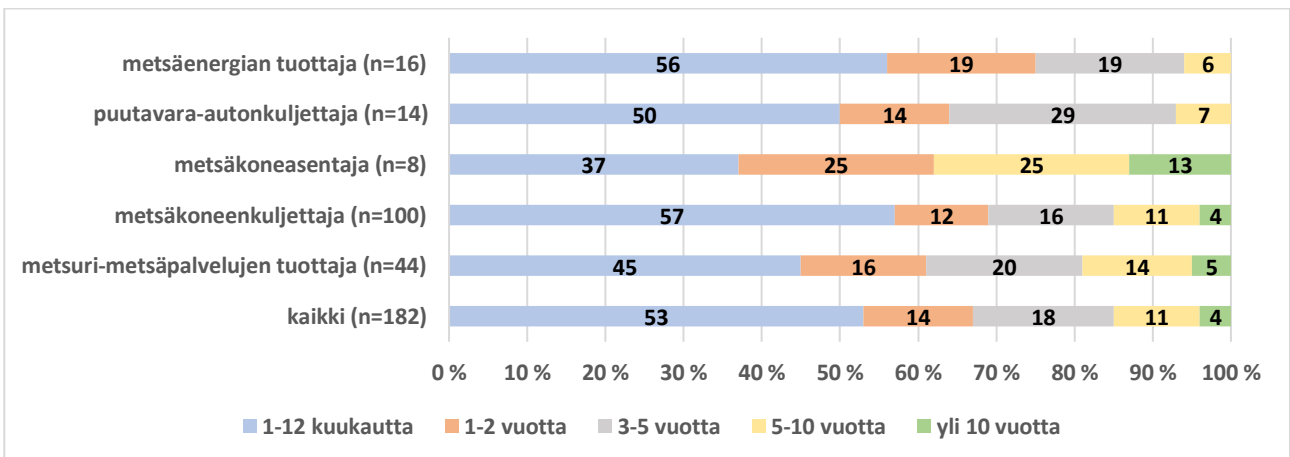
Yli puolet metsäalan työssä ammatillisen perustutkintokoulutuksen jälkeen olleista metsuri-metsäpalvelujen tuottajista, metsäkoneenasentajista ja metsäkoneasentajista ilmoitti jatkavansa metsäalan työssä myös tulevaisuudessa (taulukko 3). Puutavara-autonkuljettajista ja metsäenergian tuottajista vain hieman yli kolmasosa ilmoitti tekevänsä näin.

Nuorimmista vastaajista lähes kaksi kolmasosaa suunnitteli jatkavansa metsäalalla työskentelemistä, kun yli 40-vuotiaista näin suunnitteli tekevänsä puolet. Miehistä 57 % ja naisista 46 % arvioi jatkavansa metsäalan työssä myös tulevaisuudessa. Tutkinnon suoritusajalla ei ollut vaikutusta metsäalan työssä jatkamiseen, vaan eri ajankohtina metsäalan perustutkinnon suorittaneista puolet ilmoitti jatkavansa metsäalan työssä ja keskimäärin kolmasosa oli siirtynyt alalta pois. Ne, jotka työllistyivät heti valmistumisen jälkeen metsäalan ulkopuolelle palkkatyöhön tai yrittäjiksi, eivät työuran edetessä siirtyneet metsäalalle. Ensimmäisellä valmistumisen jälkeisellä työpaikalla on siis erittäin vahva merkitys työuran syntymisessä metsäalalle.

Taulukko 3. Metsäalan työssä jatkamiseen tai alalta pois siirtymiseen liittyvät suunnitelmat taustamuuttujittain (n=557, %)

Taustamuuttuja	Jatkaa metsäalalla työskentelemistä	Siirtyy pois metsäalan työstä	On jo vaihtanut muun alan työhön	Yhteensä
Ammatti				
Metsuri-metsäpalvelujen tuottaja	55	10	35	100
Metsäkoneenkuljettaja	61	11	28	100
Metsäkoneasentaja	50	6	44	100
Puutavara-autonkuljettaja	38	4	58	100
Metsäenergian tuottaja	35	18	47	100
Ikäryhmä				
alle 25-vuotiaat	65	13	22	100
25–29-vuotiaat	57	9	34	100
30–39-vuotiaat	57	12	31	100
40–49-vuotiaat	53	11	36	100
50–59-vuotiaat	46	14	40	100
60–64-vuotiaat	50	9	41	100
Sukupuoli				
nainen	46	11	43	100
mies	57	11	32	100
Aika metsäalan perustutkinnon suorittamisesta				
5 vuotta	58	12	31	100
5–9 vuotta	58	9	33	100
10–12 vuotta	54	13	33	100

Metsäalalta pois siirtyneistä hieman yli puolet oli työskennellyt metsäalalla enintään vuoden, kolmasosa 1–5 vuotta, kymmenesosa 5–10 vuotta ja 4 % yli 10 vuotta (kuvio 29). Työuran katkeaminen metsäalalla ensimmäisen vuoden jälkeen oli yleisintä metsäkoneenkuljettajilla ja metsäenergian tuottajilla.

Kuvio 29. Metsäalan työstä pois siirtyneiden työuran kesto metsäalalla ammateittain (n=182, %)

Avoimessa palautteessa vastaajat saivat kertoa, miksi he suunnittelivat metsäalalta pois siirtymistä. Yleisin mainittu syy oli metsäalan heikko palkkaus. Toinen useasti mainittu syy olivat terveydelliset ongelmat (taulukko 4).

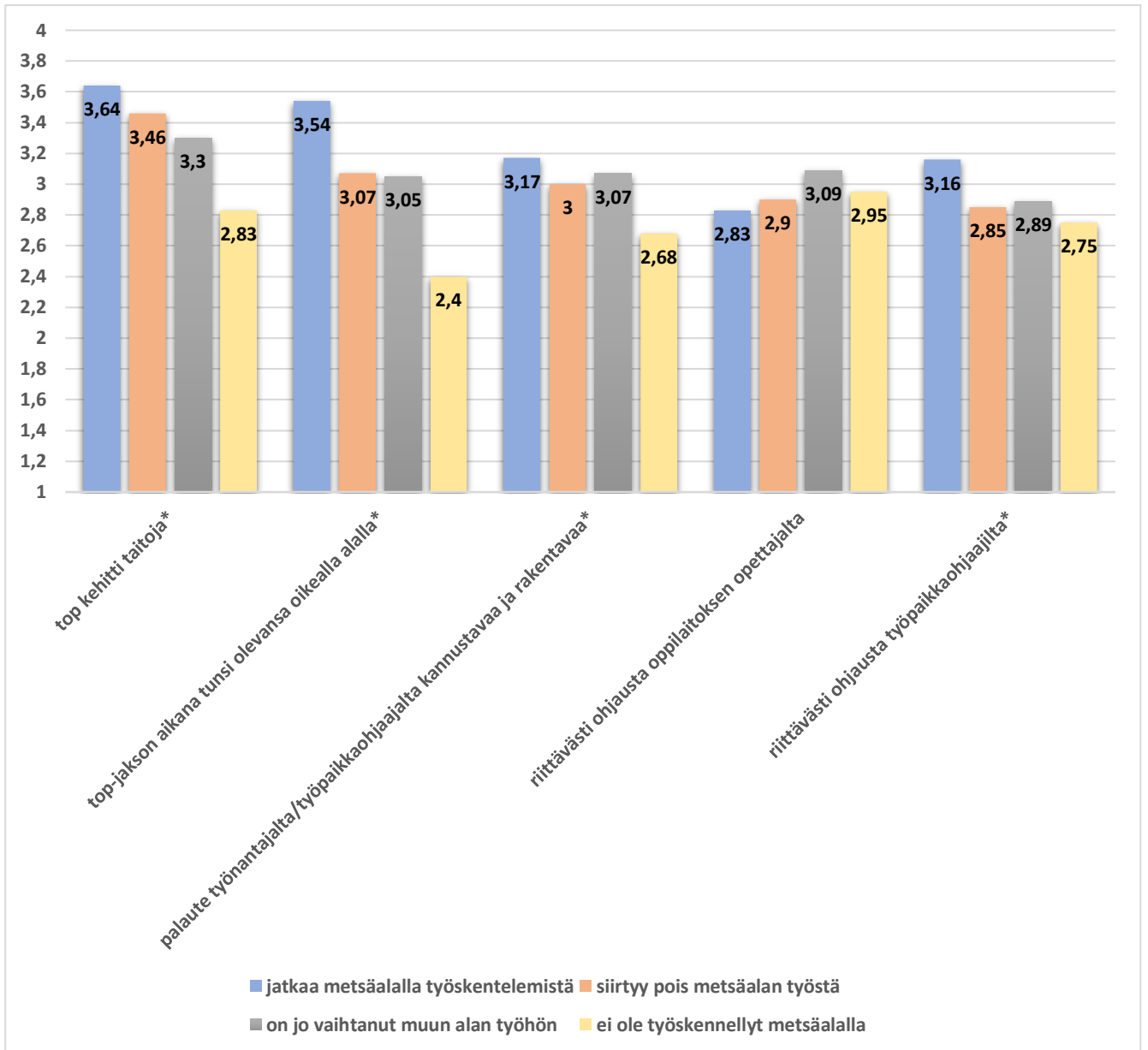
Taulukko 4. Metsäalan työstä pois siirtymisen syyt ammateittain avoimessa palautteessa (mainintojen lukumäärä)

Metsuri-metsäpalvelutuottaja	Metsäkoneenkuljettaja	Metsäkoneasentaja	Puutavara-autonkuljettaja	Metsäenergian tuottaja
Heikko palkkaus (4) Terveydelliset syyt (2) Työn yksitoikkoisuus (2) Työtä ei ympärivuotisesti tarjolla (2) Perhesyyt (1) Eläkkeelle jääminen (1) Opiskelun jatkaminen (1)	Palkkaus heikko suhteessa työn vaativuuteen (11) Jatkaa opiskelua (8) Muun alan työ kiinnostaa enemmän (7) Terveydelliset syyt (4) Pitkät työmatkat (4) Lyhytkestoiset työsuhteet (3) Vaikeus saada ensimmäinen työpaikka (3) Huono työnjohto (1) Muutto toiselle paikkakunnalle (1)	Palkkaus heikko (1)	Muussa kuljetusalan työssä parempi palkkaus (1)	Palkkaus heikko (3) Terveydelliset syyt (2) Vaikeus saada ensimmäinen työpaikka (2) Työn kausivaihtelut (1) Työ ei tunnu mielekkäältä (1)

Metsäkoneenkuljettajat korostivat sitä, että alan palkkaus ei vastaa työn vaativuutta ja monipuolista osaamista, jota päivittäiset työtehtävät edellyttävät. Jatkokouluttautuminen oli varsin monen metsäkoneenkuljettajan suunnitelmissa. Muun alan työ koettiin kiinnostavaksi, päivittäisten työmatkojen koettiin olevan liian pitkiä, työsuhteiden liian lyhytkestoisia tai työnjohdon toimineen huonosti. Muutama vastaaja koki, että metsäalan työpaikan saaminen valmistumisen jälkeen oli haastavaa, eivätkä he kiinnittyneet kunnolla metsäalalle.

Metsuri-metsäpalvelujen tuottajat ja metsäenergian tuottajat nostivat esiin alan kausivaihtelut ja kokemuksen metsäalan työtehtävien yksitoikkoisuudesta alalta pois siirtymiseen vaikuttavana tekijänä. Metsäenergian tuottajat kokivat työn mielekkyyden kadonneen.

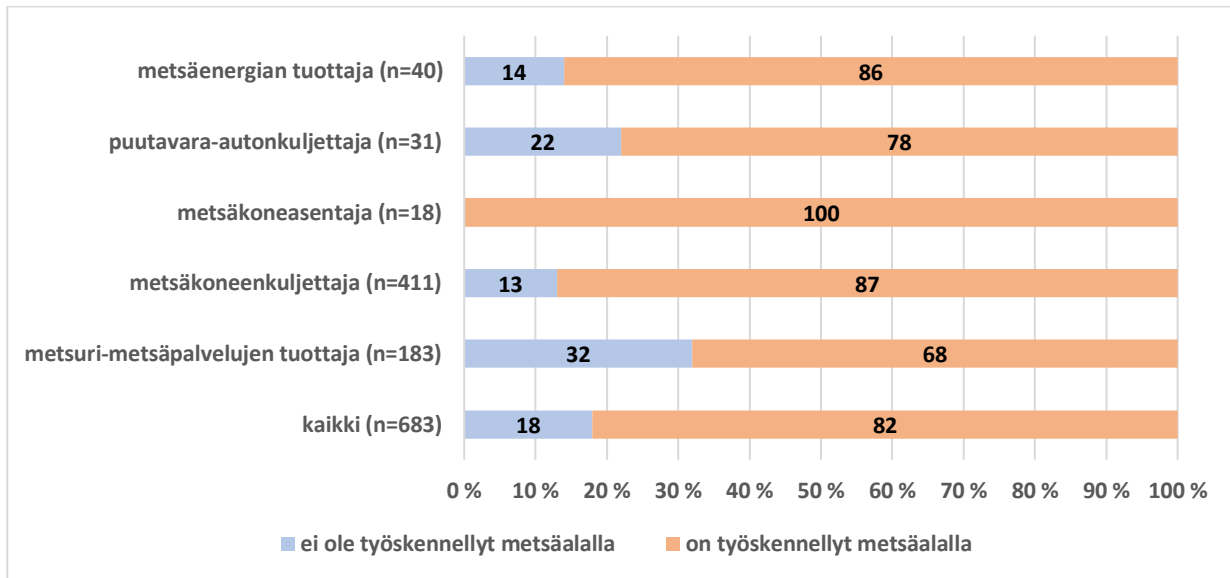
Kokemuksilla metsäalan perustutkintokoulutuksen työelämässä oppimisjaksoista oli yhteys jatkosuunnitelmiin metsäalan työssä (kuviokuva 30). Erityisesti ne vastaajat, jotka eivät olleet metsäalan koulutuksen jälkeen lainkaan työskennelleet metsäalalla, kokivat työelämässä oppimisjaksoista saadun tuen ammatinvalinnalleen ja omien taitojensa vahvistamiselle muita ryhmiä selvästi heikommaksi. Kyselyhetkellä metsäalan työssä jatkamista suunnittelevat olivat kokeneet työelämässä oppimisjaksot erittäin hyödyllisiksi oman osaamisensa kehittämisessä ja ammatti-identiteetin luomisessa.

Kuvio 30. Työelämässä oppimisjaksoista annettujen arviot ja suunnitelma metsäalalla työskentelyn jatkamisesta (n=645, keskiarvoina: 1=erittäin huono --- 4=erittäin hyvä, *tilastollisesti merkitsevä ero ryhmien välillä)

4.4 Metsäalan perustutkinnosta valmistumisen jälkeen työuran metsäalan ulkopuolella tehneet

Lähes viidesosa kyselyn vastaajista ilmoitti, että ei ole työskennellyt metsäalalla metsäalan perustutkinnon suorittamisen jälkeen (kuvio 31). Metsuri-metsäpalvelujen tuottajissa tällaisia henkilöitä oli kolmasosa, puutavara-autonkuljettajissa viidesosa, metsäenergian tuottajissa 14 % ja metsäkoneenkuljettajissa 13 %. Metsäkoneasentajista kaikki olivat metsäalan perustutkinnosta valmistuttuaan tehneet metsäalan työtä.

Kuvio 31. Metsäalan perustutkinnosta valmistumisen jälkeinen työskentely metsäalalla (n=683, %)

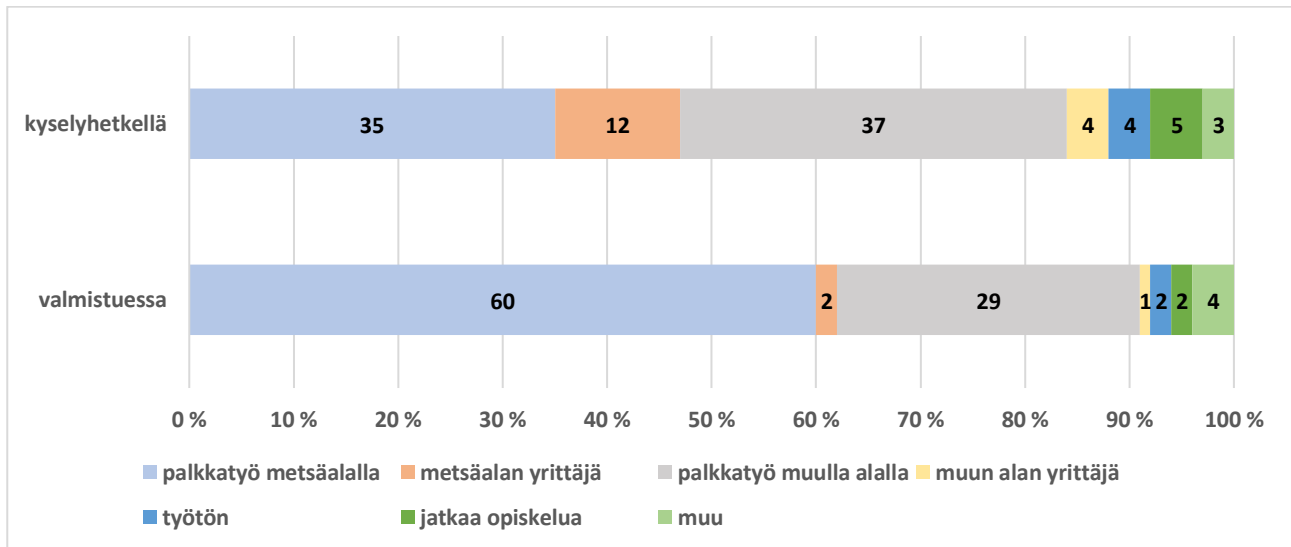
Koko metsäalan perustutkinnosta valmistumisen jälkeisen ajan muulla alalla työskenteleminen oli yleisempää naisille (33 %) kuin miehille (17 %). Yli 50-vuotiaista neljäsosa ei ollut työskennellyt metsäalalla lainkaan, kun vastaava osuus alle 30-vuotiaista oli 12 %.

Metsuri-metsäpalvelujen tuottajien avoimessa palautteessa antama yleisin selitys metsäalan ulkopuolelle jäämiseen oli se, että he hankkivat metsäalan koulutuksella osaamista omien metsiensä hoitamiseen eivätkä edes tavoitelleet metsäalalle työllistymistä. Metsäkoneenkuljettajat kertoivat syiksi metsäalan ulkopuolelle jäämiseen sen, että ammatti ei enää koulutuksen jälkeen kiinnostanut, metsäalan koulutuksen tuottama osaaminen koettiin arvokkaaksi ja työmarkkinoilla käyttökelpoiseksi myös muussa työssä sekä koulutukseen oli lähtökohtaisesti haettu puutteellisilla taustatiedoilla eikä työelämän todellisuus vastannut ennako-odotuksia. Puutavara-autonkuljettajat ja metsäenergian tuottajat olivat saaneet ensimmäisen työpaikkansa muulta alalta, palkkaus koettiin hyväksi eikä tarvetta metsäalan työhön hakeutumisesta ollut ilmennyt.

Työuransa metsäalan ulkopuolella tehneistä kolmasosa oli suorittanut työelämässä oppimisjaksot oppilaitoksella, muulla tavoin 19 %, sekä oppilaitoksen ulkopuolella että oppilaitoksella 15 % ja 18 % oppilaitoksen ulkopuolella. Työelämässä oppimista ei ollut suorittanut 16 % tästä ryhmästä.

4.5 Yhteenvetoa työllisyydestä ja työuran etenemisestä

Metsäalan perustutkinnon suorittaneista oli heti valmistumisen jälkeen 92 % ja kyselyn vastaushetkellä 88 % työssä (kuvio 32). Metsäalan palkkatyössä olleiden osuus laski ja muun alan palkkatyössä olleiden osuus kasvoi työuran edetessä. Yrittäjien osuus niin metsäalalla kuin muullakin alalla kasvoi. Myös työttömien ja opiskelua jatkaneiden osuudet kasvoivat ajankohtien välissä.

Kuvio 32. Työllisyystilanne metsäalan perustutkinnosta valmistuessa ja kyselyhetkellä (n=683, %)

Metsäalan palkkatyössä olleiden osuus pieneni 25 prosenttiyksikköä, mutta työn sisältö monipuolistui. Metsäalan perustutkinnon suorittaneet jatkoivat opiskelua esimerkiksi metsätalousinsinööriksi ja työllistyivät sitten metsäalan opetustehtäviin tai metsäasiantuntijoiksi.

Erytisesti metsuri-metsäpalvelujen tuottajissa tuli esiin metsäalan ammatillisen koulutuksen suorittaminen muusta syystä kuin halusta työllistyä metsäalalle. Koulutuksen koettiin tarjoavan arvokasta osaamista omien metsien hoitamiseen tai metsäalalla työskentely oli osa-aikaista yrittäjyyttä. Metsäalan ammatillisen koulutuksen jälkeen metsuri-metsäpalvelujen tuottajista varsin suuri osuus jatkoi koulutusta edeltäneessä muun alan työssä.

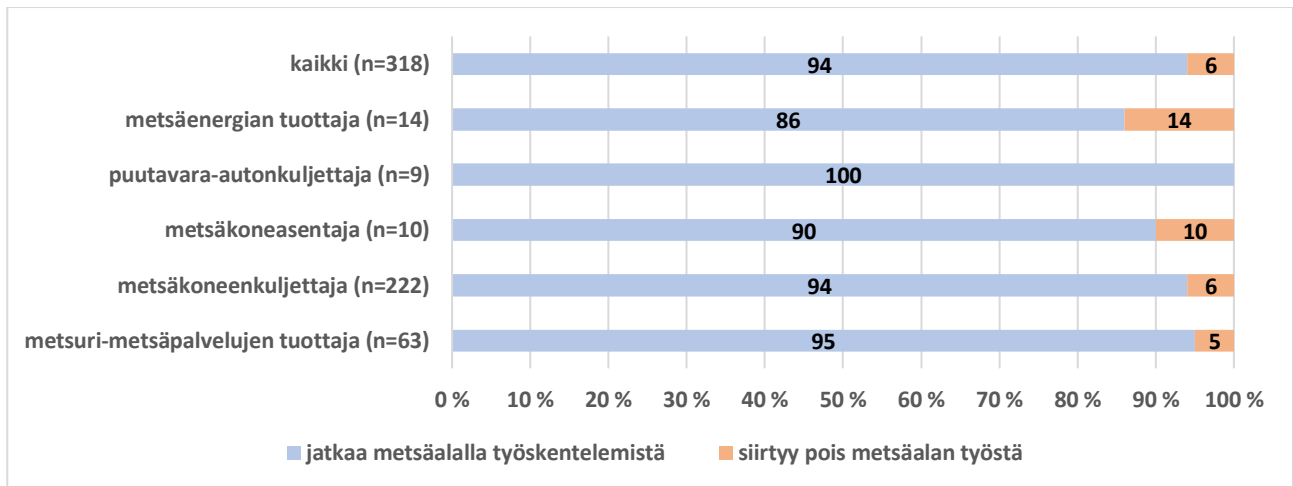
Naisista työllistyi metsäalan palkkatyöhön tai yrittäjäksi selvästi pienempi osuus kuin miehistä. Alle 30-vuotiaista suurempi osuus oli jatkanut metsäalan työssä valmistumisesta kyselyhetkeen kuin tätä vanhemmissa ikäryhmissä. Metsäalan yrittäjien osuus puolestaan oli suurempi yli 40-vuotiaiden ikäryhmissä.

Lähes viidesosa kyselyn vastaajista ei ollut työskennellyt valmistumisen jälkeen metsäalalla. Tämä tilanne oli yleisintä metsuri-metsäpalvelujen tuottajilla.

5 Metsäalan pitovoimatekijät

5.1 Metsäalalla palkkatyössä tai yrittäjänä toimivat

Kyselyhetkellä metsäalalla palkkatyössä oli 35 % ja metsäalan yrittäjänä toimi 12 % vastaajista. Sekä metsäalalla palkkatyössä että yrittäjänä olleista yli 90 % suunnitteli jatkavansa metsäalalla työskentelyä myös tulevaisuudessa. Metsäalan ulkopuolelle siirtymistä suunnittelevien osuudet olivat suurimmat metsäenergian tuottajilla ja metsäkoneasentajilla (kuvio 33).

Kuvio 33. Kyselyhetkellä metsäalan palkkatyössä tai yrittäjänä olleiden suunnitelma metsäalan työssä jatkamisesta ammateittain (n=318, %)

Metsäalalla kyselyhetkellä työskentelevistä ja alalla jatkavista yli 70 % oli 25–39-vuotiaita. Lähes puolella heistä ammatillisen koulutuksen suorittamisesta oli 5–9 vuotta. Alan työssä kyselyhetkellä olleista 84 % oli työskennellyt metsäalalla valmistumisestaan lähtien.

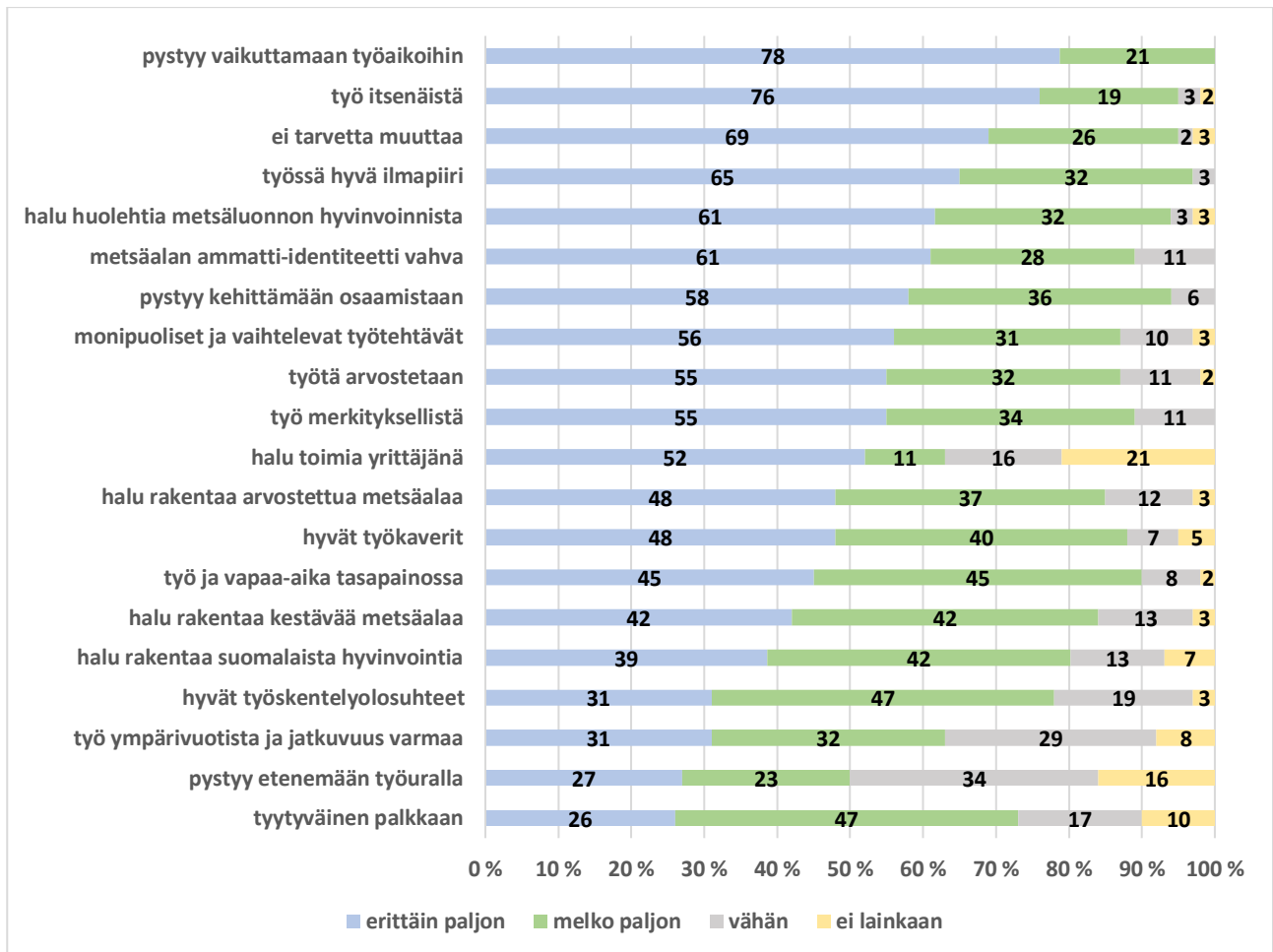
56 % metsäkoneasentajista, 55 % metsäkoneenkuljettajista, 36 % metsuri-metsäpalvelujen tuottajista, 35 % metsäenergian tuottajista ja 30 % puutavara-autonkuljettajista toimi metsäalan palkkatyössä tai yrittäjänä kyselyhetkellä.

Metsäalalla työssä olleiden näkemyksiä metsäalan pitovoimatekijöistä tarkastellaan luvuissa 5.2–5.6 ammateittain. Kyselyssä oli useita avoimia kysymyksiä, joiden avulla vastauksia saadaan syvennettyä. Luvussa 5.7 on esitetty yhteenveto keskeisistä metsäalan pitovoimaan liittyvistä tekijöistä.

5.2 Metsuri-metsäpalvelujen tuottajien arviot metsäalan pitovoimatekijöistä

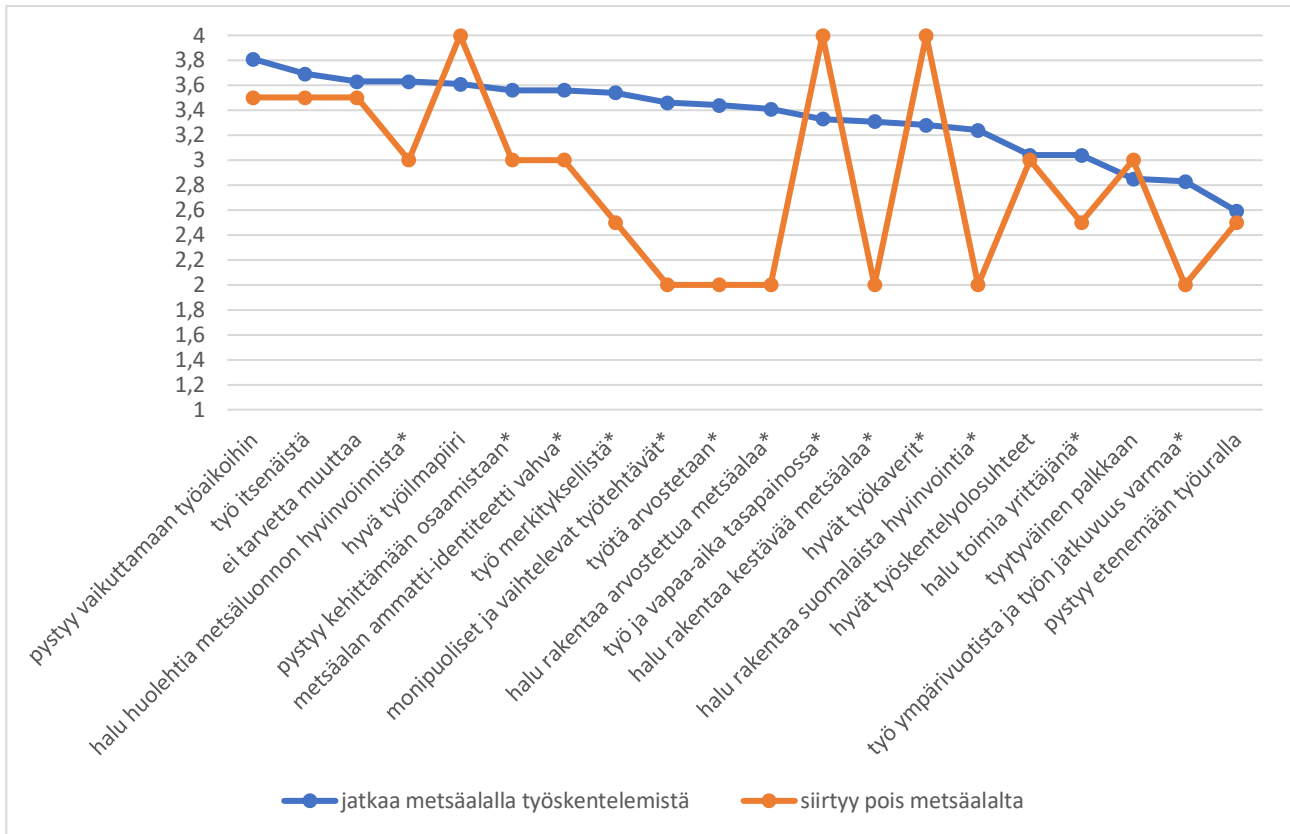
Metsuri-metsäpalvelujen tuottajat kokivat vahvimiksi metsäalan pitovoimatekijöiksi vaikutusmahdollisuuden omaan työaikaan, työn itsenäisyyden ja sen, että työn takia ei tarvitse muuttaa asuinpaikkaa (kuvio 34). Myös hyvä työilmapiiri, halu huolehtia metsäluonnon hyvinvoinnista ja vahva metsäalan ammatti-identiteetti olivat viiden tärkeimmän tekijän joukossa.

Tyytymättömmimpiä metsuri-metsäpalvelujen tuottajat olivat alan palkkaukseen, vähäisiin uralla etenemisen mahdollisuuksiin sekä työn ympärivuotisuuteen ja jatkuvuuteen. Halu toimia yrittäjänä jakoi vastaajien mielipiteitä selkeimmin: ne, jotka toimivat yrittäjinä kokivat tämän tärkeimmäksi metsäalalla työskentelyyn kiinnittäväksi tekijäksi ja palkkatyössä olleet vähiten kiinnittäväksi tekijäksi.

Kuvio 34. Metsuri-metsäpalvelujen tuottajien arviot metsäalan pitovoimaan vaikuttavista tekijöistä (metsäalan palkkatyössä tai yrittäjänä kyselyhetkellä olleet, n=63, %)

Metsäalan työssä jatkavien näkemykset metsäalan pitovoimasta erosivat alalta pois siirtymistä suunnittelevien metsuri-metsäpalvelujen tuottajien näkemyksistä (kuvio 35). Alalta pois siirtyvät kokivat metsäalan tarjoamat mahdollisuudet oman osaamisensa kehittämiseen, monipuolisten ja vaihtelevien työtehtävien sisältymisestä työhön sekä työn ympärivuotisuuden ja jatkuvuuden selvästi heikommaksi kuin alalla työskentelemistä jatkavat. Kokemukset metsäalan työn merkityksestä ja arvostuksesta sekä vahvasta ammatti-identiteetistä olivat heikompia metsäalan ulkopuolelle siirtyvillä kuin alan työtä jatkavilla.

Kuvio 35. Arviot metsäalan pitovoimatekijöistä metsäalalla jatkavilla ja alalta pois siirtyvillä metsuri-metsäpalvelujen tuottajilla (n= 63, keskiarvoina: 1=ei lainkaan --- 4=erittäin paljon, *ryhmien välillä tilastollisesti merkitsevä ero)

Metsäalalla työskentelevistä metsuri-metsäpalvelujen tuottajista 48 % koki arvostetun metsäalan rakentamisen erittäin merkittäväksi metsäalan pitovoimaan vaikuttavaksi tekijäksi. Avoimessa palautteessa heiltä kysyttiin, mitä arvostettu metsäala tarkoittaa. Eniten mainittu seikka vastauksissa oli metsäalan ammattilaisten tekemän työn ja asiantuntijuuden arvostuksen lisääminen (13 mainintaa). Metsissä tehtävää työtä tulisi arvioida tietoon perustuen, ei niin paljon tunteiden kautta kuin nykyään tapahtuu. Toiseksi eniten mainintoja sai luonnon arvostaminen (5 mainintaa) ja huomioiminen metsissä tehtäviä hoitotoimia toteuttaessa. Arvostetun metsäalan rakentaminen tarkoittaa myös tervettä ammattiyhdyttämistä omasta toiminnasta metsissä (4 mainintaa). Metsäalan ammattilaisten työhyvinvoinnista ja tehtävien vaativuutta vastaavasta palkkauksesta huolehtiminen lisää kokemusta arvostetusta metsäalasta (5 mainintaa). Arvostetun metsäalan yksi ulottuvuus on metsien monipuolinen hyödyntäminen (4 mainintaa). Hyvä asiakaspalvelu oli myös osa arvostettua metsäalaa metsuri-metsäpalvelujen tuottajien mielestä (3 mainintaa). Metsäalan koulutuksesta tulee pitää huoli ja varmistaa uusien ammattilaisten riittävyys metsäalalla (1 maininta). Yhdessä metsuri-metsäpalvelujen tuottajan vastauksessa oli useita eri näkökulmia siitä, mistä elementeistä arvostettu metsäala koostuu: *”Oikeaa palkkausta työn vaativuuteen nähden. Työ tehdään ammattimaisesti ei aikaa säästämällä, vaan enemmänkin tulevaisuuteen panostamalla, enemmän työntekijän ja metsänomistajan yhteistyöllä, kommunikoimalla.”*

42 % metsäalalla työskentelevistä metsuri-metsäpalvelujen tuottajista koki halun rakentaa kestävä metsäalaa tärkeäksi metsäalan pitovoimatekijäksi. Kestävällä metsäalalla he ymmärsivät ensi sijassa sukupolvelta toiselle jatkuvan metsien käytön (6 mainintaa) ja monimuotoisuuden säilyttämisen metsissä (6 mainintaa). Alan taloudellista ja ekologista tasapainoa painotettiin seuraavaksi eniten (5 mainintaa) samoin kuin

metsien monipuolista käyttöä (5 mainintaa) ja ammattilaisten toimintaa metsissä (5 mainintaa). Kestävä metsien käyttö oli metsuri-metsäpalvelujen tuottajien mielestä myös luontoarvojen huomioon ottamista (4 mainintaa). Kestävä metsien käyttö tarkoittaa lisääntyvää työtä ja hyvinvointia (3 mainintaa). Laatuasiat (2 mainintaa), kansallinen päätöksenteko (2 mainintaa), oikean tiedon lisääminen metsien käytöstä (1 maininta) sekä rehellisyys (1 maininta) ovat osa kestävä metsäalaa metsuri-metsäpalvelujen tuottajien arvioissa.

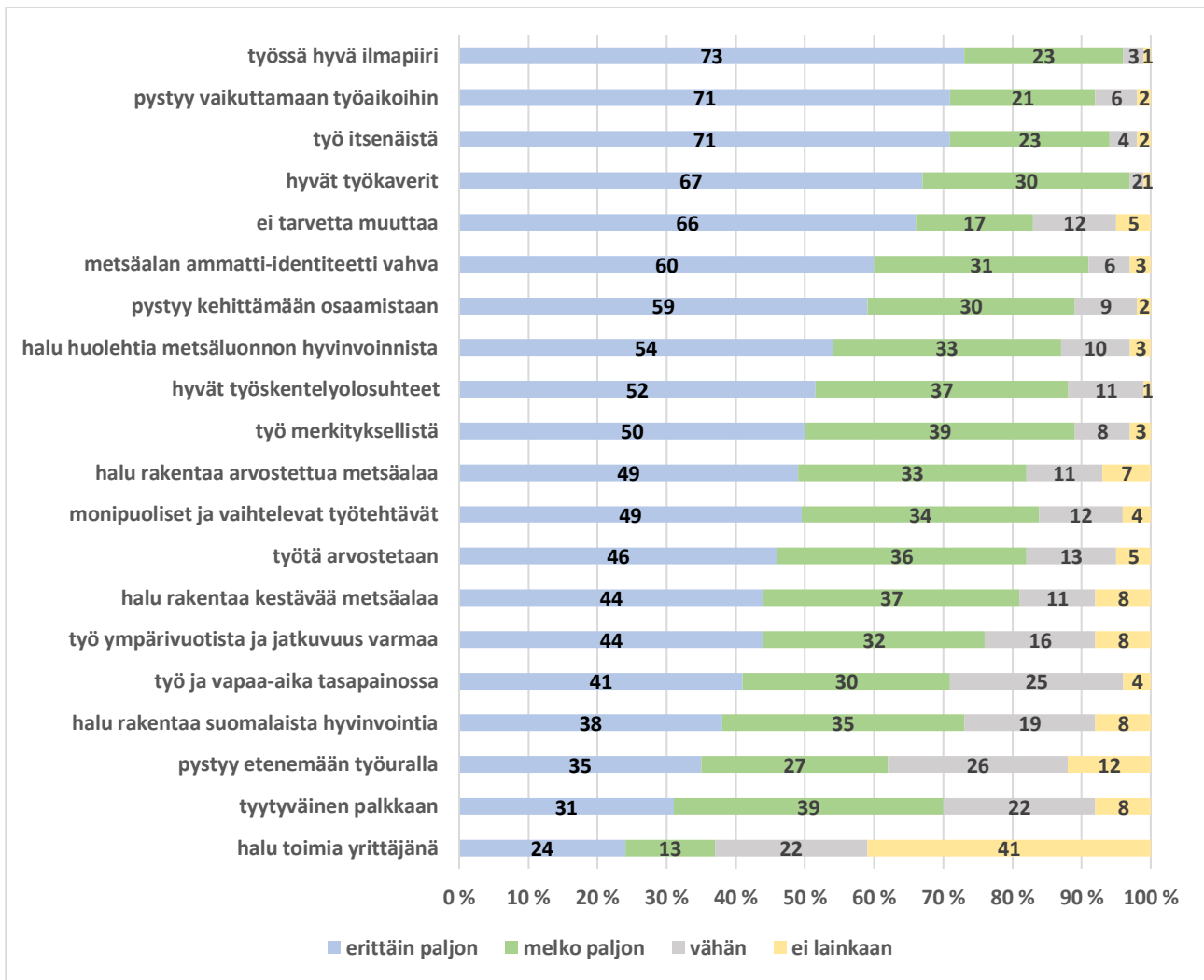
Metsuri-metsäpalvelujen tuottajat kokivat huolta ammattinsa arvostuksesta erityisesti nuorten keskuudessa. Ammattitaitoisista työntekijöistä on jo nykyisellään pulaa, ja tähän tulisi kiinnittää erityistä huomiota: *”Metsurin ammatin tärkeyttä pitäisi jollakin tavalla tuoda vielä enemmän esille tavallisille kansalaisille ja ennen kaikkea nuorille koulutusta mieltäville. Varsinaisista ryskätyöntekijöistä on pulaa jo nyt ja etenkin tulevaisuudessa. Ammattia ei arvosteta riittävästi.”*

5.3 Metsäkoneenkuljettajien arviot metsäalan pitovoimatekijöistä

Hyvä työilmapiiri, vaikuttamismahdollisuus omiin työaikoihin sekä työn itsenäisyys olivat keskeisimmät metsäkoneenkuljettajien kokemat metsäalan pitovoimaan vaikuttavat tekijät (kuviokuva 36). Hyvät työkaverit, työn vuoksi ei tarvetta muuttaa ja vahva metsäalan ammatti-identiteetti vaikuttivat myös paljon metsäalalla pysymisessä.

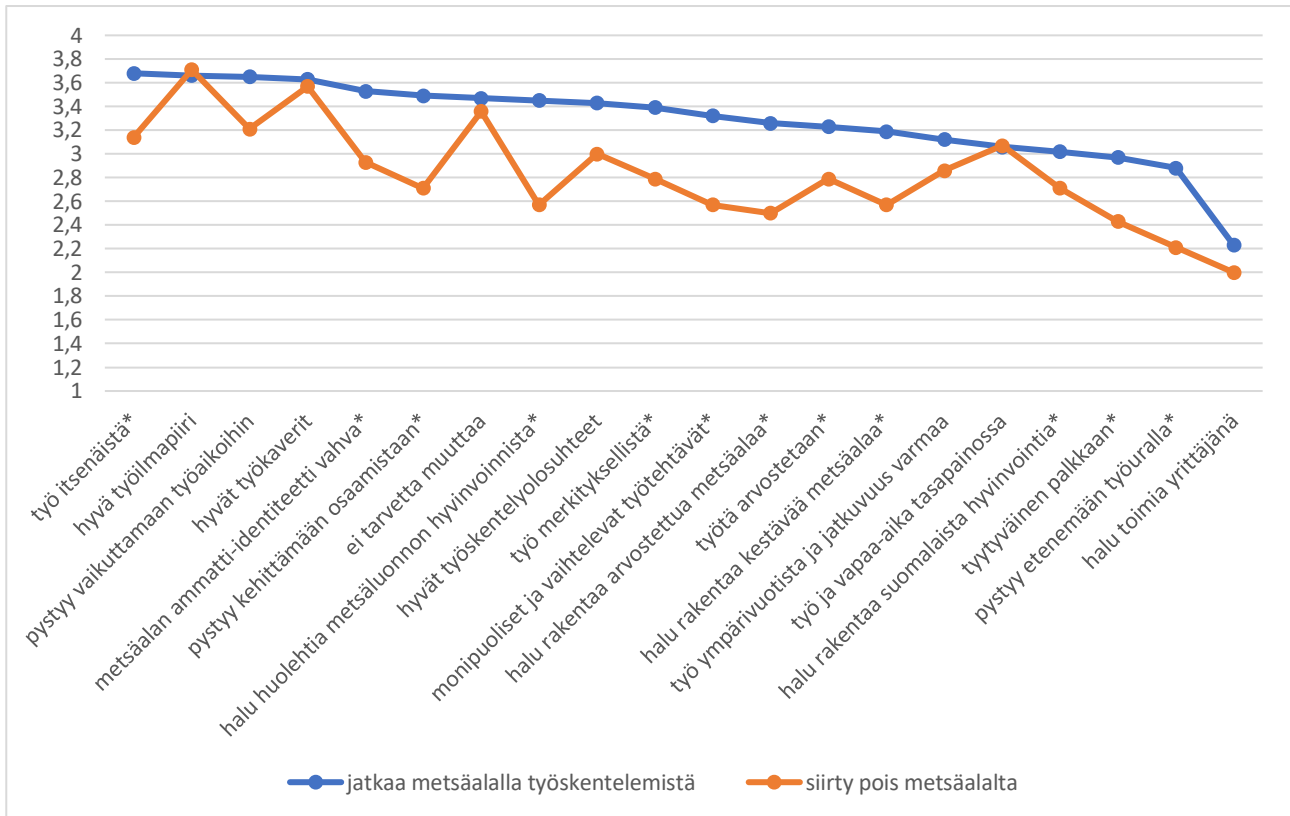
Vähiten metsäalan pitovoimaa lisääviksi tekijöiksi metsäkoneenkuljettajat arvioivat metsäalan yrittäjänä toimimisen sekä tyytyväisyyden palkkaukseen ja uralla etenemisen mahdollisuuksiin. Myös metsäkoneenkuljettajissa yrittäjänä toimiminen jakoi vastaajia sen mukaan, toimiiko itse yrittäjänä vai ei.

Avoimessa palautteessa nostettiin esiin työuralla etenemisen mahdollisuudet ja niiden merkittävä vaikutus metsäalalla jatkamisessa. Motivoivaksi koettiin, että metsäkoneenkuljettajasta pystyy etenemään työnjohdotehtäviin ja saamaan uusia haasteita. Erilaisten metsänomistajien kohtaaminen työssä koettiin myös rikkaudeksi. Metsäkoneenkuljettajat nostivat metsäalan työn monipuolisuuden ja vaihtelevuuden työhön motivaatiota tuottavana tekijänä. Heillä oli kokemus, että työhön kohdistuva kritiikki vaikuttaa vahvasti motivaatioon jatkaa metsäalalla työskentelemistä. Tämä tulee hyvin ilmi seuraavassa kyselyssä annetussa kommentissa: *”Lopetettaisiin tämä metsäammattilaisten haukkuminen. Siinä kärsii ammattietiikka, kun kenellekään ei osata mieliksi tehdä töitä metsässä.”*

Kuvio 36. Metsäkoneenkuljettajien arviot metsäalan pitovoimaan vaikuttavista tekijöistä (metsäalalla palkkatyössä tai yrittäjänä kyselyhetkellä olleet, n=222, %)

Metsäalalta pois siirtymistä suunnittelevat metsäkoneenkuljettajat kokivat alan työssä jatkavia negatiivisemmin metsäalan tarjoamat mahdollisuudet oman osaamisen kehittämiseen, työn merkityksellisyyden, työtehtävien monipuolisuuden ja vaihtelevuuden, uralla etenemisen mahdollisuudet sekä työn arvostuksen (kuvio 37). Alalta pois siirtymässä olevien kokemus metsäalan ammatti-identiteetistä tai halusta huolehtia metsäluonnon hyvinvoinnista oli myös heikompi kuin alan työssä jatkavilla.

Kuvio 37. Metsäalalla työskentelemistä jatkavien ja alalta pois siirtyvien metsäkoneenkuljettajien arviot metsäalan pitovoimatekijöistä (n=222, keskiarvoina: 1=ei lainkaan --- 4=erittäin paljon, *tilastollisesti merkitsevä ero ryhmien välillä)

Avoimessa palautteessa metsäkoneenkuljettajana työskentelevä henkilö antoi palautetta ja lisäperusteluita sille, miksi metsäalalla työskentelevät harkitsevat alalta pois siirtymistä: *”Metsäkoneenkuljettajan ammatti on aliarvostettu. Työssä pitää tietää valtavasti asioita, pitää olla tutkintoja, kuorma-autokortti yms. Valta- vasti täytyy olla tietotaitoa ja kokemusta, siihen nähden palkka on todella pieni verrattuna moneen muuhun työhön. Tilanne alalla on se, että kokeneet kuljettajat poistuvat alalta sen alipalkkauksen takia.”*

Metsäalalla työskentelevistä metsäkoneenkuljettajista nosti 49 % arvostetun metsäalan edistämisen erittäin merkittäväksi metsäalan pitovoimatekijäksi. Avoimessa palautteessa he kertoivat arvostetun metsäalan tarkoittavan sitä, että metsässä tehtävää työtä arvostettaisiin ammattitaitoisena ja laadukkaana työnä (41 mainintaa). Metsässä tehtävässä työssä noudatetaan lainsäädäntöä, sertifikaatteja ja tehdään toimia, joiden vaikutus ulottuu pitkälle tulevaisuuteen.

Toiseksi eniten mainintoja metsäkoneenkuljettajilta keräsi metsäalasta käyty julkinen keskustelu, jonka toivottiin tulevaisuudessa perustuvan nykyistä enemmän oikeaan tietoon (17 mainintaa). Syyllistävä ja faktoista riippumaton keskustelu vaikuttaa metsässä työtään tekevien motivaatioon jatkaa alalla. Metsäkoneenkuljettajat toivat esiin arvostettua metsäalaa pohtiessaan, että metsänhoidon tulee tapahtua luontoa kunnioittaen (14 mainintaa). Metsäalan ammattilaiset tiedostavat, että näin tapahtuu jo nykyisellään, mutta tätä tietoa on tarpeen välittää alan ulkopuolisille tahoille. Metsäala on Suomessa merkittävä työllistäjä ja talouden veturi (12 mainintaa). Arvostettu metsäala tarkoittaa myös jatkuvuudesta huolehtimista (5 mainintaa). Metsäkoneenkuljettajat toivoivat alalla toimivien eri ammattiryhmien tasa-arvoista kohtelua niin palkkauksen, uralla etenemisen mahdollisuuksien kuin oman osaamisen kehittämisen osalta (3 mainintaa). Arvostetun metsäalan ytimessä on se, että työntekijät kokevat tervettä ammattilypeyttä omasta

tekemisestään (2 mainintaa). Metsäalan toiminta perustuu usean eri tahon yhteistyöhön ja oman roolin ymmärtämiseen arvoketjussa. Tätä kuvaa hyvin seuraava metsäkoneenkuljettajan ajatus:

”Moni ymmärtää metsätalouden ja metsäteollisuuden suuren arvon kansantaloudessa, mutta ei välttämättä tiedosta tai tule ajatelleeksi, kuinka monta välttämätöntä työvaihetta ja ammattilaista on pottiputken ja satamassa lötköttelevän paperirullan välissä. Turhia työvaiheita ei ole ja kaikki mukana olevat ovat tärkeitä rattaita, jotta isot pyörät pyörivät.”

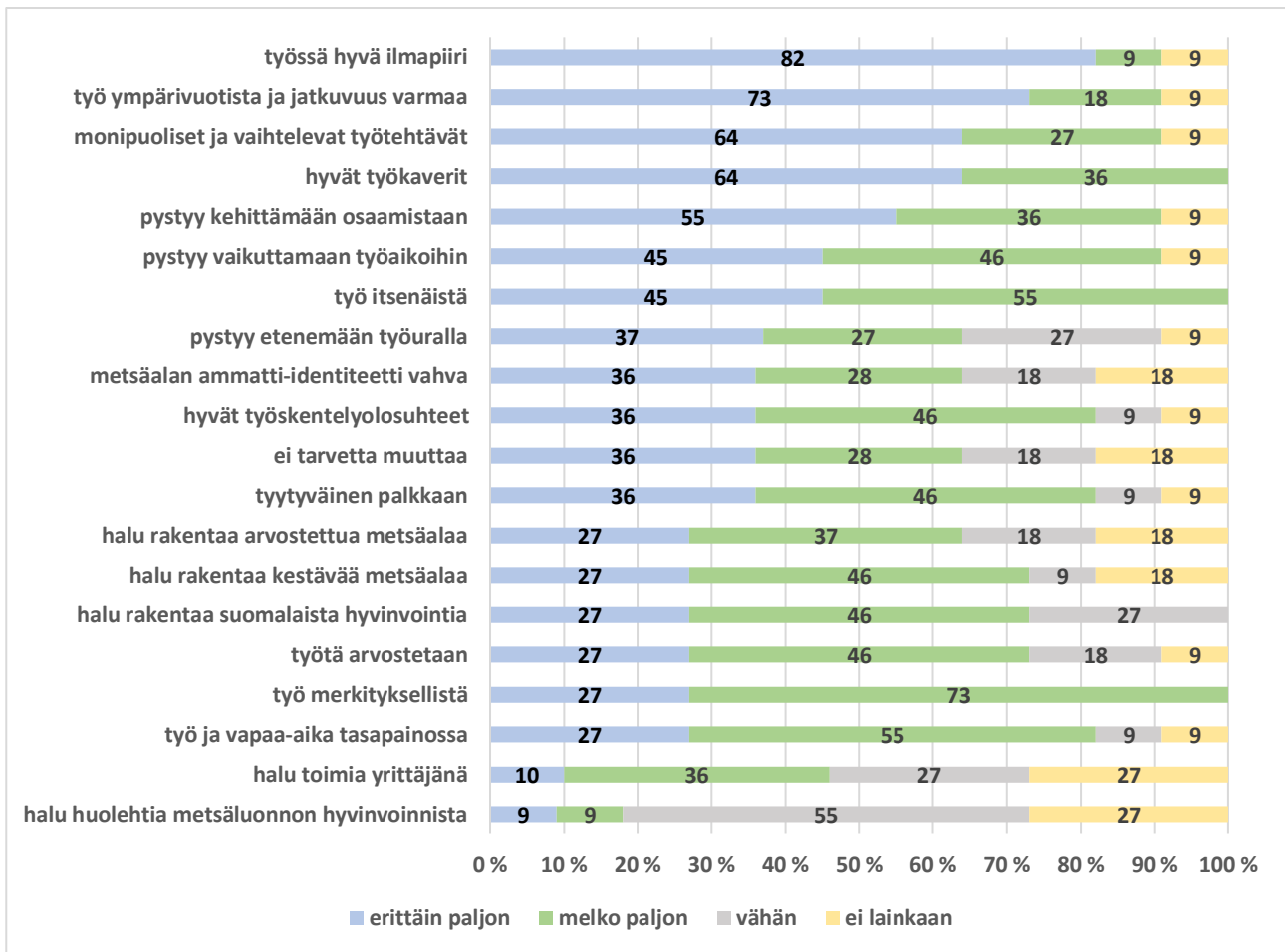
Avoimessa palautteessa metsäkoneenkuljettajat saivat määritellä myös sen, mitä kestävä metsäala heidän mielestään tarkoittaa. Kestävän metsäalan edistämisen koki 44 % metsäkoneenkuljettajista erittäin merkittävaksi tekijäksi metsäalan pitovoimassa. Eniten mainintoja sai ajatus, että metsiä käytetään sen verran kuin ne kasvavat (26 mainintaa). Toiseksi useimmin mainittiin ammattitaitoinen metsänhoito, jossa huolehditaan metsänkasvusta hoitamalla harvennukset ajallaan ja pidetään huolta metsän uudistamisesta (24 mainintaa). Luontoarvojen huomioiminen, ekologiset seikat sekä metsien hyvinvointi saivat metsäkoneenkuljettajilta kolmanneksi eniten mainintoja (16 mainintaa).

Ylisukupolvinen metsien hoitaminen ja jatkuvuus nousi neljänneksi metsäkoneenkuljettajien arvioissa kestävästä metsäalasta (13 mainintaa). Seuraaviksi eniten mainintoja vastaajilta saivat monimuotoisuus (10 mainintaa), työllisyys (9 mainintaa) sekä metsäkonetyön taloudellinen kannattavuus ja kestävällä tasolla oleva palkkaus (7 mainintaa). Kestävä metsätalous tarkoittaa metsäkoneenkuljettajien arvioiden mukaan vastuullista toimintaa metsissä (4 mainintaa), ympärivuotista työllisyyttä (4 mainintaa) sekä riittävästi alalle hakeutuvia nuoria (3 mainintaa). Muutama vastaaja arvioi kestävä metsätalouden edellyttävän metsäalan ja hakkuumäärien lisäämistä (3 mainintaa) ja päätösvallan palauttamista Suomelle omien metsien osalta (2 mainintaa). Kestävään metsätalouteen kuuluu huoltovarmuudesta huolehtiminen (1 maininta), edistyksellisyys (1 maininta) sekä nykyisen toiminnan jatkaminen (1 maininta).

5.4 Metsäkoneasentajien arviot metsäalan pitovoimatekijöistä

Metsäkoneasentajat kokivat keskeisimmiksi metsäalan pitovoimatekijöiksi hyvän työilmapiirin, työn ympärivuotisuuden ja jatkuvuuden sekä monipuoliset ja vaihtelevat työtehtävät (kuvio 38). Hyvät työkaverit sekä mahdollisuus kehittää omaa osaamistaan olivat myös tärkeimpien metsäalan pitovoimatekijöiden joukossa.

Vähiten metsäalan pitovoimaa lisääviksi tekijöiksi metsäkoneasentajat kokivat halun huolehtia metsäluonnon hyvinvoinnista, yrittäjänä toimimisen sekä työn ja vapaa-ajan tasapainon.

Kuvio 38. Metsäkoneasentajien arviot metsäalan pitovoimaan vaikuttavista tekijöistä (metsäalan palkkatyössä tai yrittäjänä kyselyhetkellä olleet, n=10, %)

Metsäkoneasentajista viidesosa nosti arvostetun metsäalan edistämisen keskeiseksi pitovoimatekijäksi. Arvostuksen edistämässä tärkeää on arvostaa omaa ammattiosaamista. Metsistä saatava raaka-aine turvaa monen suomalaisen työllisyyden ja hyvinvoinnin, ja on siksi arvokasta toimintaa. Metsäkoneasentajat arvioivat, että metsäalan arvostusta voi parantaa merkittäväällä tavalla lisäämällä avointa päätöksentekokulttuuria ja toimintatapoja. Jokaisella metsäalan ammattilaisella on mahdollisuus hoitaa työnsä ammattitaidolla, kohdata metsänomistajat ja muut sidosryhmät avoimella ammattitaidolla ja lisätä metsäalan ulkopuolisille tahoille tietoisuutta metsien käyttömahdollisuuksista ja hoitotoimien merkityksestä metsien hyvinvoinnissa. Seuraava metsäkoneasentajan avoin vastaus tiivistää monet näistä arvostettuun metsäalaan liittyvät näkemykset: ” Pitää olla ylpeä omista taidoista, joilla on vaikutusta koko korjuuketjussa.”

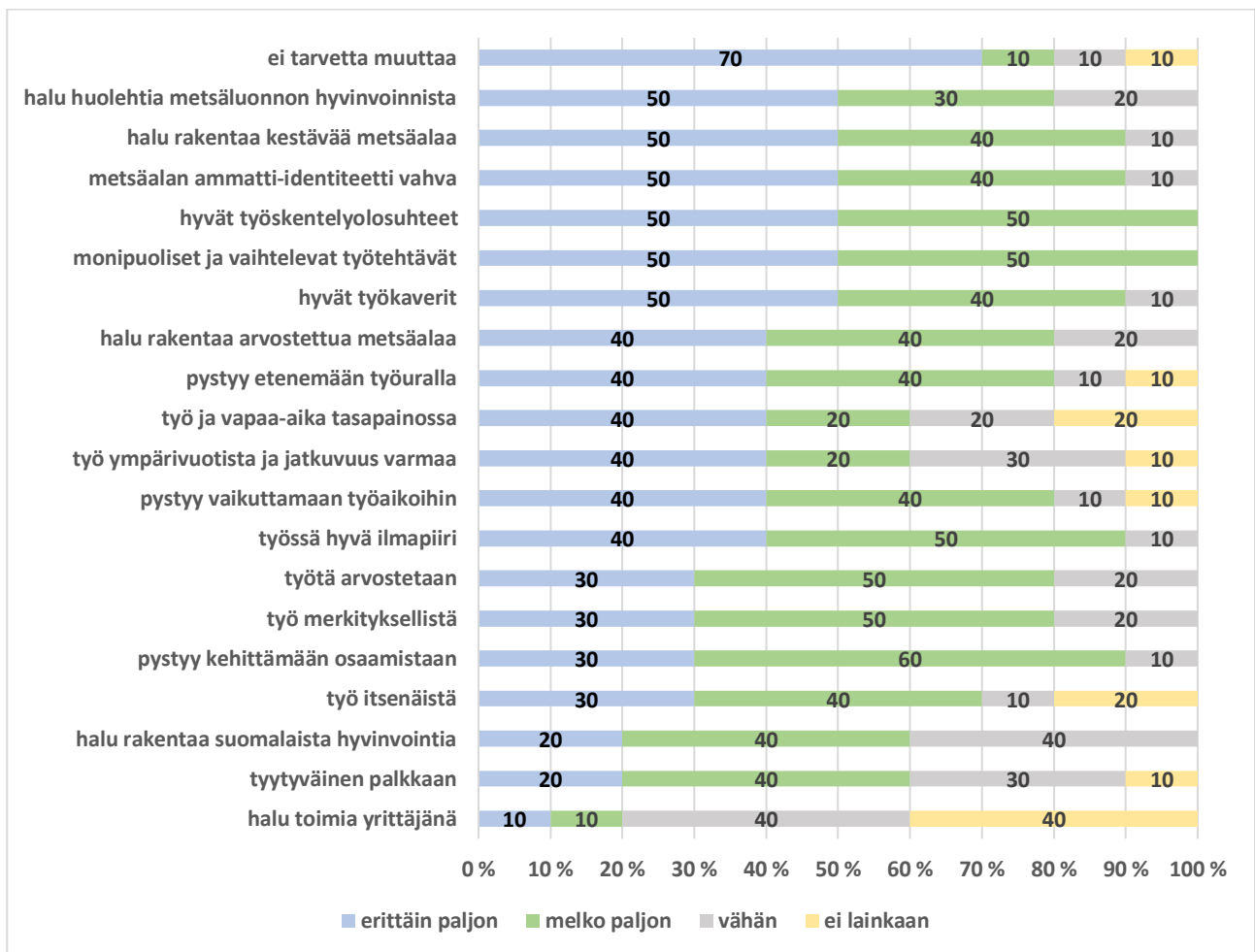
Viidesosa metsäkoneasentajista koki kestävä metsäalan edistämisen tärkeänä metsäalan pitovoimaan vaikuttavana tekijänä. Avoimissa vastauksissa tämä tarkoitti metsien ekologian ja metsäalan sosiaalisen merkityksen tasapainoista huomioon ottamista. Metsänhoidon merkitys metsien hyvinvoinnissa tulisi tuoda nykyistä paremmin ja selkeämmin esille metsiin liittyvissä keskusteluissa. Kestävä metsäala tarkoittaa metsäkoneasentajien mukaan vastuullista metsien hoitoa, jossa myös jatkuvuus on turvattu. Koneellisessa puunkorjuussa tulee minimoida päästöt ja huolehtia hiilensidonnasta, joka toteutuu parhaiten hyvin kasvavassa ja hoidetussa metsässä. Kun metsiä hoidetaan hyvin, tarjoaa se työtä niin koneenkuljettajille, metsureille, puutavara-autonkuljettajille kuin metsäkoneasentajillekin. Yhtenä kestävä metsäalaan sisältyvä tekijänä metsäkoneasentajat nostivat esiin alan palkkauksen, joka tulisi olla tasapuolinen ja riittävä kaikissa

työntekijäryhmissä. Alan työolosuhteista ja työhyvinvoinnista huolehtiminen on myös olennainen osa kestävää metsäalaa.

5.5 Puutavara-autonkuljettajien arviot metsäalan pitovoimatekijöistä

Puutavara-autonkuljettajat arvioivat tärkeimmäksi metsäalan pitovoimatekijäksi sen, että työn takia ei tarvitse muuttaa asuinpaikkaa. Toiseksi tärkein oli halu huolehtia metsäluonnon hyvinvoinnista ja kolmanneksi tärkein halu rakentaa kestävä metsäalaa (kuvio 39).

Halu toimia yrittäjänä, tyytyväisyys palkkaan ja halu rakentaa suomalaista hyvinvointia olivat puutavara-autonkuljettajien mielestä vähiten metsäalan pitovoimaan vaikuttavia tekijöitä.

Kuvio 39. Puutavara-autonkuljettajien arviot metsäalan pitovoimaan vaikuttavista tekijöistä (metsäalan palkkatyössä tai yrittäjänä kyselyhetkellä olleet, n=9, %)

Kestävän metsäalan rakentamisen koki erittäin tärkeänä metsäalan pitovoimatekijänä puolet puutavara-autonkuljettajista. Kestävä metsäalaa tarkoittaa puutavara-autonkuljettajille metsien hyödyntämistä metsien kasvun asettamissa rajoissa. Metsiä tulee hyödyntää monipuolisesti sekä huolehtia ympäristöstä ja luonnon monimuotoisuudesta tuotantoketjun kaikissa vaiheissa. Osana kestävä metsäalaa puutavara-autonkuljettajat nostivat alan työvoimatarpeet: uusia puutavara-autonkuljettajia tulee kouluttaa riittävästi, jotta jatkuuus on turvattu. Kestävässä metsäalassa tärkeäksi koettiin myös sosiaaliset näkökulmat, joista

yhtenä osa-alueena puutavara-autonkuljettajat nostivat esiin tasa-arvoisen palkkauksen koko puunhankintaketjussa. Kestävän metsäalan edistäminen ei toteudu ”ideologisen hötkyilyn” kautta, vaan edellyttää rauhallista, faktoihin perustuvaa harkintaa ja asiantuntemusta.

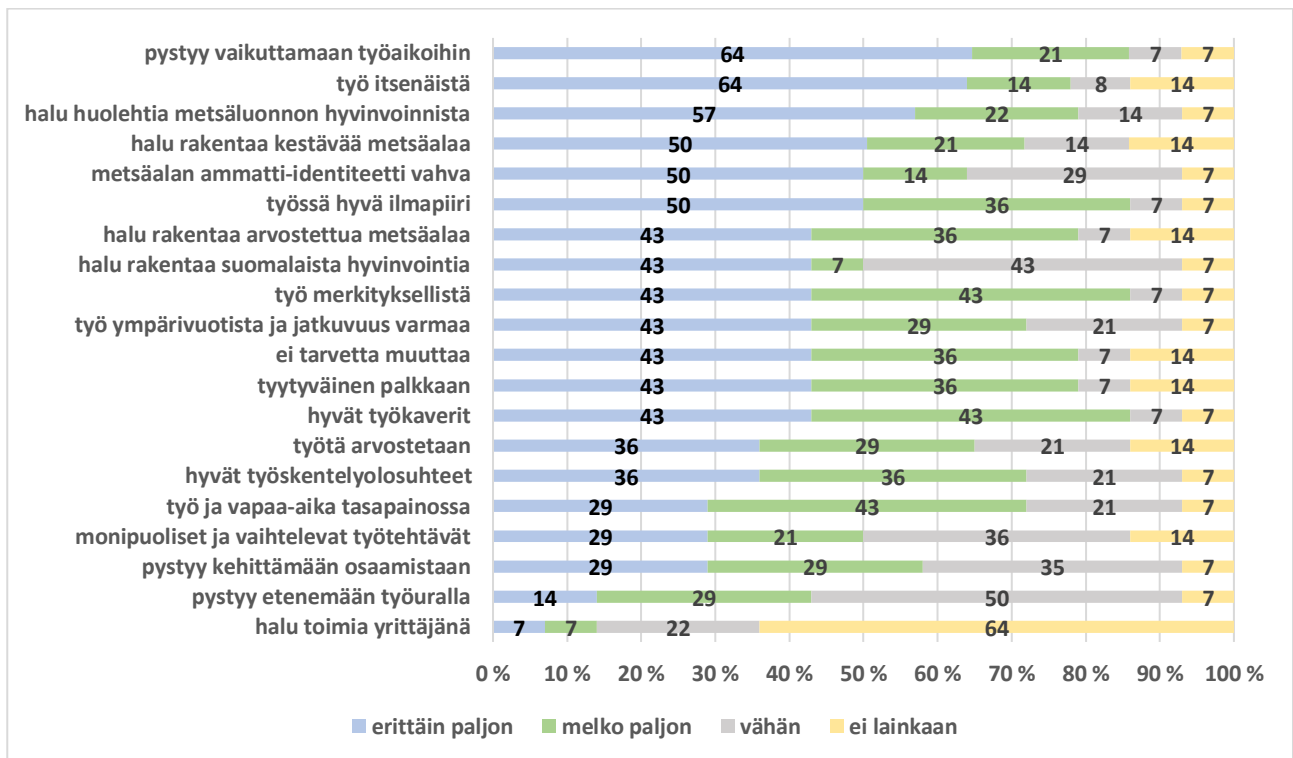
Arvostetun metsäalan rakentamisen koki 40 % puutavara-autonkuljettajista erittäin paljon metsäalan pitovoimaa lisääväksi tekijäksi. Arvostuksen lisäämisessä he toivat esiin vastuullisuuden ja luonnon hyvinvoinnin huomioon ottavan toiminnan. Kun nämä ovat metsäalan toiminnan keskiössä, alan elinkeinotoiminta ja myös metsät voivat hyvin. Tietoa metsäalan toiminnasta tulisi lisätä alan ulkopuolisille toimijoille, erityisesti esiin nostettiin kouluikäiset nuoret.

Metsäalan työstä pois siirtymistä suunnitteleva puutavara-autonkuljettaja toi avoimessa palautteessa esiin alalta pois työntävänä tekijänä huonot vaikutusmahdollisuudet omaan työaikaan: *”Puutavara-autonkuljettajan ammatti vastasi usean vuoden odotuksiani. Nykyään ei, kun tehtaille täytyy viikkoa etukäteen varata purkuajat ja aikatauluissa sitten vielä pysyä, jos haluaa kuormastaan eroon ja joskus kotiinkin. Hankalaa haastavissa olosuhteissa.”*

5.6 Metsäenergian tuottajien arviot metsäalan pitovoimatekijöistä

Mahdollisuus vaikuttaa työaikoihin, työn itsenäisyys ja halu huolehtia metsäluonnon hyvinvoinnista olivat keskeisimmät metsäalan pitovoimatekijät metsäenergian tuottajien mielestä (kuvio 40). Myös halu rakentaa kestävä metsäalaa, vahva metsäalan ammatti-identiteetti ja hyvä työilmapiiri olivat tärkeimpien tekijöiden joukossa.

Yrittäjänä toimiminen, uralla etenemisen mahdollisuudet ja oman osaamisen kehittäminen olivat heikoiten metsäalan pitovoimassa toteutuneet tekijät metsäenergian tuottajien arvioissa.

Kuvio 40. Metsäenergian tuottajien arviot metsäalan pitovoimaan vaikuttavista tekijöistä (metsäalan palkkatyössä tai yrittäjänä kyselyhetkellä olleet, n=14, %)

Kestävän metsäalan edistämisen koki puolet metsäenergian tuottajista erittäin merkittäväksi metsäalan pitovoimatekijäksi. Kestävä metsäala tarkoittaa heidän mukaansa metsien hoitoa ja käsittelyä sillä tavoin, että puuston kasvu ja luonnon hyvinvointi pystytään turvaamaan. Osa kestävästä metsäalasta on myös se, että alalla on riittävästi ammattitaitoista työvoimaa. Metsät ovat uudistuvaa raaka-ainetta, joka tarjoaa mahdollisuuksia uusien tuotteiden ja työpaikkojen luomiseen. Metsien hoitamiseen ovat edelliset sukupolvet luoneet hyviä toimintatapoja, joista tulisi ottaa oppia. Metsäenergian tuottajat nostivat esiin myös sen, että metsäammattilaiset toimivat metsänomistajien omaisuuden kanssa. Metsänomistajien näkemykset tuleekin ottaa huomioon osana kestävästä metsäalasta.

Metsäalalla työskentelevistä metsäenergian tuottajista 43 % koki arvostetun metsäalan rakentamisen erittäin merkittäväksi tekijäksi metsäalan pitovoimassa. Yksi osa arvokasta metsäalasta on metsistä saatava uusiutuva raaka-aine, jolla voidaan korvata uusiutumattomia materiaaleja. Suomen hyvin hoidetut ja puuainesta kestävällä tavalla tuottavat metsät ovat arvokas materiaalipankki, joka on edelleen merkittävä kivi-jalka Suomen taloudelle ja työllisyydelle. Metsässä tehtävälle työlle tulisi antaa nykyistä enemmän arvostusta ja hyväksyntää. Yhtenä osana arvostetun metsäalan rakentamista metsäenergian tuottajat nostivat esiin rakentavan osallistumisen julkiseen metsiä käsittelevään keskusteluun.

5.7 Yhteenveto metsäalan pitovoimatekijöistä

Kyselyhetkellä metsäalalla palkkatyössä tai yrittäjänä toimineet kokivat eniten metsäalan pitovoimaa lisääviksi tekijöiksi vaikutusmahdollisuudet omiin työaikoihin, työn itsenäisyyden sekä hyvän työilmapiirin (taulukko 5). Vähiten metsäalan pitovoimaa lisääviksi tekijöiksi vastaajat arvioivat halun toimia yrittäjänä, metsäalan tarjoamat uralla etenemisen mahdollisuudet sekä tyytyväisyyden työstä saatuun palkkaan.

Taulukko 5. Metsäalan pitovoimatekijät (n=318)

Pitovoimatekijä	erittäin paljon vaikutusta, %
Pystyy vaikuttamaan työaikoihin	71
Työ itsenäistä	69
Hyvä työilmapiiri	69
Ei tarvetta muuttaa asuinpaikkaa	65
Hyvät työkaverit	62
Vahva metsäalan ammatti-identiteetti	59
Pystyy kehittämään osaamistaan	57
Halu huolehtia metsäluonnon hyvinvoinnista	54
Monipuoliset ja vaihtelevat työtehtävät	50
Työ merkityksellistä	49
Halu rakentaa arvostettua metsäalaa	48
Hyvät työskentelyolosuhteet	47
Työtä arvostetaan	46
Halu rakentaa kestävästä metsäalasta	43
Työ ympärivuotista ja työn jatkuvuus varmaa	42
Työ ja vapaa-aika tasapainossa	40
Halu rakentaa suomalaista hyvinvointia	37
Pystyy etenemään työuralla	33
Tyytyväinen palkkaan	31
Halu toimia yrittäjänä	28

Kaikissa ammattiryhmissä annettiin samansuuntaisia arvioita hyvälle työilmapiirille, hyvälle työkavereille ja työn merkityksellisyydelle, joiden koettiin olevan metsäalan pitovoimassa merkittäviä. Heikoimmiksi arvioitujen metsäalan pitovoimatekijöiden joukossa olivat kaikissa ammattiryhmissä halu rakentaa suomalaista hyvinvointia ja tyytyväisyys palkkaan (liitetaulukko 6).

Heikoimmaksi metsäalan pitovoiman arvioivat metsäenergian tuottajat ja puutavara-autonkuljettajat. Näissä ammateissa alalta pois siirtymistä suunnittelevien tai siirtymän jo tehneiden osuudet olivatkin suurimpia. Metsäenergian tuottajat kokivat muita ammattiryhmiä heikommiksi mahdollisuudet oman osaamisen kehittämiseen, työskentelyolosuhteet, työtehtävien vaihtelevuuden ja monipuolisuuden, työn arvostuksen ja työuralla etenemisen mahdollisuudet. Puutavara-autonkuljettajat arvioivat negatiivisemmin vaikutusmahdollisuudet omiin työaikoihin, työn itsenäisyyden sekä työn ja vapaa-ajan tasapainon.

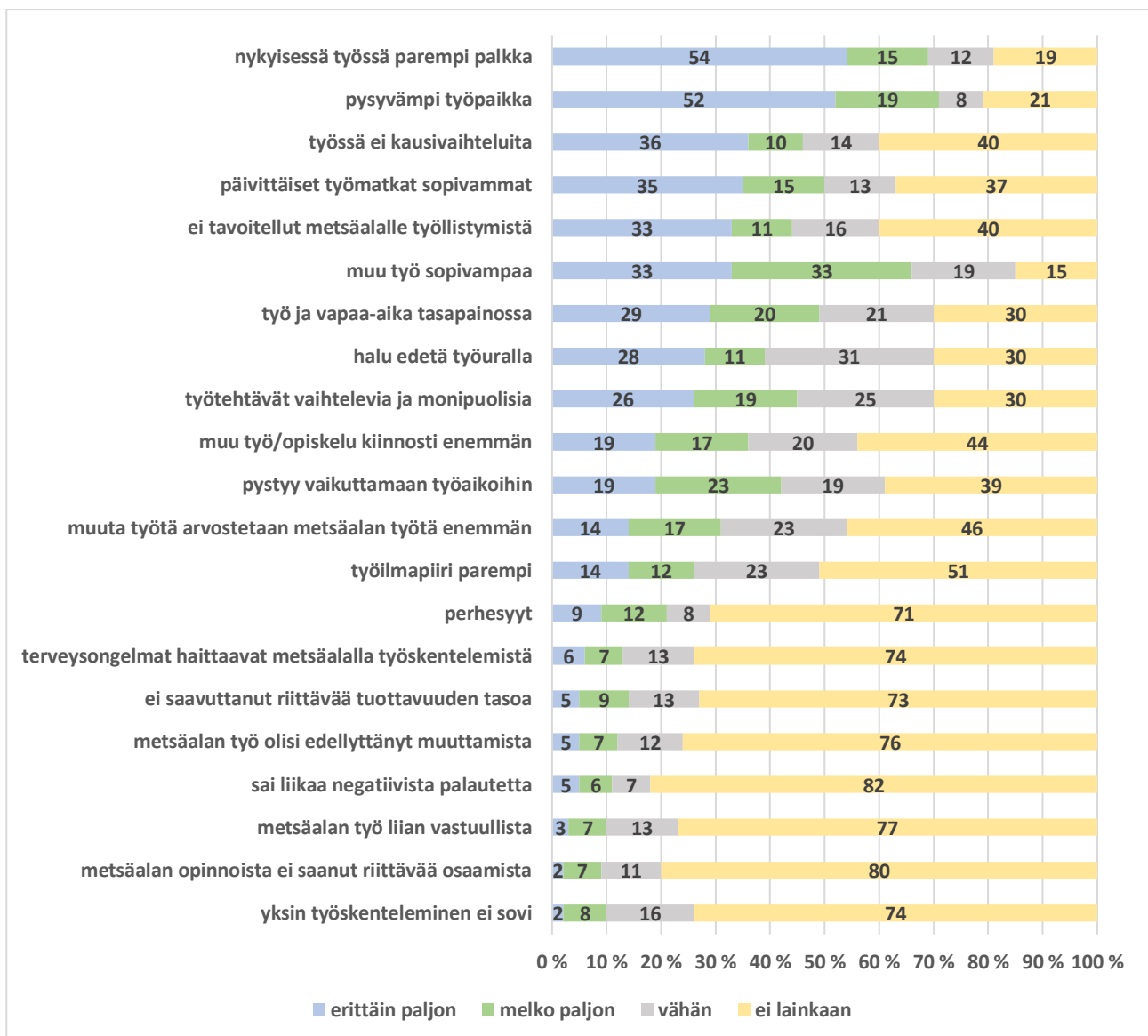
Kyselyhetkellä metsäalan työstä pois siirtymistä suunnittelevat kokivat metsäalan tarjoamat mahdollisuudet oman osaamisensa kehittämiseen ja työuralla etenemiseen heikommiksi kuin alan työssä jatkavat. Myös kokemus omasta ammatti-identiteetistä, työn merkityksestä ja arvostuksesta oli alalta pois siirtyvillä heikompi.

Avoimessa palautteessa vastaajat nostivat esiin tarpeen vahvistaa metsäalan ammattilaisten tekemän työn arvostusta sekä oikean tiedon lisäämistä metsissä tapahtuvista toimista. Metsäalalla työtä tekevien tulisi myös itse arvostaa omaa työtään ja kyetä avoimeen vuorovaikutukseen alan ulkopuolisten tahojen kanssa. Metsäalan ammattilaisilla oli kokemuksia siitä, että heidän työtään arvioidaan vahvasti ilman oikeaa tietämystä työn todellisesta luonteesta ja sisällöstä. Tällä on merkittävä vaikutus metsäalan työssä viihtymiseen ja haluun rakentaa työuraa metsäalan ammattilaisena.

6 Metsäalan ulkopuolella työskentelyyn vaikuttavat tekijät

6.1 Metsäalan ulkopuolella työskentelevät metsuri-metsäpalvelujen tuottajat

Metsäalan ulkopuolella työskenteli kyselyhetkellä palkkatyössä 42 % ja yrittäjänä 8 % metsuri-metsäpalvelujen tuottajista. Eniten tähän vaikuttaneiksi tekijöiksi he arvioivat nykyisen työnsä paremman palkkauksen, työpaikan pysyvyyden ja sen, että työssä ei ole kausivaihteluita (kuvio 41). Vähiten vaikuttaviksi tekijöiksi he arvioivat sen, että yksin työskenteleminen ei sovi heille, metsäalan opinnoista saatu osaaminen oli riittämätöntä tai metsäalan työ oli liian vastuullista.

Kuvio 41. Metsuri-metsäpalvelujen tuottajien arviot metsäalan ulkopuolella työskentelemiseen vaikuttaneista tekijöistä (muulla alalla palkkatyössä tai yrittäjänä kyselyhetkellä olleet, n=92, %)

Kolmasosa metsäalan ulkopuolella työskennelleistä metsuri-metsäpalvelujen tuottajista vastasi, että ei ollut tavoitellut metsäalalle työllistymistä. Eniten mainittu syy tähän oli se, että metsäalan koulutuksesta haettiin osaamista omien metsien hoitamiseen ilman tavoitetta alalle työllistymisestä (25 mainintaa). Muita syitä olivat kiinnostuksen kohteiden muuttuminen koulutuksen aikana (8 mainintaa), halu hyödyntää metsäalan

osaamista osa-aikaiseen metsäalan palkkatyöhön tai yrittäjyyteen (5 mainintaa) tai metsäalan koulutuksen tuottama osaaminen koettiin arvokkaaksi sinällään (5 mainintaa). Palkkatason olisi koettu tippuvan liikaa, jos he olisivat siirtyneet metsäalalle (3 mainintaa).

Viisi prosenttia metsuri-metsäpalvelujen tuottajista nosti liiallisen negatiivisen palautteen vaikuttaneen erittäin paljon metsäalan ulkopuolelle työllistymiseen. Negatiivista palautetta tuli esihenkilöiltä, koulutuksen aikana opettajilta sekä työharjoittelussa ohjaajilta ja asiakkailta.

Kaksi prosenttia koki osaamiseen metsäalan ammatillisen koulutuksen aikana jääneiden puutteiden vaikuttaneen erittäin paljon muulle alalle hakeutumiseen. Käytännön harjoittelua olisi kaivattu koulutukseen lisää samoin kuin yrittäjäosaamiseen ja oman työskentelyn tehokkuuden arvioimiseen.

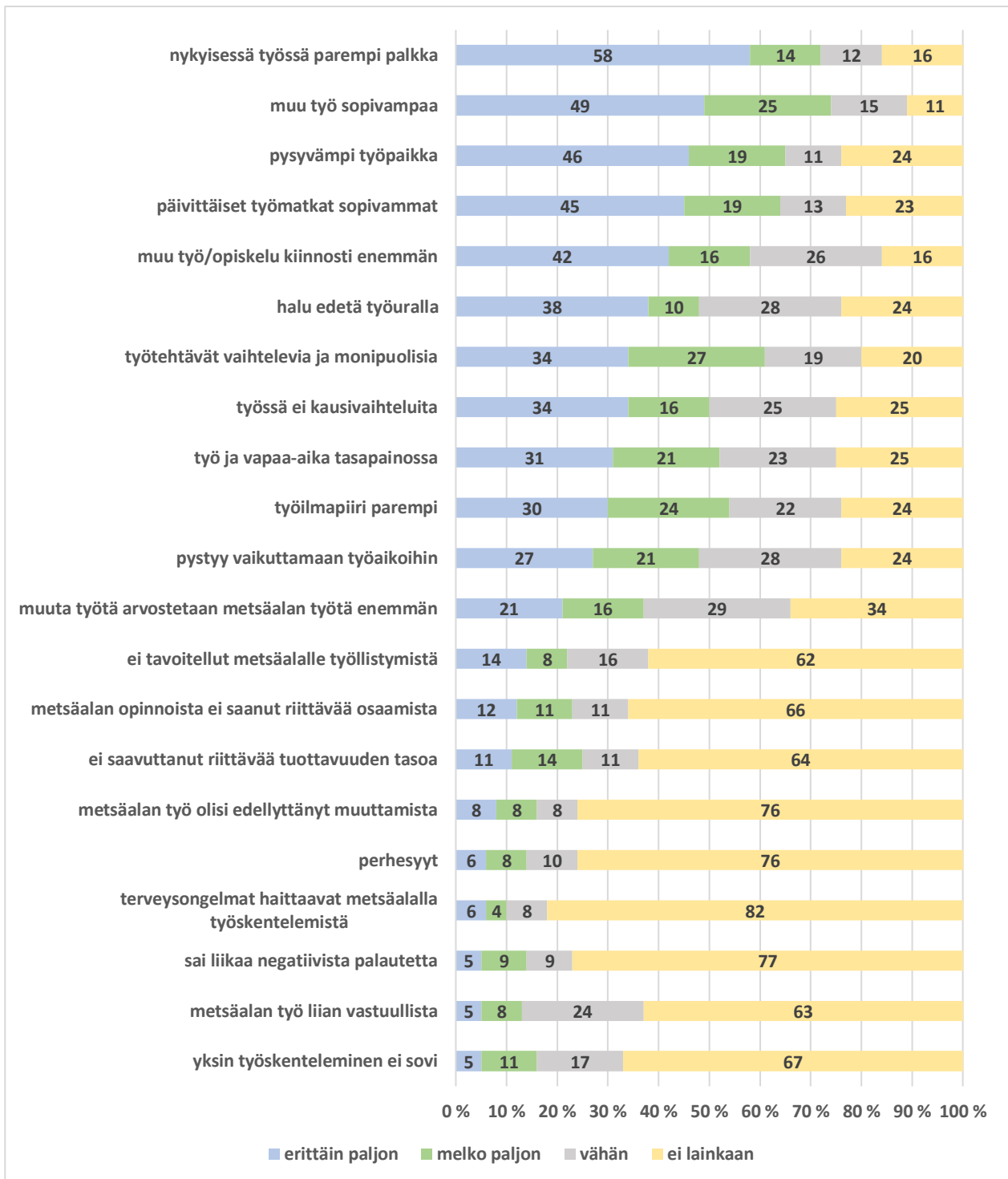
6.2 Metsäalan ulkopuolella työskentelevät metsäkoneenkuljettajat

Kyselyhetkellä metsäalan ulkopuolella työskenteli palkkatyössä 31 % ja yrittäjänä 4 % metsäkoneenkuljettajista. Muille aloille sijoittuneet metsäkoneenkuljettajat kokivat nykyisen palkkauksen, työn sopivuuden ja työpaikan pysyvyyden eniten metsäalan ulkopuolella työskentelemiseen vaikuttaneiksi tekijöiksi (kuvio 42). Vähiten vaikutusta oli sillä, että yksintyöskenteleminen ei sovi, metsäalan työ koettiin liian vastuulliseksi tai työstä oli saatu liikaa negatiivista palautetta. Nämä tulokset olivat samansuuntaisia kuin aiemmassa metsäalan ulkopuolella työskenteleville metsäkoneenkuljettajilla tehdyssä tutkimuksessa (Lautanen, Kilpeläinen, Jaakkola & Sirviö 2020).

14 % muulla alalla työssä olleista metsäkoneenkuljettajista ei tavoitellut metsäalalle työllistymistä koulutuksen jälkeen. Eniten mainittu syy tähän oli se, että kiinnostus metsäalan ammattiin katosi koulutuksen aikana (13 mainintaa). Toiseksi eniten mainittiin halu suorittaa koulutus loppuun, koska sen kautta saatu osaaminen koettiin arvokkaaksi työmarkkinoilla (11 mainintaa). Metsäkoneenkuljettajakoulutukseen ilman riittäviä metsäalan taustatietoja hakeneita oli myös näiden vastaajien joukossa (7 mainintaa). Tietämystä puuttui niin alan palkkauksesta, työmatkojen pituudesta kuin työn vaativuudestakin. Työuran alulla oli myös merkitystä: kun ensimmäinen koulutuksen jälkeinen työpaikka löytyi metsäalan ulkopuolelta, paluu takaisin alan tehtäviin oli vaikeaa (3 mainintaa).

Metsäkoneenkuljettajista, jotka eivät työskennelleet metsäalalla, 12 % arvioi osaamiseensa koulutuksen aikana jääneiden puutteiden vaikuttaneen erittäin paljon alan ulkopuolelle työllistymiseen. Metsäkonetyön käytännön osaamiseen jääneet puutteet nousivat esille useimmissa vastauksissa: opiskelijakohtainen kone-aika koettiin liian vähäiseksi (16 mainintaa). Työelämässä oppimisjaksoihin jääneet puutteet määrässä ja laadussa tulivat esille seuraavaksi useimmin (4 mainintaa). Koneiden huoltoihin ja korjauksiin (3 mainintaa) sekä itsenäiseen tulokselliseen työtahtiin (2 mainintaa) jäi myös puutteita. Metsäkoneenkuljettajan työssä tarvittavaan motoriikkaan koettiin myös jääneen puutteita (1 maininta).

Muulla alalla työskentelevistä metsäkoneenkuljettajista 5 % koki liiallisen negatiivisen palautteen vaikuttaneen erittäin paljon metsäalalta pois hakeutumiseen. Negatiivista palautetta tuli työnantajilta, opettajilta, metsänomistajilta ja työharjoittelujen ohjaajilta.

Kuvio 42. Metsäkoneenkuljettajien arviot metsäalan ulkopuolella työskentelemiseen vaikuttaneista tekijöistä (muulla alalla palkkatyössä tai yrittäjinä kyselyhetkellä toimineet, n=144, %)

Metsäalalta pois siirtyneet metsäkoneenkuljettajat antoivat avointa palautetta metsäalan ulkopuolelle siirtymisen syistä. Esille nousivat ammatin jatkuvasti kasvavat osaamisvaatimukset, työelämässä olevien täydennyskoulutuksen puutteet, työn aikataulujen kuormittavuus ja epätasainen jakautuminen sekä alan palkkaus ja sen heikko kehittyminen kokemuksen myötä: ”Metsäalan isoja asioita on nopeasti kehittyvä teknologia ja niiden taitojen ylläpitämiseen tulisi lisätä koulutusta niin työelämässä kuin koulutuksen aikana.

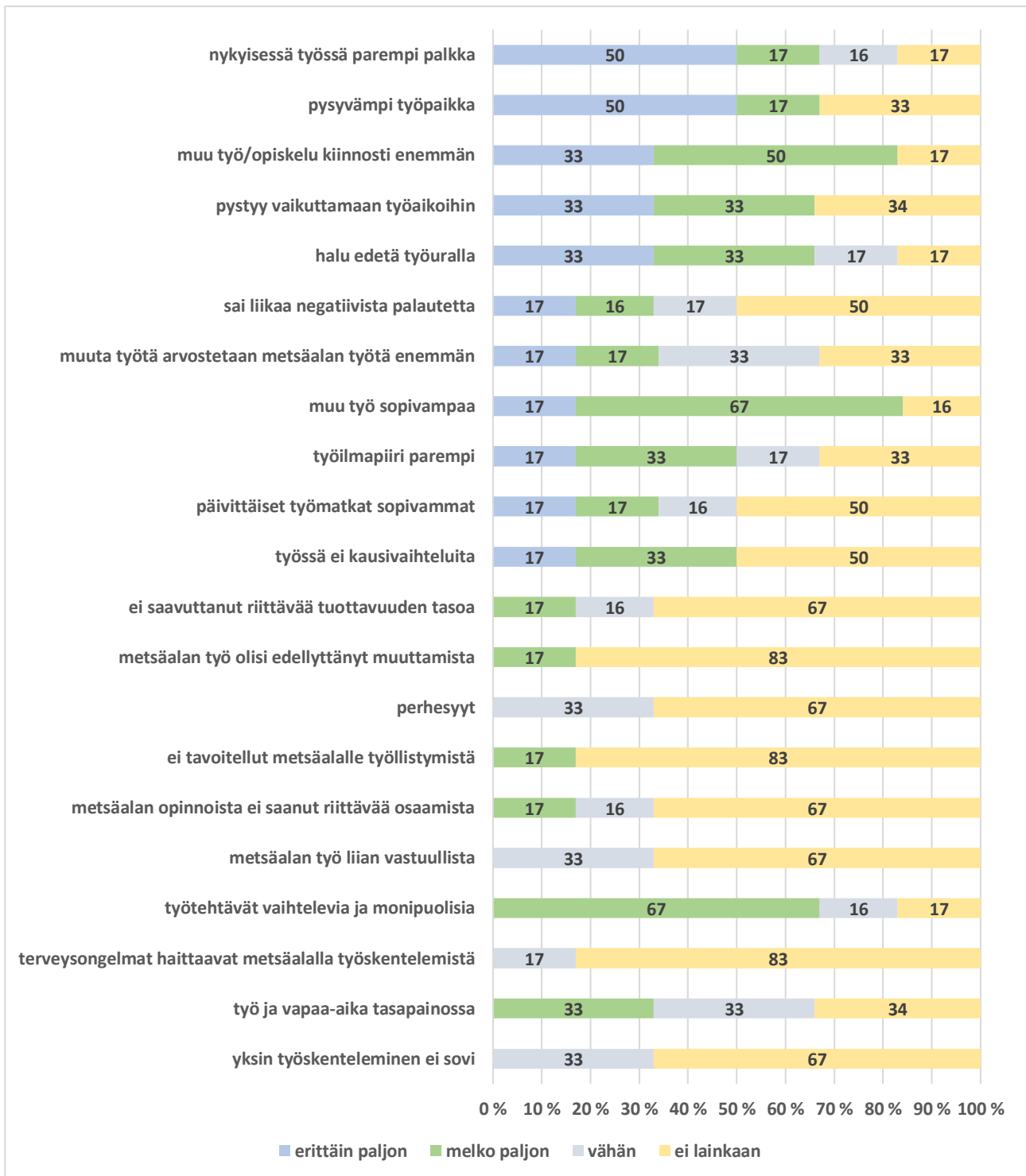
Työn kausiluonteisuus oli myös iso miinus, talvikaudella olisi työssä pitänyt olla noin 200 tuntia kuukaudessa ilman asianmukaisia ylityökorvauksia. Kesällä taas usein lomautuksia.”

Varsin huolestuttavana metsäalan työhyvinvointia heikentävänä seikkana tuli avoimessa palautteessa esiin kokemus työpaikkakiusaamisesta: *”Kiusaaminen on aika yleistä ja se menee tai laitetaan ns. hurtin huumorin piikkiin, jota kaikki kuitenkin ei ymmärrä. Eli asenteissa on vielä oppimista ja opeteltavaa ja kaikille tulisi kouluttaa kiusaamisesta, että se ei aina käy kaikille edes vitsailuna.”*

6.3 Metsäalan ulkopuolella työskentelevät metsäkoneasentajat

Muun alan palkkatyössä työskenteli kyselyhetkellä 39 % metsäkoneasentajista. Myös muulla alalla työskentelevät metsäkoneasentajat nostivat nykyisen työn paremman palkkauksen tärkeimmäksi syyksi metsäalan ulkopuolella olemiselle (kuvio 43). Yhtä tärkeäksi he kokivat muun alan tarjoaman pysyvämmän työpaikan. Kolmasosa koki muun työn tai opiskelun kiinnostaneen metsäalaa enemmän sekä vaikutusmahdollisuuden työaikoihin ja uralla etenemisen mahdollisuudet olevan paremmat metsäalan ulkopuolella.

Avoimessa palautteessa metsäkoneasentajat toivat esiin kokemuksia ongelmista työn palkkauksessa. He kokivat, että palkkaus ei vastannut työn vaatimuksia tai kehittynyt työtehtävien mukaan (5 mainintaa). Metsäalan koulutuksen tuottama osaaminen koettiin pääasiassa erittäin hyväksi ja työtehtäviä vastaavaksi. Yhtenä puutteena tuotiin esiin, että hitsausosaamista olisi kaivattu mukaan koulutuksen tuottamiin osaamisalueisiin.

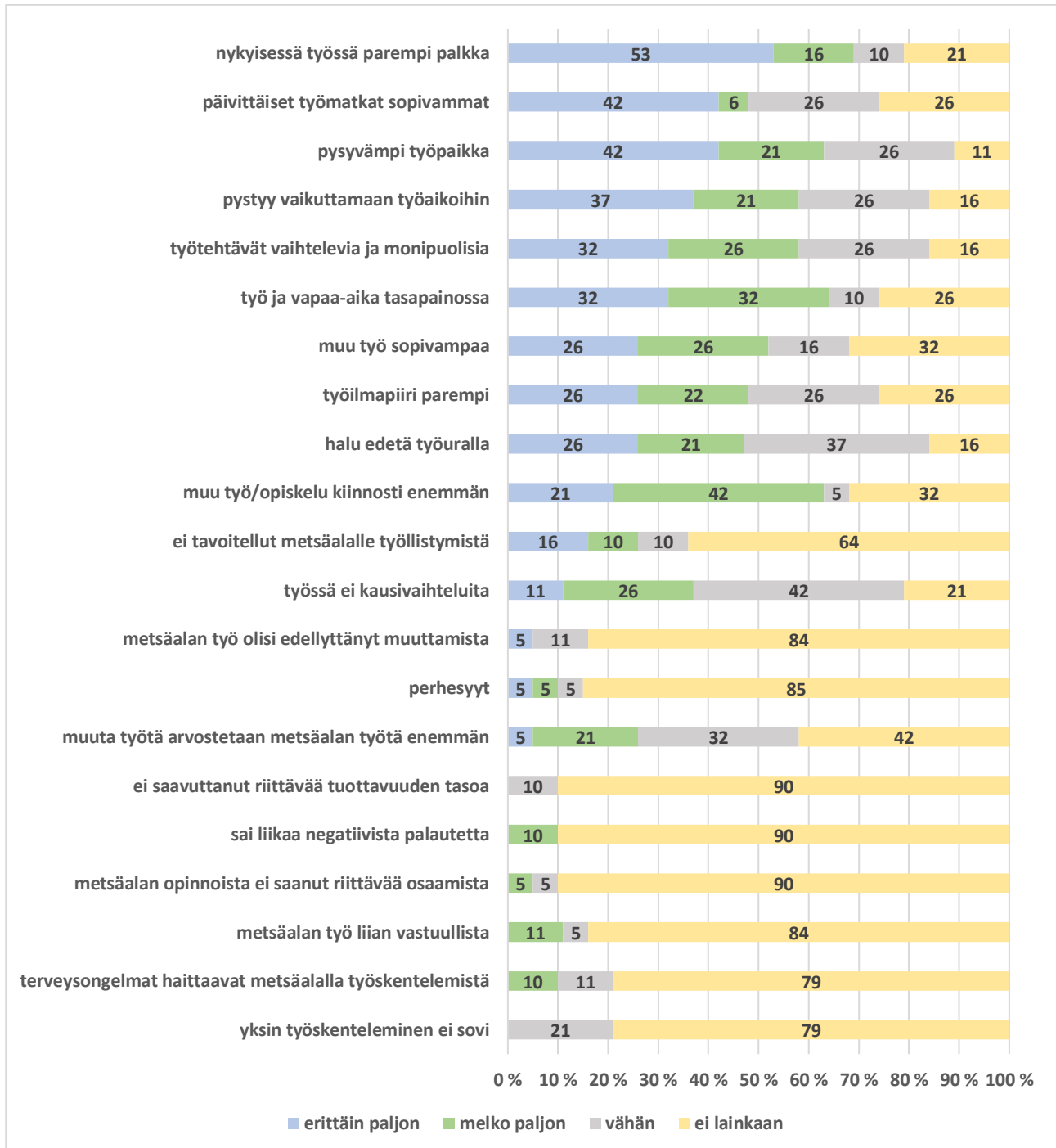

Kuvio 43. Metsäkoneasentajien arviot metsäalan ulkopuolella työskentelemiseen vaikuttavista tekijöistä (muulla alalla palkkatyössä tai yrittäjinä kyselyhetkellä toimineet, n=7, %)

6.4. Metsäalan ulkopuolella työskentelevät puutavara-autonkuljettajat

Puutavara-autonkuljettajista oli metsäalan ulkopuolella palkkatyössä 61 % ja yrittäjänä 3 %. He kokivat palkkauksen olevan parempi, päivittäisten työmatkojen olevan sopivammat ja työpaikan pysyvämpi nykyisessä työssä (kuvio 44).

Puutavara-autonkuljettajista 16 % vastasi, että ei ollut tavoitellut metsäalalle työllistymistä. Useimmin mainittu syy tähän oli, että heti koulutuksen jälkeen oli tarjolla muun alan työtä, jossa oli viihtynyt hyvin (4 mainintaa).

Kuvio 44. Puutavara-autonkuljettajien arviot metsäalan ulkopuolella työskentelemiseen vaikuttavista tekijöistä (muulla alalla palkkatyössä tai yrittäjänä kyselyhetkellä toimineet, n=20, %)

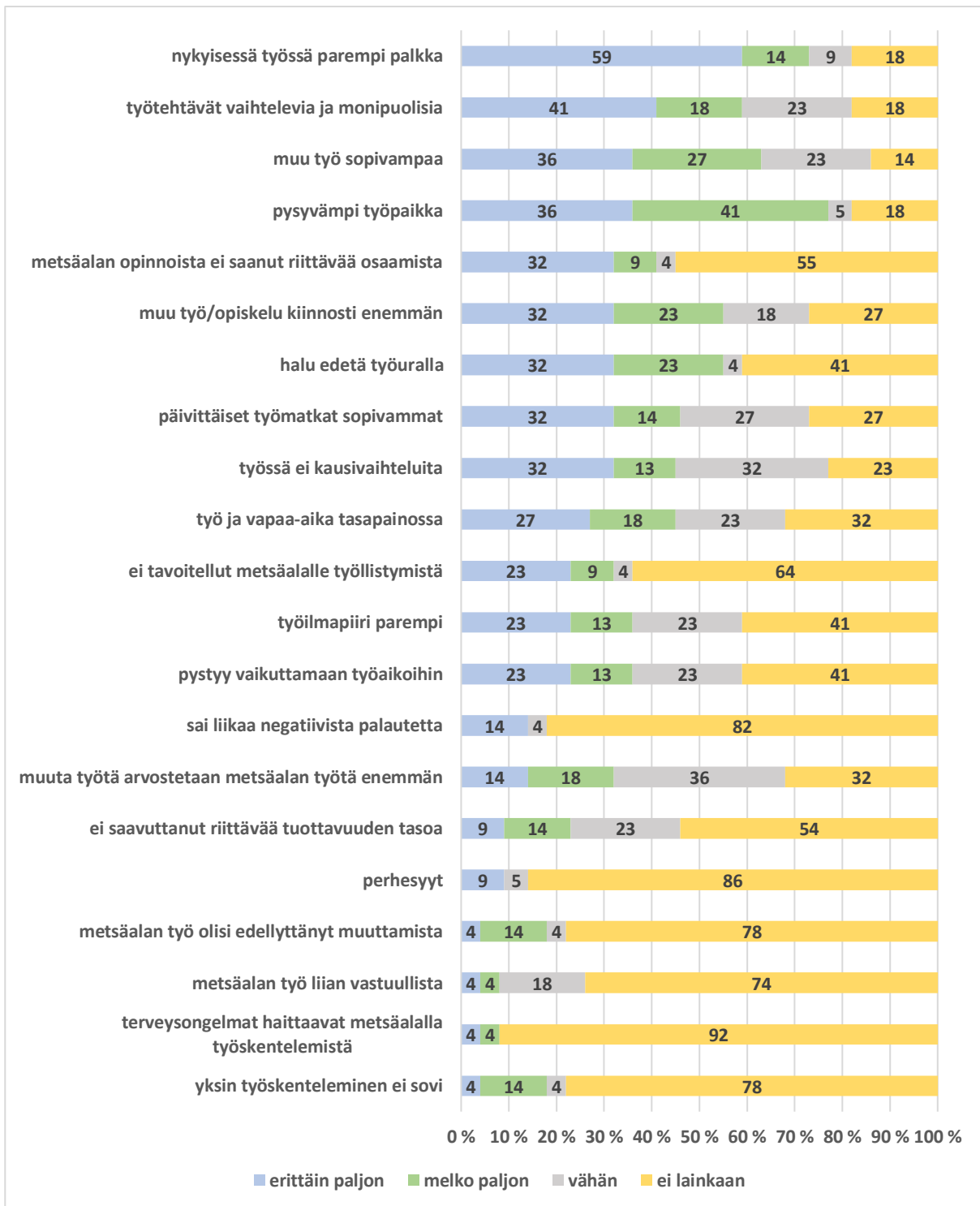
6.5 Metsäalan ulkopuolella työskentelevät metsäenergian tuottajat

Metsäenergian tuottajista työskenteli muulla alalla palkkatyössä 48 % ja yrittäjänä 5 %. Yli puolet heistä koki metsäalan ulkopuolisen työn olevan paremmin palkattua ja 40 % työtehtävien vaihtelevia ja monipuolisia. Reilu kolmasosa arvioi muun työn olevan itselleen sopivampaa ja työpaikan pysyvämpi kuin metsäalan työ olisi (kuvio 45). Vähiten merkitystä metsäenergian tuottajille oli sillä, että yksin työskenteleminen ei sovi itselle, terveysongelmat haittaisivat metsäalalla työskentelemistä tai kokisi metsäalan työn liian vastuulliseksi.

Kolmasosa muulla alalla työskennelleistä metsäenergian tuottajista arvioi koulutuksen aikana jääneiden osaamisvajeiden vaikuttaneen erittäin paljon metsäalan ulkopuolelle työllistymiseen. Puutteita koettiin jääneen metsäkoneella työskentelyyn ja koneiden huolto-osaamiseen.

Reilu viidesosa metsäenergian tuottajista vastasi, että ei tavoitellut metsäalalle työllistymistä. Syiksi tähän mainittiin, että töitä löytyi heti ammatillisen koulutuksen jälkeen muulta alalta eikä sen jälkeen ole ollut tarvetta palata takaisin metsäalan työhön (3 mainintaa). Metsäalan heikompi palkkataso mainittiin yhdeksi syyksi metsäalan ulkopuolella työskentelemiseen (2 mainintaa). Ongelmia koettiin ensimmäisen työpaikan saamisessa: vähän metsäalan työkokemusta omaavalla on vaikeuksia saada alan työtä (1 maininta).

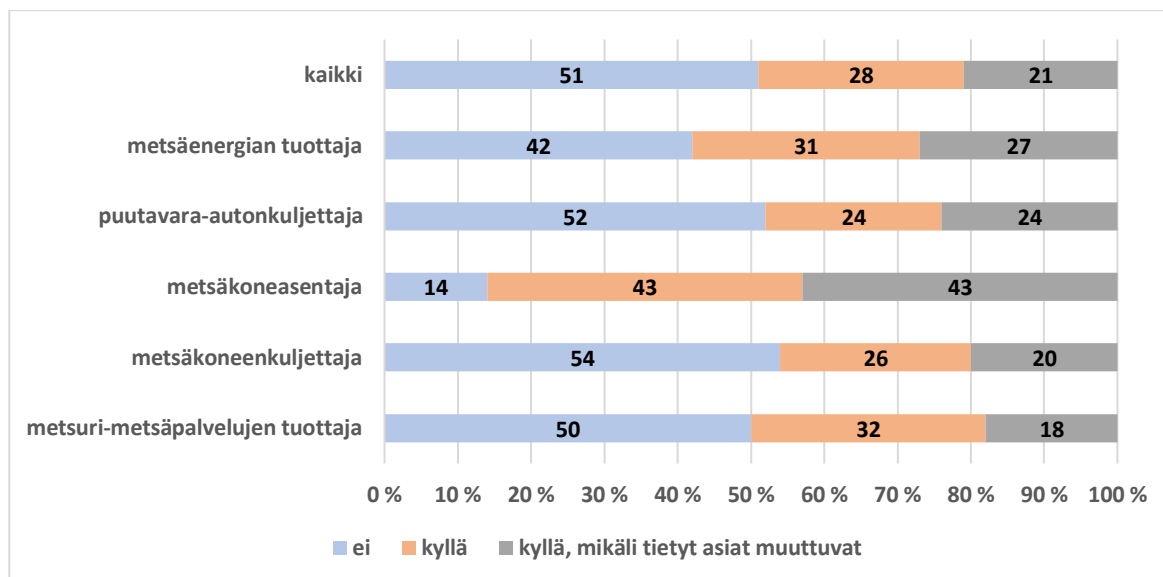
Liiallisen negatiivisen palautteen arvioi 14 % metsäenergian tuottajista vaikuttaneen erittäin paljon metsäalan ulkopuolelle hakeutumiseen. Palautetta oli tullut työssäoppimisen aikana sekä valmistumisen jälkeen työnantajalta.

Kuvio 45. Metsäenergian tuottajien arviot metsäalan ulkopuolella työskentelemiseen vaikuttavista tekijöistä (muulla alalla palkkatyössä tai yrittäjinä kyselyhetkellä toimineet, n=21, %)

6.6 Suunnitelmat paluusta työhön metsäalalle

Metsäalan ulkopuolella työssä tai yrittäjänä toimivilta, työttömänä, opiskelijana tai muusta syystä työstä pois kyselyhetkellä olleilta kysyttiin halukkuutta palata takaisin metsäalan työhön tulevaisuudessa. Kaikista metsäalan ulkopuolella olleista puolet ilmoitti, että halukkuutta paluuseen ei ollut, 28 % oli halukas palaamaan ja 21 % oli halukas palaamaan, mikäli jotain muutoksia tapahtuisi (kuvio 46).

Kuvio 46. Suunnitelma paluusta metsäalan työhön ammateittain (n=365, %)

Metsäkoneasentajista 43 % olisi valmis harkitsemaan metsäalan työhön palaamista ilman ehtoja, ja 43 % mikäli muutoksia tapahtuisi. Toivotut muutokset koskivat palkkauksen ja työilmapiirin paranemista.

Lähes kolmasosa metsäenergian tuottajista ilmoitti olevansa kiinnostunut metsäalan työstä tulevaisuudessa, ja 27 % mikäli alalla tapahtuisi jotain muutoksia. Myös näissä vastauksissa palkkaus oli eniten mainittu muutosta edellyttävä seikka (4 mainintaa). Kohtuulliset työmatkat olivat myös toiveena vastauksissa (2 mainintaa) ja varmuus työn jatkuvuudesta (2 mainintaa).

Puutavara-autonkuljettajista neljäsosa olisi valmis palaamaan metsäalan työhön ilman ehtoja, ja neljäsosa oli valmis harkitsemaan metsäalalle työllistymistä, jos muutoksia tapahtuisi. Muutostoiveet liittyivät palkkaukseen ja työn aikataulutuksen järjestyntymiseen (2 mainintaa kummastakin). Paluu metsäalalle ei välttämättä tapahtuisi puutavara-autonkuljettajaksi, vaan muuhun metsäalan työhön.

Metsuri-metsäpalvelujen tuottajista kolmasosa voisi ajatella palaavansa metsäalan työhön ilman ehtoja ja 18 % mikäli muutoksia tapahtuisi. Useimmin mainittiin se, että nykyinen työ loppuisi, jäisi työttömäksi ja sen jälkeen voisi hakeutua metsäalalle (6 mainintaa). Palkkauksen paraneminen mainittiin toiseksi useimmin (5 mainintaa). Yksittäisiä mainintoja saivat metsäalan työpaikan tarjolla olo lähempänä asuinpaikkaa ja terveystilanteen korjaantuminen. Lisää rohkeutta siirtyä kokopäivätoimiseksi metsäalan yrittäjäksi toivoi yksi vastaaja ja toinen metsäasioista päätöksen tekemisen palautumista metsäalan toimijoille.

Metsäkoneenkuljettajista neljäsosa olisi valmis palaamaan metsäalan työhön ilman ehtoja. Muutosten tapahtuttua tällaiseen olisi valmis viidesosa. Palkkatason paraneminen (13 mainintaa) ja aiemman työn loppuminen (5 mainintaa) olivat yleisimmät vastaukset. Työuran alkuvaiheessa ratkaiseva ensimmäisen työpaikan saaminen alalta ja se miten metsäkoneyrittäjä suhtautuu aloittelevaan työntekijään, kaipaisi vastaajien mukaan parannuksia (5 mainintaa). Työtä toivottiin lähempää omaa asuinpaikkaa (3 mainintaa), terveydentilan kohenemista (1 maininta) ja työn laadun aiempaa suurempaa arvostusta (1 maininta).

6.7 Yhteenvedo metsäalan ulkopuolella työskentelyyn vaikuttavista tekijöistä

Vastaajat arvioivat nykyisen työn paremman palkkauksen, pysyvämmän työpaikan ja metsäalan työtä paremman sopivuuden eniten vaikuttaviksi tekijöiksi metsäalan ulkopuolella työskentelemiselle (taulukko 6). Kolmasosa vastaajista arvioi metsäalan ulkopuolella työskentelemiseen erittäin paljon vaikuttaneeksi tekijäksi halun edetä työuralla. Viidesosa vastaajista ei tavoitellut metsäalalle työllistymistä, ja tästä joukosta puolet oli metsuri-metsäpalvelujen tuottajia.

Taulukko 6. Metsäalan ulkopuolella työskentelemiseen vaikuttavat tekijät (n=284)

Vaikuttava tekijä	Erittäin paljon vaikutusta, %
Nykyisessä työssä parempi palkkaus	56
Pysyvämpi työpaikka	47
Muu työ itselle metsäalan työtä sopivampaa	41
Päivittäiset työmatkat sopivimmat	40
Halu edetä työuralla	34
Työssä ei kausivaihteluita	33
Muu työ / opiskelu alkoi kiinnostaa enemmän	32
Työtehtävät vaihtelevia ja monipuolisia	31
Työ ja vapaa-aika tasapainossa	29
Pystyy vaikuttamaan työaikoihin	25
Hyvä työilmapiiiri	24
Ei tavoitellut metsäalalle työllistymistä	21
Työtä arvostetaan metsäalan työtä enemmän	17
Ei saanut riittävää osaamista metsäalan opinnoista	9
Ei saavuttanut metsäalan työssä tarvittavaa tuottavuustasoa	8
Perhesyyt	7
Sai liikaa negatiivista palautetta	6
Metsäalan työ olisi edellyttänyt muuttamista	6
Metsäalalla työskentelemistä haittaavia terveysongelmia	5
Metsäalan työ liian vastuullista	4
Yksin työskenteleminen ei sovi	3

Kokemus siitä, että muun alan työtä arvostetaan metsäalan työtä enemmän, oli 17 prosentilla vastaajista merkittävä tekijä muulla alalla työskentelemiseen. Eniten näin kokeneita oli metsäkoneenkuljettajien joukossa. Koulutuksen aikana osaamiseen jääneet puutteet olivat 9 prosentilla (yleisintä metsäenergian tuottajilla) ja omaan kykyyn olla tuottava työntekijä 8 prosentilla (yleisintä metsäkoneenkuljettajilla) metsäalan ulkopuolella työskentelyyn erittäin paljon vaikuttanut tekijä.

7 Johtopäätökset

Keskeisimmät metsäalan pitovoimaan vaikuttavat kehittämistoimet on esitetty taulukossa 7. Ne on jaoteltu koskien koko metsäalaa, metsäalan koulutusta ja metsäalan työnantajia.

Taulukko 7. Keskeiset metsäalan pitovoiman kehittämistoimet

Koko metsäala	Metsäalan koulutus	Metsäalan työnantajat
Vastuullista tiedonvälitystä metsäalasta, alan ammasteista ja niissä vaaditusta osaamisesta koulutusvalintaa tekeville nuorille – erityisenä huomion kohteena opinto-ohjaajat	Koulutukseen hakeutuvien motivaatio ja valmiudet varmistettava ennen opintoja (soveltuvuuskoee)	Työn vaatimuksia vastaava oikeudenmukainen palkkaus
Tiedonvälityksessä tulee ottaa huomioon kaupunkitaustaiset nuoret, joilla ei ole yhteyttä metsiin ja metsäalalla tehtävään työhön	Metsäalan ammatti-identiteetin kehittyminen alkaa jo koulutuksessa ja sitä on vahvistettava koko koulutuksen ajan	Työhyvinvoinnista huolehtiminen: <ul style="list-style-type: none"> • hallinnan tunne työajoista • työn ja vapaa-ajan tasapaino • päivittäisten työmatkojen kohtuullisuus • työssä ei sallita kiusaamista tai syrjintää • työturvallisuudesta huolehtiminen
Vastuullista tiedonvälitystä metsässä tehtävän työn merkityksestä metsien hyvinvoinnille, työllisyydelle ja kansantaloudelle	Huolehdittava keskeisen metsäalan työtehtävissä tarvittavan osaamisen kehittämisestä	Vahvistettava kokemusta työn yhteiskunnallisesta hyväksyttävyydestä, arvostuksesta ja merkittäväydestä ja luotava edellytykset vahvan ammatti-identiteetin rakentumiselle
Osaamisen kehittämisen mahdollisuuksista koko työuran ajan pidettävä huoli	Käytännön osaamisen laatu varmistettava: koulutuksen aikana seuranta opiskelijakohtaisesta työskentelystä ja eri työvaiheiden osaamisesta (konedatan hyödyntäminen)	Työuralla etenemisen mahdollisuudet turvattava
	Säännöllistä ja rakentavaa palautetta osaamisen kehittämisestä	Oman osaamisen kehittämisen mahdollisuudet turvattava
	Tarjottava mahdollisuus työelämässä oppimiseen koulutusta vastaavassa työssä oppilaitoksen ulkopuolella	Työelämässä oppimiskojojen tarjoaminen

7.1 Koulutusvalintaa tekeville nuorille vastuullisesti tietoa metsäalasta ja alan ammasteista

Yhtenä vaikuttavana tekijänä siihen, että metsäalan perustutkintokoulutuksen jälkeen ei kiinnitytty metsäalalle, olivat puutteelliset tiedot metsäalasta ja erityisesti työn vaatimasta osaamisesta. Ammatinvalintaa pohtivalle nuorelle tulee antaa realistista tietoa metsäalasta, alan ammasteista, ammasteissa vaadittavasta osaamisesta, työtehtävistä ja työolosuhteista. Metsäalan koulutukseen hakevien motivaatio, riittävät tiedot metsäalan ammasteista ja työtehtävistä sekä valmiudet toimia metsäalan työtehtävissä tulee varmistaa ennen koulutuksen aloittamista. Metsäkoneenkuljettajakoulutuksen osalta kehitystyötä on tehty soveltuvuuskoheen käyttöön ottamiseksi opiskelijavalinnassa (Karhu & Lautanen 2024).

Metsäalan koulutuksen markkinointityössä tulee huomioida myös Suomen väestökehitys: enemmistö nuorista asuu kaupunkiympäristöissä, joissa yhteys metsiin ja metsäalan työhön on heikompi kuin maaseutu- maisessa ympäristössä kasvaneilla nuorilla. Lisäksi tuoreessa tutkimuksessa havaittiin, että perinteisillä metsätalouteen pohjautuvilla alueillakin kiinnostus hakeutua metsäalan työhön on vähäistä (Eronen, Väyrynen, Manninen, Pitkänen & Simonen 2024).

Mielenkiinnon herättäminen omaan elinpiiriin nähden vierasta koulutusalaan kohtaan on haasteellista. Metsäalan koulutuksen ja työelämän imagoa on modernisoitava ja luotava realistinen kuva alan todellisista työtehtävistä ja uramahdollisuuksista, jotta nykyistä heterogeenisempi joukko saadaan kiinnostumaan metsäalasta ja harkitsemaan sitä tulevaisuuden työnään. Ajantasaista tietoa metsäalasta tulee tarjota peruskoulujen ja lukioiden opettajille ja opinto-ohjaajille, sillä he ovat avainasemassa välittämässä tietoa nuorille peruskoulun jälkeisistä uramahdollisuuksista metsäalalla. (Kilpeläinen, Lautanen, Kärkkäinen, Pokela & Issakainen 2022.)

Metsuri-metsäpalvelujen tuottajaksi valmistuneista lähes kolmasosa ei ollut tavoitellut metsäalalle työllistymistä, vaan haki osaamista oman metsäomaisuuden hoitamiseen. Ammattitaitoisista metsureista on työmarkkinoilla pulaa, joten koulutukseen valittujen motivaatio koulutuksen suorittamiseen tulisi olla ensisijaisesti alan työtehtävissä tarvittavan osaamisen hankkiminen ja työtehtäviin hakeutuminen. Metsurin ammatin arvostus ei nuorten keskuudessa ole hyvä, ja tähän on syytä tehdä ammattia arvostavaa järjestelmällistä viestintätöitä.

7.2 Metsäalan koulutuksessa varmistettava laadukas osaaminen ja hyvä alku vahvan ammatti-identiteetin rakentumiselle

Koulutuksen aikana on varmistettava opiskelijoiden käytännön osaamisen olevan riittävällä tasolla, jotta työelämässä oppiminen onnistuu ja vahvistaa koulutuksen aikana opittuja taitoja. Opiskelijakohtaista käytännön työskentelyaikaa tulee olla riittävästi, sitä on seurattava ja varmistettava eri työvaiheiden oppiminen. Osaamisen kehittymisestä tarvitaan yksityiskohtaista ja säännöllistä palautetta niin oppilaitoksen opettajilta kuin työelämässä oppimisen aikana työpaikkaohjaajiltakin. Merkittävä parannus opiskelijakohtaisen työskentelyajan toteutumisen seurannassa olisi konedatan käyttöönotto metsäkoneenkuljettajakoulutuksessa (Metsäalan perustutkinnon työelämävastaavuus ja tutkinnon kehittäminen 2024).

Koulutusta vastaavassa työssä suoritettu työelämässä oppiminen opintojen aikana on ratkaiseva vaihe työuran syntymisessä metsäalalle. Koulutuksen jälkeinen ensimmäinen työpaikka oli todennäköisemmin metsäalalla ja pysyvyys metsäalalla parempi niillä henkilöillä, jotka suorittivat työelämässä oppimisen koulutusta vastaavassa työssä oppilaitoksen ulkopuolella ja saivat työelämässä oppimisen aikana kokemuksen oikealla alalla olemisesta. Vastaajat toivat esiin hankaluuksia koulutuksen aikaisen työssä oppimispaikan saamisessa, mikä johtuu paitsi opiskelijoiden puutteellisista työskentelytaidoista myös harjoittelupaikkojen puutteesta. Työelämässä oppimispaikan järjestäminen esimerkiksi metsäkoneyrityksessä on merkittävä taloudellinen panostus yrittäjältä (Oppimassa ohjaamossa 2020).

Kyselyn vastausten perusteella vahva metsäalan ammatti-identiteetti koettiin erittäin merkittäväksi metsäalan pitovoimaan vaikuttavaksi tekijäksi. Ammatti-identiteetin rakentamisen tulee alkaa koulutuksessa ja vahvistua työelämässä. Ammatillisen perustutkintokoulutuksen tehtävä on tukea opiskelijoiden kehittymistä myös tältä osin.

Kyselyyn vastanneista metsuri-metsäpalvelujen tuottajista viidesosa toimi metsäalan yrittäjänä. Metsäalan perustutkintokoulutuksen työelämässä tarvittaviin taitoihin jääneistä puutteista toivat metsuri-metsäpalvelujen tuottajat esille niin tässä kuin aiemmin tehdyssä kyselytutkimuksessakin (Kilpeläinen & Lautanen

2023) yrittäjyys- ja liiketoimintaosaamisen (tuotteistaminen, markkinointi, riskien hallinta), erikoispuiden kaadon, myrskytuhojen korjaamisen, esihenkilönä toimimisen sekä asiakaspalvelun. Myös käsitys oman työn tuottavuudesta ja urakkatahtisesta työskentelystä tulisi koulutuksen aikana muodostua realistiseksi.

Metsäkoneenkuljettajan työssä keskeisintä osaamista ovat harvennuskoneiden käsittely, koneellinen puutavaran valmistus, lähikuljetus, työssä tarvittavat tietotekniset sovellukset sekä koneen tekninen tuntemus ja huolto-osaaminen. Näiden lisäksi tarvitaan käsitys siitä, miten työ tehdään mahdollisimman kustannustehokkaasti ja metsälainsäädäntöä sekä muita metsien käyttöön liittyviä säädöksiä noudattaen. (Kilpeläinen & Lautanen 2023.)

Metsäkoneasentajien tärkeimpiä työssä tarvittavia taitoja ovat metsäkoneiden teknisen ja huolto-osaamisen lisäksi tuntemus metsäkoneilla tehtävästä työstä, alan liiketoiminnasta sekä puunkorjuuprosessin kokonaisuudesta. Näiden taitojen on aiemmissa kyselytutkimuksissa (Kilpeläinen & Lautanen 2023) todettu kehittyvän koulutuksen aikana hyvin, ja tästä on jatkossakin pidettävä kiinni.

Metsäalan perustutkintoa kehitettiin sekä sisällöllisesti että rakenteellisesti 1.1.2024 voimaan tulleessa opetussuunnitelmassa. Uudessa metsäalan perustutkintorakenteessa puutavara-autonkuljettajien koulutus sijoittuu metsäkoneenkuljetuksen osaamisalalle, mutta aiemmista tutkinnon perusteista poiketen nyt omalla tutkintonimikkeellä ja tavoitteilla. Ensimmäiset uuden opetussuunnitelman mukaan opiskelunsa suorittaneet puutavara-autonkuljettajat valmistuvat vuosina 2026–2027. Mielenkiintoista onkin seurata missä määrin puutavara-autonkuljettajien oma ammattiprofiili vahvistuu, ja koulutus tuottaa työssä tarvittavaa osaamista.

Metsäenergian tuottajat kokivat, että keskeiseen ammattiosaamiseen jäi puutteita: energiapuun haketus, murskaus, metsäenergialaitoksen jakeluverkoston tuntemus, käyttö ja huolto kehittyivät heikosti koulutuksen aikana (Kilpeläinen & Lautanen 2023). Metsäenergian tuottajat nostivat esiin käytännön harjoitteluajan riittämättömyyden ammatissa tarvittavan osaamisen saavuttamiseksi.

7.3 Työhyvinvoinnista pidettävä huolta

Vaikutusmahdollisuus omiin työaikoihin, työn itsenäisyys ja hyvä työilmapiiri, vahva metsäalan ammatti-identiteetti sekä työn merkityksellisyys ja arvostus olivat merkittäviä metsäalan pitovoimaan vaikuttavia tekijöitä kyselyn vastaajien mielestä. Metsäalan pitovoimaan vaikuttivat myös hallinnan tunne työajoista, työn ja vapaa-ajan tasapaino, päivittäisten työmatkojen kohtuullisuus sekä työturvallisuudesta huolehtiminen. Kokemus palkkauksen ja työn vaatimusten kohtaamisesta oli vastaajien arvioimana erittäin merkittävä tekijä metsäalan pitovoimassa. Kyselyn vastauksissa tuli esiin kokemuksia työpaikkakiusaamisesta sekä syrjimisestä iän tai sukupuolen vuoksi. Metsäalan tulee olla toimiala, jossa ei sallita työpaikkakiusaamista tai syrjimistä.

Metsäalalla työssä olleista vastaajista yli puolet koki halun huolehtia metsäluonnon hyvinvoinnista erittäin merkittäväksi metsäalan pitovoimaan vaikuttavaksi tekijäksi. Metsäalan ulkopuoliset tahot eivät välttämättä ymmärrä metsäalan ammattilaisten tekemään työtä metsäluonnon hyvinvointia edistäväksi, ja tämä aiheuttaa ristiriitaisia tunteuksia oman työn hyväksyttävyydestä ja arvostuksesta. Kyselyn vastaajat toivoivat, että metsissä tehtävää ammattilaisten työtä ei arvioitaisi niin paljon tunteiden varassa kuin nykyään tapahtuu. Julkinen keskustelu metsistä koetaan repiväksi, ja siihen sisältyy paljon vastakkainasettelua erilaisista metsien käyttöön liittyvistä tavoitteista (ks. myös Tyrväinen, Paloniemi, Mäkelä, Muotka, Suopajarvi, Leppänen, Piironen, Pynnönen & Hokkanen 2024). Tämä tuli esiin myös kyselyvastauksissa työhyvinvointia ja metsäalan pitovoimaa heikentävänä tekijänä.

Metsänomistajille tehdyssä kyselytutkimuksessa kaksi kolmasosaa vastaajista koki, että yhteiskunnassa käyty metsäkeskustelu syyllistää metsäammattilaisia. Lisäksi puolet kyselyyn vastanneista metsänomistajista koki, että metsäalan kyky viestiä metsien käytöstä ja metsissä tehtävistä toimenpiteistä on riittämätöntä (Saarnio & Töyrylä 2024). Metsäammattilaisilta itseltään toivotaan aktiivisempaa osallistumista julkiseen metsäkeskusteluun nimenomaan lisäämässä tietoa metsäalan ammattilaisten tavoitteista ja konkreettisista toimista metsissä (Saarnio & Töyrylä 2023). Tutkittua tietoa metsässä tehtävien hoitotoimien vaikutuksista metsäluonnon hyvinvointiin on olemassa, mutta tiedon käytäntöön vieminen ja käytettävyys ei vielä ole optimaalista.

7.4 Metsäalan tulevaisuuden osaamistarpeet edellyttävät jatkuvaa osaamisen päivittämistä

Vastaajista 57 % arvioi erittäin merkittäväksi metsäalan pitovoimaan vaikuttavaksi tekijäksi mahdollisuuden kehittää omaa osaamistaan ja edetä tyouralla vaativampiin työtehtäviin. Aiemmin toteutetussa kyselytutkimuksessa metsäalan perustutkintokoulutuksesta valmistuneet arvioivat metsien monimuotoisuuden lisäämisen, vastuun oman työn laadusta, kustannustietoisuuden ja käsityksen oman työn tuottavuudesta, ongelmanratkaisutaitojen sekä digitaalisten ratkaisujen hyödyntämisen olevan taitoalueita, joiden merkitys kasvaa eniten metsäalan työtehtävissä tulevaisuudessa (Kilpeläinen & Lautanen 2023).

Aiemmassa tutkimuksessa metsäalan tulevaisuuden osaamishaasteista todettiin, että tiukentuva ja monimutkaistuva metsälainsäädäntö asettaa lisähaasteita ennen harvennushakkuita ja muita korjuuoperaatioita tehtävälle ennakkosuunnittelulle. Metsäkoneiden käyttäminen edellyttää tietoteknisten työsovellusten hallintaa ja lisäksi kykyä analysoida sovellusten tuottamaa dataa. Luonnon monimuotoisuuden huomioiminen, hiilen sidonta sekä metsiin liittyvät aineettomat palvelut edellyttävät uutta osaamista. Metsänomistajien erilaisten metsiin liittyvien tavoitteiden huomioon ottaminen korostaa yhteistyökykyä ja asiakaspalvelutaitoja. (Berg-Andersson, Kulvik, Lintunen, Kunttu & Orfanidou 2022.)

Näissä osaamistarpeissa ajan tasalla pysyminen edellyttää mahdollisuutta osaamisen päivittämiseen työuran aikana. Aikuiskoulutustuen lakkautuminen 1.6.2024 hankaloittaa työuran aikana tapahtuvaan koulutukseen osallistumista. Erityisesti tämä koskettaa muulta alalta metsäalalle siirtyviä. Metsäalan pitovoiman ja työvoiman riittävyyden näkökulmasta osaamisen päivittäminen on erittäin merkittävässä roolissa, ja mahdollisuudesta työuran aikaiseen opiskeluun on huolehdittava jatkossakin.

Kirjallisuus

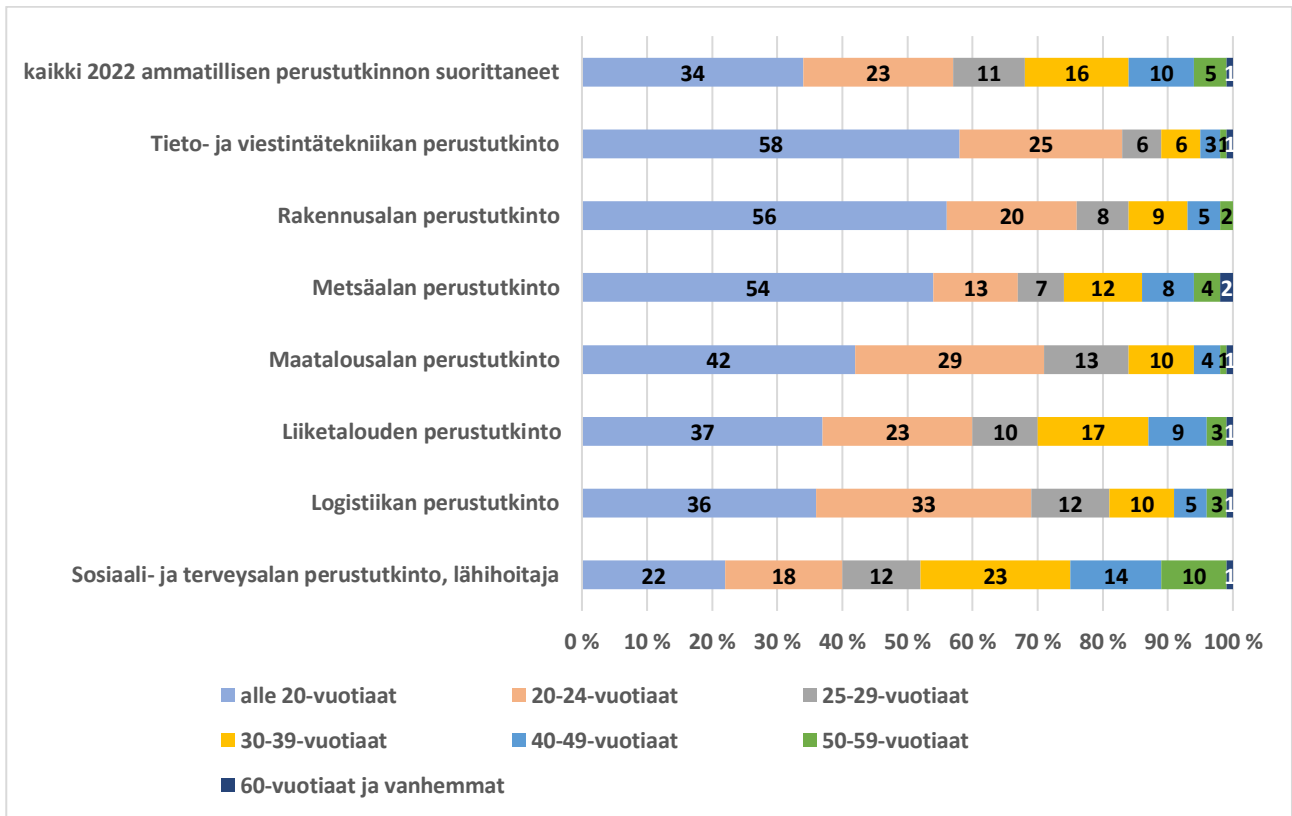
- Alkkiomäki, J. (2008) Miksi puutavara-auton- ja metsäkoneenkuljettajat eivät pysy alalla ja millä heidät saataisiin pysymään alalla. Tutkintotyö. Tampereen ammattikorkeakoulu.
- Berg-Andersson, B., Kulvik, M., Lintunen, J., Kunttu, J. & Orfanidou, T. (2022) FutureForest 2040 – Suomen metsäalan rakenteelliset muutokset sekä markkina- ja työllisyysnäköymät vuoteen 2040. ETLA raportti no 131.
- Eronen, E., Väyrynen, T., Manninen, A., Pitkänen, V. & Simonen, J. (2024) Hyvän elämän edellytykset Itä-Suomessa: alle 30-vuotiaiden näkemyksiä. Nuoret Itä-Suomen tulevaisuuden tekijöinä -tutkimushankkeen loppuraportti. E2 Tutkimus.
- Hievanen, R., Goman, J., Hiltunen, K. & Hakamäki-Stylman, V. (2024) Katsaus ammatillisen tutkinnon suorittaneiden työllistymiseen. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 16:2024.
- Karhu, N. & Lautanen, E. (2024) Metsäkoneenkuljettajakoulutuksen soveltuvuuskokeen valmistelu ja pilotointi 2023. TTS Työtehoseuran julkaisuja 473.
- Kilpeläinen, R. & Lautanen, E. (2023) Metsäalan ammatillisesta koulutuksesta vuosina 2019–2021 valmistuneiden oppimistulosten työelämävastaavuus ja laadullinen työllisyys. TTS:n julkaisuja 464.
- Kilpeläinen, R., Lautanen, E., Kärkkäinen, S., Pokela, E. & Issakainen, V. (2022) Metsäalan koulutusvalintaan vaikuttavat tekijät ja niiden huomioiminen koulutuksen markkinointiviestinnässä. TTS:n julkaisuja 462.
- Kittamaa, J. (2005) Metsäkoneenkuljettajaopiskelijoiden opintojen keskeyttäminen ja valmistumisen jälkeinen sijoittuminen. Opetushallitus. Moniste 28/2005.
- Lahti, J. (2024) Metsäalalla työskentelevien alanvaihtajien odotukset ja niiden toteutuminen. Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö. Hämeen ammattikorkeakoulu.
- Lautanen, E. & Kilpeläinen, R. (2020) Metsäalan ammatillisesta koulutuksesta 1.1.2016–30.6.2019 valmistuneiden oppimistulosten työelämävastaavuus ja laadullinen työllisyys 2019. TTS:n julkaisuja 450.
- Lautanen, E. & Kilpeläinen, R. (2017) Metsäalan ammatillisesta koulutuksesta 2011–2015 valmistuneiden oppimistulosten työelämävastaavuus ja laadullinen työllisyys. TTS:n julkaisuja 430.
- Lautanen, E., Kilpeläinen, R., Jaakkola, S. & Sirviö, J. (2020) Muille aloille siirtyvät koulutetut metsäkoneenkuljettajat – syyt siirtymiin ja ratkaisuja niihin. TTS:n julkaisuja 451.
- Metsäalan perustutkinnon työelämävastaavuus ja tutkinnon kehittäminen (2024). Työryhmämietintö: Lautanen E., Kilpeläinen, R., Jaakkola, S., Kaplas, V., Manner, M., Mäkelä, J., Nieminen, M., Palojärvi, K., Sirviö, J. & Tähkänen, M. TTS:n julkaisuja 476.
- Metsätalouden koulutus ja sen kehittäminen (2022) Metsätalouden koulutuksen kehittämisverkoston 2020–2021 loppuraportti. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2022:3.
- Minkkinen, K. (2023) Metsäkoneenkuljettajien alalta lähtemisen syyt. Opinnäytetyö. Luonnonvara-alan amk-tutkinto. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu.
- Oppimassa ohjaamossa (2020) Koulutussopimukseen perustuva työelämässä oppiminen koneyrityksissä. Aula Research.

Saarnio, T. & Töyrylä, K.-P. (2024) Metsänomistajien mielipiteet metsäkeskustelusta. Tutkimusraportti. Taloustutkimus Oy.

Saarnio, T. & Töyrylä, K.-P. (2023) Mielipiteet metsäammattilaisista ja työn jäljestä metsässä. Tutkimusraportti. Taloustutkimus Oy.

Tyrväinen, L., Paloniemi, R., Mäkelä, M., Muotka, T., Suopajarvi, L., Leppänen, J., Piironen, T., Pynnönen, S. & Hokkanen, A. (2024) Mitä metsiltä halutaan 2035? Kansalaisten, metsänomistajien, yritysten ja metsäpolitiikan näkökulma. Metsäbiotalouden tiedepaneelin raportti 3/2024. Metsäbiotalouden tiedepaneeli. Helsingin yliopisto.

Liitekuvio 1. Vuonna 2022 ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden ikärakenne valmistuessa (%; lähde: Vipunen – Opetushallinnon tilastopalvelu)

Liitetaulukko 1. Metsuri-metsäpalvelujen tuottajien työllisyyden pysyvyys ja muutokset valmistumisen ja kyselyhetken välillä (n=183, %)

Työllisyys valmistuessa	Työllisyys kyselyhetkellä (%)										
	palkkatyö metsuri-metsäpalvelutuottaja	palkkatyö metsäkoneenkuljettaja	palkkatyö puutavara-autonkuljettaja	muu palkkatyö metsäalalla	metsäalan yrittäjä	muun alan palkkatyö	muun alan yrittäjä	työtön	jatkaa opiskelua	muu tilanne	yhteensä
palkkatyö metsuri-metsäpalvelutuottajana (n=79)	14	4	1	8	35	30	0	3	1	4	100
metsäalan yrittäjä (n=9)	0	11	0	0	78	11	0	0	0	0	100
muun alan palkkatyö (n=64)	0	0	0	2	0	69	11	5	8	5	100
muun alan yrittäjä (n=7)	0	0	0	57	43	0	0	0	0	0	100
työtön (n=3)	0	0	0	0	0	0	0	100	0	0	100
jatkaa opiskelua (n=3)	0	0	0	0	0	0	0	0	67	33	100
muu tilanne (n=18)	6	0	0	0	22	33	22	0	0	17	100
kaikki (n=183)	8	2	1	4	21	42	8	4	4	6	100

Liitetaulukko 2. Metsäkoneenkuljettajien työllisyyden pysyvyys ja muutokset valmistumisen ja kyselyhetken välillä (n=411, %)

Työllisyys valmistuessa	Työllisyys kyselyhetkellä (%)											
	palkkatyö metsuri-metsäpalvelutuottaja	palkkatyö metsäkoneenkuljettaja	palkkatyö metsäkoneasentajana	palkkatyö puutavara-autonkuljettaja	muu palkkatyö metsäalalla	metsäalan yrittäjä	muun alan palkkatyö	muun alan yrittäjä	työtön	jatkaa opiskelua	muu tilanne	yhteensä
palkkatyö metsäkoneenkuljettajana (n=282)	1	46	1	2	10	10	20	3	1	5	1	100
metsäalan yrittäjä (n=4)	0	0	0	0	0	75	25	0	0	0	0	100
muun alan palkkatyö (n=99)	2	9	0	0	4	3	65	5	5	7	0	100
muun alan yrittäjä (n=2)	0	0	0	0	0	0	0	100	0	0	0	100
työtön (n=8)	0	0	0	0	0	0	0	0	62	13	25	100
jatkaa opiskelua (n=9)	0	0	11	0	23	0	22	0	11	22	11	100
muu tilanne (n=7)	0	0	0	14	0	14	44	14	0	0	14	100
kaikki (n=411)	1	34	1	1	9	8	31	4	3	6	2	100

Liitetaulukko 3. Metsäkoneasentajien työllisyyden pysyvyys ja muutokset valmistumisen ja kyselyhetken välillä (n=18, %)

Työllisyys valmistuessa	Työllisyys kyselyhetkellä (%)										
	palkkatyö metsuri-metsäpalvelutuottaja	palkkatyö metsäkoneasentaja	palkkatyö metsäkoneasentaja	muu palkkatyö metsäalalla	metsäalan yrittäjä	muun alan palkkatyö	muun alan yrittäjä	työtön	jatkaa opiskelua	muu tilanne	yhteensä
palkkatyö metsäkoneasentajana (n=14)	0	7	36	21	0	29	0	7	0	0	100
muun alan palkkatyö (n=3)	0	0	0	0	0	100	0	0	0	0	100
muu tilanne (n=1)	0	0	0	100	0	0	0	0	0	0	100
kaikki (n=18)	0	6	28	22	0	39	0	5	0	0	100

Liitetaulukko 4. Puutavara-autonkuljettajien työllisyyden pysyvyys ja muutokset valmistumisen ja kyselyhetken välillä (n=31)

Työllisyys valmistuessa	Työllisyys kyselyhetkellä (%)									
	palkkatyö metsäkoneenkuljettajana	palkkatyö puutavara-autonkuljettajana	muu palkkatyö metsäalalla	metsäalan yrittäjä	muun alan palkkatyö	muun alan yrittäjä	työtön	jatkaa opiskelua	muu tilanne	yhteensä
palkkatyö puutavara-autonkuljettajana (n=14)	0	36	0	0	64	0	0	0	0	100
metsäalan yrittäjä (n=1)	0	0	0	100	0	0	0	0	0	100
muun alan palkkatyö (n=13)	8	0	8	0	76	8	0	0	0	100
työtön (n=2)	0	0	0	0	0	0	50	50	0	100
jatkaa opiskelua (n=1)	0	0	0	100	0	0	0	0	0	100
kaikki (n=31)	3	17	3	7	61	3	3	3	0	100

Liitetaulukko 5. Metsäenergian tuottajien työllisyyden pysyvyys ja muutokset valmistumisen ja kyselyhetken välillä (n=40)

Työllisyys valmistuessa	Työllisyys kyselyhetkellä (%)									
	palkkatyö metsäkoneenkuljettajana	palkkatyö metsäenergian tuottajana	muu palkkatyö metsäalalla	metsäalan yrittäjä	muun alan palkkatyö	muun alan yrittäjä	työtön	jatkaa opiskelua	muu tilanne	yhteensä
palkkatyö metsäenergian tuottajana (n=19)	5	27	21	0	37	5	5	0	0	100
metsäalan yrittäjä (n=1)	0	0	0	100	0	0	0	0	0	100
muun alan palkkatyö (n=17)	6	6	6	0	64	6	0	12	0	100
muu tilanne (n=3)	0	33	0	0	0	0	0	0	67	100
kaikki (n=40)	5	17	12	2	45	5	3	5	5	100

Liitetaulukko 6. Metsäalan pitovoimatekijät ammateittain (n=318, keskiarvoina: 1=ei lainkaan... 4=erittäin paljon vaikutusta; *tilastollisesti merkitsevä ero)

Pitovoimatekijä	Metsuri-metsäpalvelujen tuottaja	Metsäkoneenkuljettaja	Metsäkoneasentaja	Puutavara-autonkuljettaja	Metsäenergian tuottaja	Kaikki
Hyvä työilmapiiri	3,61	3,67	3,64	3,30	3,29	3,63
Pystyy vaikuttamaan työaikoihin*	3,79	3,61	3,36	3,10	3,43	3,61
Työ itsenäistä*	3,69	3,63	3,45	2,80	3,29	3,60
Hyvät työkaverit	3,32	3,63	3,64	3,40	3,21	3,54
Ei tarvetta muuttaa*	3,61	3,44	2,82	3,40	3,07	3,44
Vahva ammatti-identiteetti*	3,50	3,48	2,82	3,40	3,07	3,44
Pystyy kehittämään osaamistaan*	3,52	3,45	3,36	3,20	2,79	3,43
Työ merkityksellistä	3,44	3,37	3,27	3,10	3,21	3,36
Halu huolehtia metsäluonnon hyvinvoinnista*	3,52	3,40	2,00	3,30	3,29	3,33
Hyvät työskentelyolosuhteet*	3,05	3,41	3,09	3,50	3,00	3,31
Monipuoliset ja vaihtelevat työtehtävät*	3,40	3,29	3,45	3,50	2,64	3,30
Työtä arvostetaan*	3,40	3,22	3,91	3,10	2,86	3,22
Halu rakentaa arvostettua metsäalaa*	3,31	3,23	2,73	3,20	3,07	3,22
Halu rakentaa kestäväää metsäalaa*	3,23	3,16	2,82	3,40	3,07	3,17
Työ ja vapaa-aika tasapainossa*	3,34	3,07	3,00	2,80	2,93	3,11
Työ ympärivuotista / työn jatkuvuus varmaa*	2,85	3,12	3,55	2,90	3,07	3,07
Halu rakentaa suomalaista hyvinvointia	3,13	3,03	3,00	2,80	2,86	3,03
Tyytyväinen palkkaan	2,89	2,94	3,09	2,70	3,07	2,94
Pystyy etenemään työuralla*	2,61	2,86	2,91	3,10	2,50	2,81
Halu toimia yrittäjänä*	2,94	2,21	2,27	1,90	1,57	2,31